

**DR. CONSTANTIN ANGELESCU,
THE FIRST ROMANIAN DIPLOMAT IN WASHINGTON**

Ion I. SOLCANU*

Abstract. USA's entry into the war as part of the Allied Powers called for Romania to open a diplomatic channel with its new ally. The first chief of the Romanian Legation in Washington was Dr. Constantin Angelescu, who presented his letters of credence to President Wilson on January 15th, 1918.

On the basis of the available literature and, in particular, the documentary materials from the manuscripts funds of the Library of the Romanian Academy, this paper presents Dr Constantin Angelescu's diplomatic work, aimed at convincing Washington of the legitimacy of the national aspiration for a United Romania. In this sense, it was necessary to inform and, perchance, win over the American public, etc. This objective could have only been achieved with the support of the Romanian-American community, reason for which Angelescu carried out a sustained propaganda campaign involving numerous travels, meetings and public conferences with the influential echelons of the Romanian diaspora in the US.

During his stay in the U.S.A, Dr C. Angelescu oversaw and advised the **Patriotic Mission** sent by the Romanian Government, which consisted of the Transylvanian-Romanian priests Vasile Lucaciu and Ion Moța and active soldier Vasile Stoica.

Key words: World War I; the first Romanian Legation in Washington; Dr. C. Angelescu, the first Romanian diplomat in Washington; Ferdinand, King of Romania; Ion I.C. Brătianu, Prime-Minister of Romania; Wilson, President of the United States of America; The Romanian Patriotic Mission; sublieutenant Vasile Stoica; B.J. Braunstein, President of the *Illinois Branch of the American Union of Romanian Jews*; *The Charter of Allegiance and Submission of the Orthodox Romanians in the United States of America to the Holy Metropolitan Church of Hungro-Walachia*; Charles Vopicka, the American ambassador in Romania.

The United States of America had opened a Legation in Bucharest as early as 1880¹. Romania's southern neighbors - Bulgaria and Serbia - had had Legations in Washington since 1913 and 1916 respectively. Turkey also had diplomatic representation starting with 1913. Charles Vopicka, the American minister in Bucharest, had brought up on several occasions the urgency of founding a Romanian

* Professor, Ph.D., President of the Historical Sciences and Archaeology section of the Academy of Romanian Scientists

¹ Eugène Schuyler was appointed "*Diplomatic agent and Consul General of the United States near His Royal Highness the Sovereign Prince of Romania*" cf. *Reprezentanțele diplomatice ale României, vol. I, 1859-1917*, București, Editura Politică, 1967, p. 375-376.

**DR. CONSTANTIN ANGELESCU,
PRIMUL DIPLOMAT AL ROMÂNIEI LA WASHINGTON**

Ion I. SOLCANU*

Rezumat. Intrarea SUA în război de partea Antantei impunea României deschiderea unui canal diplomatic cu noul aliat militar. Primul titular al Legației Române la Washington a fost dr. Constantin Angelescu. La 15 ianuarie 1918 acesta prezenta scrisorile de acreditare președintelui Wilson.

Pe temeiul bibliografiei dar, îndeosebi, al documentelor aflate în fondul de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române, studiul relevă activitatea diplomatului român pentru a convinge Washington-ul de legitimitatea idealului nostru național, Întregirea României. În acest sens, se impunea informarea și, eventual, câștigarea opiniei publice americană etc. Obiectivul putea fi atins și cu sprijinul românilor americani. Pentru aceasta, dr. C. Angelescu a dus o susținută campanie de propagandă, efectuând numeroase călătorii, întâlniri și conferințe publice cu cercurile influente ale românilor.

Pe durata șederii în SUA, dr. C. Angelescu a vegheat și îndrumat activitatea **Misiunii patriotice**, trimisă de guvernul României și alcătuită din transilvănenii Vasile Lucaciu și Ion Moța, preoți și Vasile Stoica, militar activ.

Cuvinte cheie: Primul Război Mondial; prima Legație română la Washington; dr. C. Angelescu, primul diplomat român la Washington; Ferdinand, regele României; Ion I.C.Brătianu, prim ministru al României; Wilson, președintele SUA; Misiunea Patriotică Română; sublocotenent Vasile Stoica; B.J.Braunstein, președinte al filialei *Illinois Branch of the American Union of Roumanian Jews*; *Hrisovul de închinare și supunere a românilor ortodocși din Statele Unite ale Americii către Sfânta Mitropolie a Ungro-Vlahiei*; Charles Vopicka, ambasadorul SUA în România.

Statele Unite ale Americii își deschiseseră o Legație la București încă din 1880¹. Vecinii de la sud ai României – Bulgaria și Serbia – aveau Legații la Washington din 1913 și, respectiv, din 1916. Tot din 1913 și Turcia dispunea de o reprezentanță diplomatică. Charles Vopicka, ministrul SUA la București, abordase în repetate rânduri cu oficialii români problema înființării unei Legații române la Washington și, în decembrie 1915, chiar obținuse promisiuni ferme în acest sens

* Prof. Univ. Dr., Președintele Secției de Științe Istorice și Arheologice a Academiei Oamenilor de Știință din România.

¹ „Agent diplomatic și consul general al Statelor Unite pe lângă guvernul Alteței Sale regale Principele Suveran al României” era numit Eugène Schuyler, cf. *Reprezentanțele diplomatice ale României, vol. I, 1859-1917*, București, Editura Politică, 1967, p. 375-376.

Legation in Washington and, in December 1915, had received firm promises in that respect from Emilian Porumbaru, the Romanian Minister of Foreign Affairs; E. Costinescu, the Minister of Finance, had also promised to include in the future budget the necessary sums for this enterprise¹. The huge expenses required for the equipment of the army in the aftermath of the Romanian entry into the war caused a *sine die* postponement of the aforementioned promise. After the American entry into the military conflict, April 1917, the nonexistence of a diplomatic Romanian representative in Washington became a major impediment in the fast communication between the governments of the two states. This hindered the quick resolution of the financial aid² which led to a delay in supplying the army with the necessary equipment and provisions. In order to supply the Romanian army, a Central Commission run by Colonel Rudeanu³ was set up in Paris in May 1915, as well as a sub-commission made up of Captains Adrian Miclescu and Buicliu, aided by E. Borcea, with a clear mission to contract the supplies requested by Rudeanu, as instructed by the Romanian Ministry of War in Iași. Years later, Dr. C. Angelescu wrote that, on debarking in New York, he was greeted and accompanied to The Baltimore Hotel “*the headquarters of the Romanian military mission, run by Colonel Miclescu, who had been sent to The United States in order to purchase war material for the Romanian army*”⁴. Besides this urgent matter, it was also paramount to inform the United States and the American public opinion on the postwar ideal of achieving the national union as “*Romania had been completely ignored by the American public between 1914-1916*” as the American Historian Albert Russell Buchman noted⁵. In an attempt to address this issue, inspired by the example of England, France and Italy (who had

¹ Ion Stanciu, *Alianți fără alianță. România și S.U.A., 1914 – 1920*, Editura Albatros, București, 1992, p. 29.

² For the difficulties encountered in obtaining a \$ 200,000,000 loan from the American capital market without mediation from London, see, *ibidem*, pp.84-85 and notes 55 and 60.

³ Evoking the precarious equipment of the Romanian Army in 1914, as well as the efforts made by Ion I. C. Brătianu Government in the acquisition of necessary supplies and equipment for the Romanian entry into the war, Colonel V. Rudeanu wrote in his memoirs that “*Commissions had been sent abroad [...]. I was also sent among these commissions together with engineer Costinescu*”, cf. Vasile Rudeanu, Army General, *O viață. Amintiri, Comentarii*, as in *Biblioteca Academiei Române (The Romanian Academy Library), Manuscripts* (from now on, *BAR, Mss.*), *Fund: General Rudeanu's Archive*, I, Mss.1, vol. I, p.138; idem, *Memorii din timp de pace și război*, Edition cared, introductory study and notes by Dumitru Preda and Ph.D. Vasile Alexandrescu, Editura Militară, București, 1989, p. 110.

⁴ Ion I. Solcanu, *Dr Angelescu, Impresii New-Yorkeze*, in the volume Adrian Badea, coordinator, *Doctorul Constantin Angelescu – personalitate de prestigiu a științei, educației și civilizației românești. 150 de ani de la naștere*, București, Editura AOȘR, 2019, pp. 114-115.

⁵ Albert Russell Buchman, *European and American propaganda*, apud Ion Stanciu, works cited. p. 51 and note 30, p. 66.

de la ministrul de externe Emilian Porumbaru, iar de la ministrul de finanțe, E. Costinescu, angajamentul că va cuprinde în bugetul viitorului an sumele necesare reclamate de eveniment¹. Imensele cheltuieli cerute de dotarea armatei, din perspectiva intrării României în război, au impus amânarea *sine die* a onorării amintitei promisiuni. După intrarea SUA în conflictul militar, aprilie 1917, inexistența unei reprezentanțe diplomatice a României la Washington devenise o piedică majoră în comunicarea rapidă dintre guvernele celor două state. Faptul era resimțit, îndeosebi, în rezolvarea chestiunii urgente a împrumutului financiar² și a aprovizionării cu furnituri pentru armată. În vederea înzestrării armatei române, la Paris activa o Comisie centrală condusă de colonelul Rudeanu³, iar în S.U.A. acționa, din mai 1915, o subcomisie constituită din căpitanii Adrian Miclescu și Buicliu, ajutați de E. Borcea cu misiunea de a contracta materialele solicitate de Rudeanu, la indicația Ministerului de Război de la Iași. Peste ani, dr. C. Angelescu avea să consemneze că, la debarcarea sa la New York, în ianuarie 1918, a fost întâmpinat și însoțit la hotelul Biltmore „unde era Misiunea militară românească, condusă de colonelul Miclescu, trimisă în Statele Unite ca să cumpere material de război pentru armata română”⁴. Pe lângă aceste urgențe, de interes superior era atitudinea S.U.A. față de problema postbelică a realizării idealului național, fapt care reclama informarea opiniei publice americane, unde „România rămăsese complet în afara atenției publicului din Statele Unite, în 1914-1916” după cum remarcă istoricul american Albert Russell Buchman⁵. Pentru a suplini această gravă lacună, inspirat de exemplul Angliei, Franței și Italiei (care aveau misiuni militare în S.U.A.), Guvernul Ion I. C. Brătianu trimitea în S.U.A., în aprilie 1917, după intrarea acestora în Marea Conflagrație Mondială (dar debarca la San Francisco abia peste două luni, la 27 iunie !), o delegație formată exclusiv din români din teritoriile aflate sub stăpânire austro-ungară: Vasile Lucaciu, fruntaș memorandist; preotul ortodox Ion Moța, din Orăștie și profesorul sibian Vasile Stoica, înrolat în armata română cu grad de sublocotenent

¹ Ion Stanciu, *Aliați fără alianță. România și S.U.A., 1914 – 1920*, Editura Albatros, București, 1992, p. 29.

² Pentru dificultățile întâmpinate în problema unui împrumut de 200.000.000 dolari de pe piața de capital a S.U.A. fără intermedierea Londrei, vezi, *ibidem*, p. 84-85 și notele 55 și 60.

³ Evocând starea precară de înzestrare a Armatei Române în 1914, și eforturile depuse de Guvernul Ion I. C. Brătianu pentru aprovizionarea acesteia în vederea intrării României în război, colonelul V. Rudeanu nota în memoriile sale că „se trimiseră Comisii în străinătate [...]. Printre aceste Comisii am fost trimis și eu, împreună cu inginerul Costinescu”, cf. Vasile Rudeanu, general de armată, *Memorii din timp de pace și război*, Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Dumitru Preda și dr. Vasile Alexandrescu, Editura Militară, București, 1989, p. 110.

⁴ Ion I. Solcanu, *Dr. Angelescu, Impresii new-yorkeze*, în volumul *Doctorul Constantin Angelescu – personalitate de prestigiu a științei, educației și civilizației românești. 150 de ani de la naștere*, București, Editura AOȘR, 2019, p. 116.

⁵ Albert Russell Buchman, *European propaganda and American*, apud Ion Stanciu, *op. cit.* p. 51 și nota 30, p. 66.

military missions in the U.S.A.) in April 1917, after the American entry into the Great World War, Ion I. C. Brătianu's Government sent to the United States a delegation (that arrived in San Francisco two months later, on June, 27th!) made up exclusively of Romanians coming from the territories under the Austro-Hungarian occupation: Vasile Lucaciu, lead signatory of the Memorandum; the orthodox priest Ion Moța from Orăștie and Vasile Stoica, a teacher from Sibiu, enrolled in the Romanian army as a sub-lieutenant, who had remarked himself among the organizers of the Transylvanian volunteer corps, prisoners in Darnița. These three made up the **Patriotic National Romanian Mission**, albeit an unofficial one. Its objectives included the creation of a legion of Romanians living in the U.S.A., as well as the deployment of a sustained propaganda among them, field in which Vasile Stoica had some experience in his position of former chief editor of the "Tribuna" magazine¹. All these measures were both insufficient and unofficial. The dramatic evolution of the events taking place in Russia in 1917, with severe implications on the situation of the front in Moldova, determined the Government of Iași to hasten the steps taken in order to open a legation in Washington. Following the meeting between Ion I. C. Brătianu and Francis, the American Ambassador in Petersburg, during the visit that took place at the beginning of May, 1917, the State Department gave their consent for the diplomatic representation of Romania in the U.S.A. in the position of Chargé d'Affaires². The events on the front together with the process of finding the right

¹ There is a rich historical literature regarding *The Patriotic National Romanian Mission* which includes: V. Stoica, in *America pentru cauza românească*, București, 1926; V. Achim, A. Socolan, *Dr. V. Lucaciu, luptător pentru drepturile românilor și Unirea Transilvaniei cu România*, Baia Mare, 1968; Ion Stanciu, works cited, p. 87 and the next; Nicolae Peneș, *Dr. C. Angelescu. Povestea unei vieți*, Editura Monteoru, București, 1998, p. 67-85; Ioan Opreș, *Vasile Stoica în serviciul României*, Editura Oscar Print, București, 2008, in the chapter *În misiune la români americani*, pp. 62-109.

² The brief visit made by General Hughes Scott, Commander in Chief of the Supreme Headquarters of the American Army, on 20th June/3rd July 1917, as part of the diplomatic mission to Russia under the command of Senator Elihu Root, former Secretary of State, sent by President Wilson with a view to gathering more information about the local situation following the breakout of the revolution must have also increased the impetus for opening the Romanian legation in Washington. A detailed account of his presence in Iași and of the discussions held with Ion I. C. Brătianu and successively with Generals Berthelot, Șcerbacev and Prezan can be found in Ion Stanciu, *Misiunea generalului Hughes Scott și România în vara anului 1917*, in "Revista de istorie" nr. 7/1987, pp. 715-723, conclusions revisited in idem, *Aliați fără alianță...*, pp. 94-100. With the occasion of the visit made by General Huhes Scott to the Parliament of Iași, Ion I.C. Brătianu delivered a short speech, evoking the post-war peace that was to be achieved on the principles of "justice and emancipation" and stating, for the benefit of the guest, that "Romania will find in these principles the necessary conditions for the country's legitimate development, thanks to the union of its people, harshly oppressed until now by the Austro-Hungarian domination" cf. *Discursurile lui Ion I. C. Brătianu*, published by George Fotino, vol. IV (25 February 1913 – 1 November 1918), București, 1940, pp. 467-468. Take Ionescu, Em. Porumbaru,

și care se făcuse remarcat între organizatorii corpului de voluntari ardeleni, prizonieri la Darnița. Aceștia trei constituiau **Misiunea națională patriotică română**, dar neoficială. Obiectivele ei vizau crearea unei legiuni cu românii trăitori în S.U.A. și desfășurarea unei susținute propagande în rândurile acestora, domeniu în care Vasile Stoica avea oarecare experiență ca fost redactor șef al revistei „*Tribuna*”¹. Toate acestea erau măsuri insuficiente și neoficiale. Evoluția dramatică a evenimentelor din Rusia în 1917, cu grave implicații asupra situației frontului din Moldova, a determinat guvernul de la Iași să grăbească demersurile pentru deschiderea unei legații la Washington. În urma întrevederii lui Ion I. C. Brătianu cu Francis, ambasadorul S.U.A. la Petersburg, cu prilejul vizitei întreprinse la începutul lunii mai 1917, Departamentul de stat își dădea acordul pentru o reprezentare diplomatică a României în S.U.A. la nivel de însărcinat cu afaceri². Evenimentele de pe front și, desigur, identificarea persoanei care să preia responsabilitatea reprezentării României la Washington au întârziat decizia încât,

I. Mitescu and General Hughes Scott also held speeches. Queen Mary hosted a luncheon for the American delegation. “*The luncheon was a huge success, the Americans were extremely pleasant and joyful. Our only regret was the fact that they were in a hurry and we could not talk at length*” wrote the Queen in her diary. However, that same evening she invited Colonel Bentley Mott with whom “*we talked at length and honestly, approaching all the relevant topics for our country. I described our situation just as it is, and confessed our hopes, fears and ambitions [...] he promised to support our cause...I wrote a letter addressed to President Wilson [...]. It appears that General Scott, leader of the mission, had a resounding success in Parliament with a brief yet extremely energetic speech, not so much a speech as a statement of power and silent determination. The walls shook with the thunderous ovation he received*”, cf. Maria, Queen of Romania, *Jurnal de război / War Memoirs and Diary 1917-1918*, Humanitas, București, 2015. Translation from English by Anca Bărbulescu, edition cared and prefaced by Lucian Boia, volume 2, pp. 59-60.

¹ Există o bogată literatură istorică privind *Misiunea națională patriotică română* din care amintim: V. Stoica, *În America pentru cauza românească*, București, 1926; V. Achim, A. Socolan, Dr. V. Lucaciu, *luptător pentru drepturile românilor și Unirea Transilvaniei cu România*, Baia Mare, 1968; Ion Stanciu, *op. cit.*, p. 87 și urm.; Nicolae Peneș, *Dr. C. Angelescu. Povestea unei vieți*, Editura Monteoru, București, 1998, p. 67-85; Ioan Opreș, *Vasile Stoica în serviciul României*, Editura Oscar Print, București, 2008, capitolul, *În misiune la românii americani*, p. 62-109

² Un impuls pentru deschiderea Legației române la Washington trebuie să fi fost și scurta vizită, de numai o zi, 20 iunie/3 iulie 1917, a șefului Marelui Stat Major al Armatei americane, generalul Hughes Scott, parte a misiunii diplomatice în Rusia condusă de senatorul Elihu Root, fost secretar de stat, trimisă de președintele Wilson spre a se informa la fața locului asupra situației de după izbucnirea revoluției. Despre prezența acestuia la Iași și discuțiile purtate cu Ion I. C. Brătianu și, succesiv, cu generalii Berthelot, Șerbacev și Prezan, pe larg la Ion Stanciu, *Misiunea generalului Hughes Scott și România în vara anului 1917*, în „*Revista de istorie*” nr. 7/1987, p. 715-723, concluzii reluate în idem, *Aliați fără alianță...*, p. 94-100.

Cu prilejul prezenței generalului Huhes Scott în Parlamentul de la Iași, Ion I.C. Brătianu a ținut un scurt discurs în care, evocând pacea postbelică care urma a fi întemeiată pe principiile de „*drept și emancipațiune*” afirma, pentru oaspete, că „*România va găsi în aceste principii condițiile necesare legitimei sale dezvoltări, grație unirii poporului, până acum crud oprimat de către dominația austro-ungară*” cf. *Discursurile lui Ion I. C. Brătianu*, publicate de George Fotino, vol. IV (25

person who would take on the responsibility of representing Romania in Washington delayed this decision until 6th August when the Council of Ministers in Iași debated the proposal to found a Romanian legation in Tokyo and Washington. King Ferdinand issued the decrees for their foundation and on 21st August 1917 Andrews, the American Chargé d'Affaires in Iași, informed the State Department that Dr. C. Angelescu, "*professor at the University of Bucharest, deputy, former ministry of state*"¹ was appointed as the head of the Legation. The historian begs the question:

When and what made the Romanian policy-makers, namely Ion I. C. Brătianu, appoint Dr. C. Angelescu to go to Washington? We are going to argue that the Prime-minister made this decision around the middle of July 1917. **But what exactly determined him to make this decision?** There were several reasons. The first was Dimitrie Ghika's refusal - the Romanian ambassador in Rome - to accept Ion I. C. Brătianu's proposal to open a Romanian legation in Washington. Dimitrie Ghika declined Brătianu's proposal "*on the grounds of the unacceptable provisions made for the running of this new Legation (\$300 per month allocated for the minister..)*". The sum was entirely insufficient even for the official duties, and he could not rely on his personal resources as his entire fortune was in Bessarabia, under the Bolshevik regime. Moreover, his departure for Washington should have occurred in such a haste that he would not have had the time to present his letter of recall to the King of Italy. By his account, Brătianu's proposal was discussed by the Romanian Government which, upon being informed about the reason for declining the position, "*agreed unanimously*

februarie 1913 – 1 noiembrie 1918), București, 1940, p. 467-468. Au luat apoi cuvântul Take Ionescu, Em. Porumbaru, I. Mitescu și generalul Hughes Scott.

Regina Maria a oferit masa de prânz delegației americane. "Prânzul a fost un mare succes, americanii au fost foarte plăcuți, foarte veseli. Singurul nostru regret a fost că se grăbeau tare și n-am apucat să stăm mai mult de vorbă" nota Regina în *Jurnal*. În schimb, spre seară, l-a chemat pe colonelul Bentley Mott cu care „am vorbit mult și sincer, abordând toate subiectele pentru țara noastră. I-am descris situația noastră exact cum e, nădejtile, temerile și ambițiile noastre [...] a promis să ne susțină cauza....Am scris o scrisoare pentru președintele Wilson [...]. Se pare că generalul Scott, conducătorul misiunii, a avut un succes răsunător în Parlament cu un discurs foarte scurt, dar extrem de energic, nu atât un discurs, cât o declarație de forță și hotărâre tăcută. S-au zguduit pereții de ovații", cf. Maria, Regina României, *Jurnal de război, 1917-1918*, Humanitas, București, 2015. Traducere din engleză de Anca Bărbulescu, ediție îngrijită și prefață de Lucian Boia, vol. II, p. 59-60.

¹ Ion Stanciu, *Diplomatul și militantul pentru cauza națională românească, dr. Constantin Angelescu*, in Genoveva Vrabie (editor), *Constantin C. Angelescu. Centenar 2005 – Simpozion comemorativ*, Institutul European, Iași, 2006, p. 46.

abia la 6 august Consiliul de Miniștri de la Iași lua în dezbatere referatul de înființare a Legațiilor române de la Tokio și Washington. Regele Ferdinand emitea decretele de creare a acestora, iar la 21 august 1917, însărcinatul cu afaceri al S.U.A. la Iași, Andrews, informa Departamentul de stat că dr. C. Angelescu „profesor la Universitatea din București, deputat, fost ministru de stat”¹ a fost desemnat în fruntea Legației. Întrebarea pe care și-o pune istoricul este:

Când și ce anume au determinat pe decidenții politici ai României, în speță pe Ion I. C. Brătianu, să-l desemneze pe dr. C. Angelescu pentru Washington? Vom argumenta mai jos că primul ministru a luat această hotărâre pe la jumătatea lunii iulie 1917. **Dar ce anume l-a determinat la aceasta?** Au existat mai multe motive. Cel dintâi a fost refuzul ambasadorului român de la Roma, Dimitrie Ghika, de a accepta propunerea lui Ion I. C. Brătianu pentru a deschide Legația română la Washington. Dimitrie Ghika a declinat propunerea lui Brătianu „din cauza condițiilor mizerabile a dotării fixate pentru această nouă Legație (300 de dolari pe lună alocați ministrului..)”. Suma era cu totul insuficientă chiar și pentru obligațiile de reprezentare, iar resursele proprii nu puteau fi folosite căci întreaga avere se afla în Basarabia, sub bolșevici. Mai mult, plecarea lui la Washington ar fi trebuit să aibă loc atât de grabnic încât nu ar fi avut nici răgazul să prezinte regelui Italiei scrisorile de rechemare. Conform relatării sale, propunerea lui Brătianu a fost discutată în Guvernul României unde, aflându-se motivul refuzului fusese „*unanim de acord în a hotărî să mi se trimită o telegramă prin care mi se dădea mână liberă pentru a fixa, în cunoștință de cauză, suma considerată ca fiind necesară pentru o reprezentare decentă la Washington. Titulescu mi-a precizat că găsise acea depeșă în dosarul meu, cu următoarea notă a primului-ministru: A nu se expedia*”². Memorialistul considera că decizia primului ministru de a nu i se expedia telegrama s-ar fi datorat

¹Ion Stanciu, *Diplomatul și militantul pentru cauza națională românească, dr. Constantin Angelescu*, în Genoveva Vrabie (editor), *Constantin C. Angelescu. Centenar 2005 – Simpozion comemorativ*, Institutul European, Iași, 2006, p. 46.

²Dimitrie Ghika, *Memorii*, Institutul European, Iași, 2004, p. 213-214. Apreciem că Brătianu i-a făcut propunerea după întoarcerea sa de la Petersburg, iunie 1917.

Ioana Angelescu-Monteoru, fiica profesorului C. C. Angelescu și, deci, nepoată dreaptă a dr. C. Angelescu, afirmă că o atare propunere a fost făcută lui I. G. Duca și prințului Antoine Bibescu. Acesta „*inițial a acceptat propunerea de a reprezenta România ca însărcinat cu afaceri ad interim la Washington, dar nu se știe din ce motive și-a amânat imbarcarea până a renunțat cu totul la acest post*” cf. Ioana Angelescu-Monteoru, *Primul ministru al României în America*, în: *Doctorul Constantin Angelescu, personalitate de prestigiu a științei, educației și civilizației românești. 150 de ani de la naștere*, București, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, 2019, p. 73. Alegația conform căreia „*și-a amânat imbarcarea până a renunțat cu totul la acest post*” se susține doar în cazul în care Antoine Bibescu ar fi fost unul dintre diplomații Legației și nu persoana care să reprezinte România, de vreme ce fusese numit dr. C. Angelescu. Altfel este greu de crezut că dr. Angelescu ar fi acceptat să-l secondeze pe Bibescu la Washington, fie el și prinț !

to send me a telegram granting me the freedom to make an informed decision regarding the sum deemed fit for a decent representation in Washington. Titulescu later informed me that he had found that telegram in my file, with a note written by the Prime-Minister: **Do not deliver**¹. The memoirist considered that the prime-minister's decision to not send the telegram was probably due to "Mr. Brătianu's feelings towards me". This conclusion is unjust as it does not explain why Brătianu would have offered Ghika this position in the first place. We are inclined to believe that the real reason why Brătianu no longer insisted on sending Ghika to Washington is a financial one, as can also be concluded from C. Angelescu's report from 28th March 1918.

It is thus clear that the foundation of a Romanian Legation in Washington, as promised by our officials in December 1915, could not be honoured due to a lack of financial resources. In this respect, things were much worse in the middle of the year 1917. The financial agreement signed with London on 31st March 1917 unfolded slowly and was utterly insufficient, while the U.S.A. required that "the terms of the loan should be signed in Washington in the presence of an accredited minister on behalf of the Romanian government"². As the Romanian Government could only afford to partially cover the costs for transport, accommodation and representation and Dr. C. Angelescu was one of the few who had solid personal financial resources, **we can thus infer that after Ghika's refusal, this constituted a very good reason for Angelescu's appointment by King Ferdinand and Ion I. C. Brătianu. This is also evident from the report submitted by Dr. Angelescu at the end of his term in office: "...quand, après**

¹ Dimitrie Ghika, *Memorii*, Institutul European, Iași, 2004, p. 213-214. We believe that Brătianu made this proposal after his return from Petersburg, in June 1917. Ioana Angelescu-Monteoru, professor C. C. Angelescu's daughter and as such, Dr. C. Angelescu's granddaughter, confesses that a similar proposal had been made to I. G. Duca and Prince Antoine Bibescu. "Initially, the latter accepted the proposal to represent Romania as *Chargé d'Affaires ad interim* in Washington, but for unknown reasons he later postponed his embarkment until he gave up this position for good" cf. Ioana Angelescu Monteoru, *Primul ministru al României în America*, in: *Doctorul Constantin Angelescu, personalitate de prestigiu a științei, educației și civilizației românești. 150 de ani de la naștere*, București, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, 2019, p. 73. The allegation according to which "he postponed his embarkment until he gave up this position for good" can be true only if Antoine Bibescu had been one of the diplomats of the Legation, and not the person that would represent Romania, since Dr. C. Angelescu had already been appointed. Otherwise, it is hard to believe that Dr. Angelescu would have accepted to play second fiddle to Prince Bibescu in Washington, notwithstanding his title!

² Ion Stanciu, *Aliați fără alianță. România și S.U.A., 1914 – 1920*, Editura Albatros, București, 1992, p. 85 and note 60.

„*sentimentelor domnului Brătianu față de mine*”. Aprecierea este nedreaptă pentru că altminteri nu se explică de ce i-ar fi făcut lui propunerea mai întâi. Credem că adevăratul motiv pentru care Brătianu n-a mai insistat pentru trimiterea lui Ghika la Washington a fost de natură financiară, după cum rezultă și din raportul lui C. Angelescu din 28 martie 1918.

Am văzut că deschiderea unei Legații a României la Washington, promisă de oficialii noștri în decembrie 1915, nu a putut fi onorată din lipsă de mijloace financiare. Sub acest raport situația era cu mult mai gravă la mijlocul anului 1917. Acordul financiar semnat cu Londra, la 31 martie 1917, se derula greoi și era cu totul insuficient, iar S.U.A. condiționa „*ca obligațiile împrumutului să fie semnate la Washington și ca împuternicitul părții române să fie un ministru acreditat*”¹. Cum Guvernul României nu-și permitea să acopere decât în parte cheltuielile de transport, de cazare și de reprezentare, iar dr. C. Angelescu era dintre cei puțini care dispunea de solide resurse financiare proprii **putem aprecia că după refuzul lui Dimitrie Ghika acesta a fost unul din motivele temeinice ale desemnării lui de către regele Ferdinand și Ion I. C. Brătianu. De altfel, în raportul deus la încheierea misiunii dr. Angelescu reamintea** : „*...quand, après de nombreuses insistances, j'ai consenti à aller en Amérique, j'ai consenti à rendre ce service au pays en spécifiant catégoriquement que je n'accèpte rien du gouvernement, ce que j'ai fait du reste*”² (Vezi Anexa).

Firește, acesta nu a fost argumentul unic și suficient. Să adăugăm și faptul că dr. C. Angelescu era unul dintre fruntașii liberali, apropiați de Ion I.C. Brătianu; deținuse portofoliul lucrărilor publice în guvernul său între 4 ianuarie 1914 – 10 decembrie 1916, dovedind o remarcabilă capacitate în organizarea serviciului militar al armatei; era un vorbitor fluent al limbii franceze, care fusese limba folosită în diplomatie și, nu în ultimul rând, ca om politic și de afaceri avea legături întinse cu omologii săi din Occident. Toate la un loc compensau cu supra-măsură lipsa de experiență diplomatică și necunoașterea limbii engleze³, încât alegerea făcută de Ion I. C. Brătianu, în pofida opoziției diverselor cercuri politice, a fost îmbrățișată de guvern. **În fond, nu mulți erau dispuși să sacrifice pe altarul național parte din avutul propriu într-o perioadă atât de nesigură a prezentului și a viitorului !**

¹ Ion Stanciu, *Alianți fără alianță. România și S.U.A., 1914 – 1920*, Editura Albatros, București, 1992, p. 85 și nota 60.

² „*...când, după multe insistențe am consimțit să plec în America, am consimțit să fac acest serviciu țării, precizând categoric că nu voi accepta nimic din partea Guvernului, ceea ce am și făcut, de altfel*” cf. Arhiva MAE, Fond 71/1914, E 2, partea a II-a, Dosar 302, Raportul dr. Angelescu din 28.III.1918, fila 201 f. (Vezi Anexa).

³ Ioana Angelescu Monteoru : „*Contrar unor critici otrăvite venite din partea unor ageomii răuvoitori, Doctorul Angelescu, posesorul unei frumoase biblioteci cu lucrări englezești, citea mult, înțelegea, și când era necesar se putea exprima mulțumitor în engleză*”, cf. *op. cit.* p. 74.

de nombreuses insistances, j'ai consenti à aller en Amérique, j'ai consenti à rendre ce service au pays en spécifiant catégoriquement que je n'accèpte rien du gouvernement, ce que j'ai fait du reste"¹. (See Appendix).

Obviously, this was not the only argument. We must not forget that Dr. C. Angelescu was a lead member of the Liberal Party, very close to Ion I. C. Brătianu; he had been the minister of public works in his government between 4th January and 10th December 1916, proving a remarkable ability to organize the military service of the army; he was a fluent speaker of French, which had been the language of use in diplomacy and, last but not least, in his role as both a politician and a business man, he had established extensive connections with the Western world. All these put together more than made up for his lack of diplomatic experience and the fact that he did not speak English², so that Ion I. C. Brătianu's choice, while initially met with opposition by various political circles, was eventually embraced by the Government. **After all, there were not too many who were willing to sacrifice part of their own wealth for the benefit of the nation in such troubled and unsafe times!**

To address the second part of the question - when did Ion I. C. Brătianu decide to appoint Dr. C. Angelescu as the Romanian representative in Washington? – we bring forward as an argument a document from the latter's personal fund in the Library of the Romanian Academy. Spread on nine carefully typed pages, the document, which dates from **25th July 1917**, is entitled ***Romania's role in the European politics and the European interest in the Romanian union***. This document, which included a thorough intro into the history of the Romanian people, focussing on the efforts made to modernise the country through personal means in the second half of the 19th century and the first decade of the 20th century, as well as on the political role Romania played in Southern-Eastern Europe, mainly the effort to oppose the German and the Austro-Hungarian hegemonic tendencies, was clearly destined for the political circles and the public opinion across the Ocean³. In fact, as we shall see later, many ideas and

¹ „...when, at their insistence, I finally gave in and agreed to go to America, I did so as a service for my country, and I was adamant about not accepting anything from the Government, which I did”. cf. MAE Archive, Fund 71/1914, E 2, part II, File 302, Dr. Angelescu's Report of 28th March 1918, sheet 201 f. (See Appendix).

² Ioana Angelescu Monteoru : “Contrary to some poisonous criticism coming from some malevolent characters, Dr. Angelescu, owner of an impressive library containing some English books, read, understood and whenever necessary could express himself satisfactorily in English”, cf. works cited, p. 74.

³ In an attempt to explain the moment and the causes of the Romanian entry into the war, Dr. Angelescu stated: “The way Romania acted in the first part of the current general war is a reliable indicator of the political sense of the Romanian state. We did not rush into the war until our own interests were jeopardized, when Germany and Austro-Hungary revealed their true intentions through their actions, which clearly proved their tendency to subjugate all the peoples in the Balkanic Peninsula, thus making Romania realize that the mere existence of the Austro-Hungarian

Pentru a răspunde la cel de al doilea aspect al întrebării – când Ion I. C. Brătianu a luat hotărârea desemnării dr. C. Angelescu pentru a reprezenta România la Washington? – aducem ca argument un material existent în fondul său personal de la Biblioteca Academiei Române. Întins pe nouă pagini dactilografiate atent, intitulat *Rolul României în politica europeană și interesul european în întărirea României*, documentul poartă data de **25 iulie 1917**. Conținutul acestuia – cu o incursiune documentată în istoria poporului român, subliniind eforturile de modernizare a țării întreprinsă cu mijloace proprii în a doua jumătate a secolului XIX și în primul deceniu al celui următor, precum și rolul politic jucat de România în sud-estul Europei, îndeosebi efortul de a se opune tendinței heghemonice a Germaniei și Austro-Ungariei – era evident destinat cercurilor politice și opiniei publice de peste Ocean¹. De altfel, multe idei și pasaje din acest document le găsim în interviurile și conferințele susținute de dr. C. Angelescu în perioada prezenței lui în S.U.A., după cum vom vedea mai jos, toate aflate în același fond de la Biblioteca Academiei. Dacă textul a fost dactilografiat cu 12 zile înainte ca Ion I. C. Brătianu să depună la Consiliul de miniștri referatul privind înființarea Legației române la Washington și cum documentarea și elaborarea unui asemenea material cerea timp, **înseamnă că Brătianu și dr. C. Angelescu convenise asupra desemnării lui în fruntea Legației române din S.U.A. pe la jumătatea lunii iulie din 1917**. Din acest moment dr. C. Angelescu s-a dedicat viitoarei sale misiuni. Studiul amintit mai sus este o dovadă. Dar nu este singurul material pe care viitorul diplomat l-a elaborat încă de la Iași. În același fond de la manuscrise „**Dr. C. Angelescu**” de la Biblioteca Academiei, există și un altul, intitulat **Notes sur les derniers événements de Roumanie**, datat „**Jassy le 16/29 août 1917**”². În cele 25 pagini, redactate în limba franceză, cu intervenții directe pe text, găsim expuse clar și logic evenimentele petrecute în România de la izbucnirea războiului și până în luna august a anului 1917: aderarea la puterile Antantei, legitimată de existența celor patru milioane de români în granițele Imperiului austro-ungar; angajarea armatei române pe fronturile din

Empire was not only impossible given the current living conditions of the people in it, but also a threat to all its neighbouring states.”, cf. BAR, Manuscripts, Fund, Dr. C. Angelescu (from now on: BAR, Manuscripts, Dr. C. Angelescu), File. I, MS. 8.

¹ Explicând momentul și cauzele intrării României în război, dr. Angelescu afirma: „*Chiar atitudinea României din prima perioadă a războiului general actual trebuie să dea încredere tuturor în simțul politic al Statului Român. Nu ne-am aruncat în văltoare decât atunci când, într-adevăr, interese proprii de ale noastre erau puse în joc, când prin atitudinea lor, Germania și Austro-Ungaria au dezvăluit, pe de o parte, tendințele unei subjugări a popoarelor din Peninsula Balcanică, iar pe de alta au convins România că existența pe mai departe a Austro-Ungariei sub forma ei actuală era nu numai o imposibilitate în condițiile actuale de trai a națiunilor, dar și o primejdie pentru toate statele vecine ei*”, cf. BAR, Manuscrise, Fond, dr. C. Angelescu (în continuare: BAR, Manuscrise, dr. C. Angelescu), Ds. I, Mss. 8.

² Idem, Ds. I. Mss. 7.

excerpts from this document can be found in the interviews and conferences held by Dr. C. Angelescu during his stay in the U.S.A., all kept in the same fund at the Library of the Romanian Academy. Keeping in mind that the text was typed 12 days before Ion I. C. Brătianu submitted the proposal for the foundation of the Romanian Legation to the Council of Ministers and that preparing and drafting such a document takes some time, **it follows logically that Brătianu and Dr. C. Angelescu had already agreed on appointing the latter as the head of the Romanian Legation in the U.S.A. sometime around the middle of July 1917.** From that moment on, Dr. Angelescu dedicated all his time and effort to the future mission. The aforementioned study stands proof of that. However, this is not the only material written by the future diplomat during his stay in Iași. Another study, entitled **Notes sur les derniers événements de Roumanie (Notes on the most recent events in Romania)** dated “**Jassy le 16/29 août 1917**” (**Iași, 16/29 August 1917**)¹ can also be found in the same fund of manuscripts - “**Dr. C. Angelescu**” - at the Library of the Romanian Academy. The 25 pages, typed in French with personal annotations, offer a clear and logical account of the events unfolding in Romania since the beginning of the war until August 1917: joining the Entente, decision legitimized by the existence of 4 million Romanian citizens within the borders of the Austro-Hungarian Empire; deploying the Romanian army on the fronts in Transylvania and Dobrogea; the temporary successes of the Romanian army, followed by the defeats suffered on the fronts in Dobrogea and Muntenia due mainly to the Allies’ failure to fulfill their obligations; the retreat to Moldavia; rebuilding the army and its resistance, etc., etc..

After receiving the formal appointment from the State Department and the letters of credence², Dr. C. Angelescu left to take over his post in the middle of September, following the route Petrograd, Sweden, Norway, England, with a temporary stay in Paris. The visit to Paris was absolutely imperative. He needed to get up to date with the current diplomatic issues, to establish the methods of communication with the country, etc., since Paris represented for Romania the foundation stone of diplomacy, endorsed at the time by Victor Antonescu. On 20th December, the members of the Legation embarked the L’Espagne ocean liner³ to New York. Their small number - **Dr. C. Angelescu**, minister plenipotentiary and envoy extraordinary; **N. H. Lahovary**, secretary of the Legation; **Al. Rubin**, attaché on a special mission (in fact, a technician in charge of the projection of

¹ Idem, File. I. MS. 7.

² On 7 October 1917, The Minister of Foreign Affairs in Iași informed Dr. Angelescu through the address no. 13329 of the “*Protocol and Personnel*” Department, accompanied by an Appendix, that by the royal decree no. 1107/25.09.1917 “*on 1st October 1917, you are appointed Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of His Royal Majesty near the Government of the Unites States of America, sent on a special mission*”, *ibidem*.

³ Ioana Angelescu Monteoru, *works cited*. p. 78.

Transilvania și Dobrogea; succesele de moment ale Armatei române, urmate de înfrângerile de pe fronturile din Dobrogea și Muntenia datorate, în principal, neonorării obligațiilor asumate de Aliați; retragerea în Moldova; refacerea armatei și rezistența acesteia, etc. etc.

După primirea acordului de la Departamentul de stat și eliberarea scrisorilor de acreditare¹, dr. C. Angelescu a plecat spre post la mijlocul lunii septembrie pe ruta Petrograd, Suedia, Norvegia, Anglia, cu o întrerupere la Paris. Vizita la Paris era absolut necesară. Trebuia să se pună la curent cu ansamblul problemelor diplomatice curente, să stabilească sistemul de comunicare cu țara, etc. de vreme ce Parisul era pentru România placa turnantă a diplomației, girată atunci de Victor Antonescu. Abia la 20 decembrie 1917 membrii Legației se îmbarcau la Bordeaux, pe parchebotul l'Espagne², cu destinația New York. Numărul redus la acestora – **dr. C. Angelescu**, ministru plenipotențiar și trimis extraordinar; **N. H. Lahovary**, secretar al Legației; **Al. Rubin**, atașat cu misiune specială (în fapt, tehnician pentru proiectarea a 4.000 m peliculă cinematografică documentară despre România); **maiorul L. Teiușanu**, atașat militar – vorbea de la sine despre constrângerile financiare ale guvernului. De altfel, pentru traversarea Atlanticului dr. C. Angelescu a plătit din propriul buzunar câte 4.000 franci lui N. H. Lahovary și Al. Rubin³.

Ajunsă la New York⁴, după 11-12 zile de la plecarea din Bordeaux, delegația diplomatică se cazează la hotelul Baltimore, unde era și misiunea militară a colonelului Adrian Miclescu, trimisă pentru contractarea de material de război.

¹ Abia la 7 octombrie 1917, Ministerul Afacerilor Străine de la Iași, prin adresa nr. 13329 a Direcției „Protocol și Personal”, însoțită de o Anexă, înștiința pe dr. Angelescu că prin decret regal cu nr. 1107/25.IX.1917 „sunteți numit, pe ziua de 1 octombrie 1917, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Majestății Sale Regelui pe lângă Guvernul Republicii Statelor Unite ale Americii, trimis în misiune specială”, *ibidem*.

² Ioana Angelescu Monteoru, *op. cit.* p. 78.

³ BAR, Manuscrise, Fond, dr. C. Angelescu, Ds.I, Mss. 7.

⁴ Data debarcării la New York este controversată. G. Fotino (*Reprezentanța României la Washington în: Reprezentanțele diplomatice ale României*, Editura, București, 1967, vol. I. p. 391, afirmă că „Vitregia vremurilor de atunci a făcut ca reprezentanții Legației române să sosească târziu, abia la 1 ianuarie 1918, în capitala Statelor Unite (de fapt, la New York, n. ns. I.I.S.); Boris Rangheț, în *Relațiile româno-americane în perioada Primului Război Mondial (1916-1920)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1975, p. 81, indică aceeași dată; Ioan Stanciu, în sinteza sa *Aliați fără alianță...*, cea mai temeinică lucrare privind relațiile diplomatice dintre România și S.U.A. pentru perioada 1914-1920, cu vastă documentare bibliografică și de arhive, inclusiv în cele americane, opina pentru „primele zile ale lunii ianuarie 1918” (p. 123, nota 73); iar în alt loc notează „dr. C. Angelescu, ajuns în Statele Unite la 1 ianuarie 1918..”, *ibidem*, p. 147. În interviul acordat ziarului „Universul” însuși dr. C. Angelescu se pronunța pentru luna decembrie: „la sosirea mea în America, în **decembrie... (1917)**” (nota și subl. ns. Ion I.S.), „Universul” anul XXXVI, nr. 39 din 21.XII.1919. Epistola dr. C. Angelescu către soacra sa, Elena Monteoru, datată 31 decembrie 1917, redactată „înainte de a ajunge la New York, unde vom fi mâine dimineață la orele 9” și publicată recent de Ioana Angelescu Monteoru este dovada irefutabilă că debarcarea a avut loc la data de 1 ianuarie 1918, stil nou. Vezi, Ioana Angelescu Monteoru, *op. cit.* p. 78-79.

4,000 m of documentary film about Romania); **Major L. Teiușanu**, military attaché - was a clear indicator of the financial constraints of the Romanian government. As a matter of fact, Dr. C. Angelescu had to pay 4,000 francs out of his own pocket for both N. H. Lahovary's and Al. Rubin's tickets to cross the Atlantic¹.

Once in New York², 11-12 days after their departure from Bordeaux, the diplomatic delegation took lodging at the Baltimore Hotel, the same place where Colonel Adrian Miculescu's military mission was staying, on a mission to contract war materials.

The activity of the first Romanian diplomat in Washington for the three months he was in office there can be put together from the documents found in **B.A.R.** and the personal archives of the Minister of Foreign Affairs. Taking into consideration the grave circumstances Romania found herself at the moment Dr. Angelescu left Iași, summarized in the two materials mentioned above, we can infer that the main objectives of Dr. Angelescu's mission were as follows:

- 1. Acknowledgement by the United States of the national cause that had determined Romania to enter the war;**
- 2. Informing the American public opinion and gaining their sympathy for the national cause and aspirations;**
- 3. Obtaining an important financial loan.**

During his stay in the States, Dr. Angelescu had to deal with other unpredictable issues as well, such as:

- a) The deterioration of the relations with the former Eastern ally, Russia;
- b) The liquidation of the stocks of materials contracted by Colonel Miculescu's Commission.

¹ *BAR, Manuscripts, Fund, Dr. C. Angelescu, File I, MS. 7.*

² The date of the arrival in New York is controversial. G. Fotino (*Reprezentanța României la Washington in: Reprezentanțele diplomatice ale României*, Editura București, 1967, vol. I. p. 391, stated that "Due to the difficult times back then, the representatives of the Romanian Legation did not arrive in the capital of the United States (in New York, actually, our note, I.I.S.) until 1st January 1918; Boris Rangheț, in *Relațiile româno-americane în perioada Primului Război Mondial (1916-1920)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1975, p. 81, mentioned the same date; Ioan Stanciu, in his paper *Aliați fără alianță..(Allies without an alliance)*, the most thorough paper on the diplomatic relations between Romania and the U.S.A. between 1914 and 1920, extremely well documented and including even American sources, estimated the day of arrival some time "in the first days of January 1918" (p. 123, note 73); while another entry read "Dr. C. Angelescu arrived in the United States on 1st January 1918..", *ibidem*, p. 147. In his interview for the "Universul" newspaper, Dr. C. Angelescu himself mentioned the month of December: "upon my arrival in America, in **December...**(1917", n.ns. and emphasis added, Ion I.S.)", "Universul" year XXXVI, no. 39 of 21.12.1919.

The letter sent by Dr. C. Angelescu to his mother-in-law, Elena Monteoru, dated 31st December 1917, written "before we arrive in New York, where we'll get tomorrow morning at 9" and recently published by Ioana Angelescu Monteoru is the irrefutable proof that they debarked in New York on 1st January 1918, new style date. See, Ioana Angelescu Monteoru, *works cited*. pp. 78-79.

Din documentele existente la **B.A.R.** și în arhivele ministerului de externe putem reconstitui activitatea primului diplomat român la Washington pe durata celor trei luni de prezență a acestuia la post. Din gravitatea situației României la momentul plecării din Iași a dr. Angelescu, sintetizate în cele două materiale amintite mai sus, deducem că principalele obiective ale misiunii dr. Angelescu au vizat:

4. Recunoașterea de către guvernul SUA a cauzei naționale pentru care România intrase în război;

5. Informarea și câștigarea opiniei publice americane pentru realizarea aspirațiilor naționale;

6. Obținerea unui important împrumut financiar;

Pe durata șederii în State dr. Angelescu a trebuit să facă față și altor probleme apărute pe parcurs, precum:

c) Deteriorarea relațiilor cu fostul aliat de la est, Rusia;

b) Lichidarea stocurilor de materiale contractate de Comisia colonel Miculescu.

1. În plan diplomatic, recunoașterea de către guvernul SUA a cauzei naționale pentru care România intrase în război rămânea un deziderat pentru guvernul de la Iași, îngrijorat de faptul că la toate mesajele și semnalele trimise de România pe parcursul anului 1917¹ președintele Wilson și guvernul SUA au răspuns în termeni evazivi, evocând „*dreptul la auto-determinare al popoarelor din monarhia austro-ungară*” sau cu „*asigurări pentru integritatea României ca stat liber*” ceea ce însemna doar recunoașterea statutului ei antebelic².

Atitudinea SUA a rămas nemodificată și pe durata misiunii dr. Angelescu. Astfel, la punctul 10 din Declarația președintelui Wilson din 8 ianuarie 1918, se stipula doar „*acordarea celei mai libere șanse de dezvoltare autonomă popoarelor din Austro-Ungaria*”, ceea ce nu presupunea lichidarea Imperiului, ci o eventuală federalizare. Următorul punct prevedea „*Evacuarea României, Serbiei și Muntenegrului, retrocedarea teritoriilor ocupate și accesul liber la mare pentru*

¹ Telegrama din 15. IV.1917 a lui Ion I. C. Brătianu către Lansing în care preciza obiectivul urmărit de România prin intrarea în război, urmat de mesajul regelui Ferdinand către Wilson unde se făcea vorbire de eliberarea românilor din Austro-Ungaria; mai 1917, mesajele celor două Camere ale Parlamentului României către Congresul SUA; 13. VI. 1917, mesajul regelui Ferdinand care reamintea „*strigătele de durere ale populației [române] de dincolo de Carpați*”. În răspunsul său, președintele Wilson s-a limitat doar la a-și declara „*compasiunea și indignarea față de durerea și suferințele poporului român și față de persecuțiile la care era supus*”, cf. Dumitru Vitcu, *Relațiile româno-americane timpurii. Convergențe-divergențe*, subcapitolul: *Un diplomat american pentru cauza națională românească: Charles J. Vopicka*, București, Editura Albatros, 2000, p. 316, nota 242. Excelentă analiza istoricului Dumitru Vitcu privind atitudinea lui Vopicka față de eforturile și sacrificiile României în război, care o îndreptăteau pe deplin la sprijinul SUA pentru realizarea idealului național.

² Răspunsul lui Wilson din 28.XI.1917, Ion Stanciu, *op. cit.* p. 108.

1. Diplomatically speaking, the acknowledgement of the national cause that had determined Romania to enter the war by the American government was a prime objective for the government of Iași, worried that President Wilson and the United States Government had given only evasive answers to all the messages and signals sent by Romania throughout 1917¹, calling “*the right to self-determination of the peoples from the Austro-Hungarian monarchy*” or giving mere “*assurances for the integrity of Romania as a free state*”, which only meant the acknowledgement of her ante-bellum status².

The attitude of the U.S.A. remained unchanged during Dr. Angelescu’s mission. Thus, point 10 in President Wilson’s Declaration from 8 January 1918 granted only “*the freedom of autonomous development for the peoples of the Austro-Hungarian Empire*” which did not entail the dissolution of the Empire but a possible federalization. The next point stipulated “*The evacuation of Romania, Serbia, Montenegro, the retrocession of the occupied territories and free access to the sea for Serbia*”. It was thus implied that Romania was under the obligation of retroceding Dobrogea.

Dr. Angelescu informed Brătianu that he had signalled to Jules Jusserand, the French ambassador in Washington, “*l’effet desastrueux que fera le message en Roumanie, le message ne tenant pas compte des sacrifices faits par la Roumanie, ni des engagements des Alliés envers nous*”. The latter “*repondu que nous ne devons pas nous en inquieter, que la France et l’Angleterre soutiendront nos revendications au moment decisif. L’Amerique n’ayant aucun engagement envers nous, qu’il a parlé de la Roumanie à plusieurs reprises au Président et que le Président a écouté avec sympathie. Jugerez vous même la valeur de ces assurances vagues et dans quelle mesure pouvons compter sur appui Amerique*”³.

¹The telegram dated 15.04.1917 sent by Ion I. C. Brătianu to Lansing, where he mentioned the objective Romania hoped to attain by entering the war, followed by King Ferdinand’s message to Wilson that referred to the liberation of the Romanians from the Austro-Hungarian occupation; May 1917, the messages of the two Chambers of the Romanian Parliament to the American Congress; 13th June 1917, King Ferdinand’s message reminding “*the cries of pain of the [Romanian] population across the Carpathians*”. In his reply, President Wilson only expressed his “*compassion and indignation for the pain and the sufferance of the Romanian people and the persecutions they had to endure*”, cf. Dumitru Vitcu, *Relațiile româno-americane timpurii. Convergențe-divergențe*, subchapter: *Un diplomat american pentru cauza națională românească: Charles J. Vopicka*, București, Editura Albatros, 2000, p. 316, note 242. Dumitru Vitcu offers an excellent analysis of Vopicka’s attitude towards the efforts and sacrifices made by Romania during the war, which entitled her to the full support of the United States in the attempt to achieve the national ideal.

²Wilson’s reply from 28.11.1917, Ion Stanciu, *works cited*, p. 108.

³ “*the disastrous effect that the Presidents’s message will have on Romania, as it ignores all the sacrifices made by Romania as well as the obligations of the Allies towards us. [Jusserand] replied that we must not worry about this, as France and England would support our demands when the time came. Despite the fact that America had no formal obligation towards us, he addressed the President on several occasions and he listened benevolently. Now you judge if such vague*

Serbia”. Se sugera astfel, inclusiv, obligativitatea României de a retroceda Dobrogea. Dr. Angelescu informa pe Brătianu că i-a atras atenția lui Jules Jusserand, ambasadorul Franței la Washington, asupra „*l'effet desastrueux que fera le message en Roumanie, le message ne tenant pas compte des sacrifices faits par la Roumanie, ni des engagements des Alliés envers nous*”. Acesta „*repondu que nous ne devons pas nous en inquieter, que la France et l'Angleterre soutiendront nos revendications au moment décisif. L'Amerique n'ayant aucun engagement envers nous, qu'il a parlé de la Roumanie à plusieurs reprises au Président et que le Président a écouté avec sympathie. Jugerez vous même la valeur de ces assurances vagues et dans quelle mesure pouvons compter sur appui Amerique*”¹.

Dr. Angelescu informa pe Brătianu că nici Serbia nu este mulțumită de perspectiva oferită de Declarația în 14 puncte a președintelui Wilson și că „*Ministre Serbie proteste par lettre à Lansing contre message Président relatif solutions proposées par Serbie*”. Inspirat de acest protest, Angelescu telegrafia lui Brătianu că „*Je crois necessaire de remettre au Président un memoire immediatement après présentation lettre créance sur la cause roumaine*”², sens în care solicita un răspuns urgent. Din documentele consultate la BAR și MAE, neexistând nici o dovadă a vreunui demers al diplomatului Angelescu, deducem că răspunsul nu a fost dat sau a fost negativ.

Din mărturiile lui Al. Averescu și Marghiloman transpare limpede deziluzia produsă și la Iași de Declarația celor 14 puncte³. Cel mai apropiat de cercul puterii, de Ion I. C. Brătianu și prin Barbu Știrbei, de regina Maria și de regele

promises can make us rest assured that the Americans will offer their support, wrote Dr. Angelescu, on 12th January 1918 to Ion I. C. Brătianu, care of Victor Antonescu, the Romanian minister in Paris, cf. Telegram no. 1, dated 12th January 1918, *BAR, Manuscripts*, Fund, *Dr. C. Angelescu*, File XIX, Varia 9, no page number.

¹„*Efectul dezastruos pe care îl va avea mesajul președintelui asupra României, mesajul neținând seama de sacrificiile făcute de România și nici de angajamentele Aliaților față de noi.*[Jusserand] a răspuns că nu trebuie să fim neliniștiți în această privință, că Franța și Anglia ne vor susține revendicările la momentul potrivit. America, neavând nici un angajament față de noi, el a vorbit Președintelui în diferite ocazii despre România și Președintele a ascultat cu bunăvoință. Judecați Dumneavoastră singur valoarea acestor vagi asigurări și în ce măsură putem conta pe sprijinul Americii, comunica dr. Angelescu, la 12 ianuarie 1918 lui Ion I. C. Brătianu, prin Victor Antonescu, ministrul României la Paris, cf. Telegrama nr. 1 din 12 ianuarie 1918, *BAR, Manuscrise*, Fond, *dr. C. Angelescu*, Ds. XIX, Varia, 9, nepaginat.

²*Ministrul Serbiei protestează printr-o scrisoare către Lansing împotriva mesajului Președintelui privind soluția propusă pentru Serbia*” și „*Cred că este necesar să trimitem imediat Președintelui un memoriu după prezentarea scrisorilor de acreditare asupra cauzei române*”, *ibidem*.

³Generalul Averescu aprecia că discursul din Congres al președintelui Wilson „*va avea efectul unui duș răcoritor foarte salutar asupra celor care sunt mai mult francezi decât români*” (*Note zilnice din războiu, 1916-1918*, Cultura națională, București, 1935, p. 281), iar pentru Marghiloman cele 14 puncte constituiau un îndemn pentru a cere pace separată cu Puterile Centrale (*Note zilnice*, vol. III, București, 1927, p. 319).

Dr. Angelescu informed Brătianu that Serbia was also unhappy with the perspective offered by the Fourteen Points Declaration of President Wilson and that “*Ministre Serbie proteste par lettre à Lansing contre message Président relatif solutions proposées par Serbie*”. Inspired by this protest, Angelescu sent a telegram to Brătianu informing him that “*Je crois nécessaire de remettre au Président un memoire immediatement après présentation lettre créance sur la cause roumaine*”,¹ and demanding an urgent reply to his request. The documents we consulted at BAR and MAE offer no evidence of such a document drawn by Angelescu, which leads us to conclude that the answer was either never given or was a negative one.

Al. Averescu and Marghiloman’s confessions clearly reveal the disillusion caused in Iași by the Fourteen Points Declaration². I. G. Duca - the closest to the circle of power, to Ion I. C. Brătianu and through Barbu Știrbei to Queen Mary and King Ferdinand - wrote years later that “*Reading Wilson’s message was for all of us one of the most painful moments of the entire war*”³. Moreover, even Vopicka was forced to admit the disillusion caused in Iași by the Fourteen Points Declaration, making the situation “*even more critical than it had ever been and now everywhere you turn everybody is asking for an immediate peace with Germany*”⁴.

The evasive attitude adopted by the U.S.A. in what concerns the acknowledgement of the Romanian national cause is confirmed to Angelescu by the American policy makers. Thus, following the meeting Angelescu had with Lansing on 11th January 1918, the former informed Ion I. C. Brătianu, through Victor Antonescu, that “*the first impression was that the Romanian and Balkanic problems did not concern the Americans in the slightest*, (emphasis added I. I. S.), *who are mainly preoccupied with Western Europe*”⁵.

Furthermore, the American president himself was to confirm this evasive attitude to Angelescu with the occasion of the presentation of his letters of credence on 15th January 1918. Although Dr. Angelescu stated: “*The conviction*

¹*The minister of Serbia wrote a letter of protest to Lansing taking issue with the President’s message and the proposed solution for Serbia” and “I believe it is necessary for us to send a similar memoir on the Romanian cause to the President after we present him with our letters of credence”, ibidem.*

²General Averescu considered that President Wilson’s address to Congress “*will have the effect of a cold shower, a salutary reminder for those who are more French than Romanian*” (*Note zilnice din războiul, 1916-1918*, Cultura națională, București, 1935, p. 281), and to Marghiloman the Fourteen Points represented an urge for Romania to demand separate peace with the Central Powers (*Note zilnice*, vol. III, București, 1927, p. 319).

³ I. G. Duca, *Amintiri politice*, vol. III, Jon Dumitru Verlag, München, 1982, p. 56.

⁴Victor Mamatey, *The U.S. and Eastern Central Europe, 1914-1918: A study in Wilsonian diplomacy and propaganda*, Princeton University Press, Princeton, 1957, p. 202, apud, Ion Stanciu, *op. cit.*, p. 117.

⁵Telegram/12.01.1918, BAR, *Manuscripts*, Fund, dr. C. Angelescu, File XIX, Varia 9, no page numbers.

Ferdinand – I. G. Duca – nota peste ani că „*Citirea mesajului lui Wilson a fost pentru noi toți unul din momentele cele mai dureroase ale întregului război*”¹.

Mai mult chiar, însuși Vopicka era nevoit să recunoască deziluzia produsă la Iași de cele 14 puncte făcând situația „*cu mult mai critică decât a fost vreodată și cererile pentru pace imediată cu Germania se aud acum din toate părțile*”².

Atitudinea evazivă a SUA în problema recunoașterii cauzei naționale a românilor este afirmată de factorii de decizie ai acestora chiar lui Angelescu. Astfel, în urma întrevederii pe care i-a acordat-o Lansing, la 11 ianuarie 1918, Angelescu informa pe Ion I. C. Brătianu, prin intermediul lui Victor Antonescu, că „*Prima impresie [este] puțin favorabilă României, problemele românești și problemele balcanice interesează prea puțin America* (subl. ns. I. I. S.), *care se ocupă, mai ales, de Europa Occidentală*”³.

Mai mult, confirmarea acestei atitudini evazive avea să fie confirmată lui C. Angelescu de chiar președintele SUA, cu prilejul prezentării scrisorilor de acreditare la 15 ianuarie 1918 când, deși dr. Angelescu afirmase: „*Credința românilor în victoria finală și în realizarea destinului său istoric constituie rațiunea sacrificiului și a jertfelor sale*” și că „*existența națională este puternic legată de păstrarea celor patru milioane de frați care, dincolo de munți, au afirmat de-a lungul secolelor solidaritatea rasei și idealul cu România*”, președintele Wilson a răspuns cu generalități de genul „*The United States has been forced into this great conflict much against its will and yet there is a great underlying satisfaction in the thought that no longer must the the United States stand off, a mute spectator, in the presence of the cruel and barbaric acts which have been heaped upon your people. Your nation has endured with extraordinary patience and self-possession a long series of tyrannies at the hands of a relentless oppressor, and the United States, infighting to protect her own liberty and integrity as a nation, is glad to have freed its arm for the like protection of your country and your country's allies. I am glad to express the confidence that our combined efforts will issue in a final triumph of right and liberty*”⁴ aspecte comunicate întocmai în țară.

¹ I. G. Duca, *Amintiri politice*, vol. III, Jon Dumitru Verlag, München, 1982, p. 56.

² Victor Mamatey, *The U.S. and East Central Europe, 1914-1918: A study in Wilsonian diplomacy and propaganda*, Princeton University Press, Princeton, 1957, p. 202, apud, Ion Stanciu, *op. cit.*, p. 117.

³ Telegrama din 12.01.1918, BAR, *Manuscrise*, Fond, dr. C. Angelescu, Ds. XIX, Varia 9, nepaginat.

⁴ „*Statele Unite au fost forțate să intre în acest conflict împotriva dorinței lor dar, cu toate acestea, resimțim un sentiment de satisfacție la gândul că nu mai suntem spectatori muți la actele pline de cruzime și barbarism la care este supus poporul dumneavoastră. Națiunea română a dat dovadă de răbdare extraordinară și stăpânire îndurând lungul șir de tiranii la care a fost supusă de către un asupritor necruțător, iar Statele Unite, prin lupta pe care o desfășoară pentru a-și proteja propria libertate și integritate națională, se bucură că și-a eliberat brațul pentru a oferi protecție și țării și aliaților Domniei voastre. Îmi exprim cu bucurie încrederea că eforturile noastre reunite vor conduce în cele din urmă la triumful binelui și al libertății*”, cf. „*Draft of the President's reply*”

that the Romanians have in the final victory and in the fulfillment of their historical destiny constitutes the reason for their sacrifices” and that “our existence as a nation is strongly connected to the four million brothers across the mountains who for centuries had preserved their national solidarity and the ideal of a unified Romania”, President Wilson’s reply was quite vague: “The United States has been forced into this great conflict much against their will and yet there is a great underlying satisfaction in the thought that no longer must the United States stand off, a mute spectator, in the presence of the cruel and barbaric acts which have been heaped upon your people. Your nation has endured with extraordinary patience and self-possession a long series of tyrannies at the hands of a relentless oppressor, and the United States, in fighting to protect her own liberty and integrity as a nation, is glad to have freed its arm for the like protection of your country and your country's allies. I am glad to express the confidence that our combined efforts will issue in a final triumph of right and liberty”¹, and was communicated to the Romanian authorities in the country as such.

All this news that came to Iași from across the ocean gave Romania the conviction that “we were no longer given the possibility to unite with the territories across the Carpathians”. This disillusion was felt correctly by the American envoy in Iași, who informed Washington that both Ion I. C. Brătianu and Averescu “were of the opinion that there was no longer a reason for Romania to continue the fight”². Which is what actually happened: Ion I. C. Brătianu handed in his resignation, and King Ferdinand appointed Generalul Averescu to form the new Cabinet, which was installed on 29th January 1918. It was thus that now a military man instead of a politician was in charge of preparing the peace negotiations!

Across the ocean, Dr. Angelescu noticed a slight shift in the United States’ attitude regarding the issue of nationality in the President’s speech delivered on 12th February 1918, who proclaimed for the first time the rights and aspirations of all nations. He stated “the need to give full satisfaction to all well defined national aspirations” but, he added, “**without introducing any elements of discord or**

to the remarks of doctor Angelesco, on the occasion of his presentations of his letters of credence as minister of Roumania to the United States of America, January 15, 1918” cf. *ibidem*.

¹ „Statele Unite au fost forțate să intre în acest conflict împotriva dorinței lor dar, cu toate acestea, resimțim un sentiment de satisfacție la gândul că nu mai suntem spectatori muți la actele pline de cruzime și barbarism la care este supus poporul dumneavoastră. Națiunea română a dat dovadă de răbdare extraordinară și stăpânire îndurând lungul șir de tiranii la care a fost supusă de către un asupritor necrușător, iar Statele Unite, prin lupta pe care o desfășoară pentru a-și proteja propria libertate și integritate națională, se bucură că și-a eliberat brațul pentru a oferi protecție și țării și aliaților Domniei voastre. Îmi exprim cu bucurie încrederea că eforturile noastre reunite vor conduce în cele din urmă la triumful binelui și al libertății”, cf. „Draft of the President's reply to the remarks of doctor Angelesco, with the occasion of the presentation of his letters of credence as minister of Romania to the United States of America, January 15, 1918” cf. *ibidem*.

² Ion Stanciu, *works cited*, p. 117.

Toate aceste vești transmise de peste ocean creau la Iași convingerea că „României nu i se mai oferea posibilitatea de a se uni cu teritoriile de peste Carpați”. Deziluzia era percepută corect și de trimisul SUA la Iași, care informa Washingtonul că atât Ion I. C. Brătianu, cât și Averescu „erau de acord că nu mai avea nici un rost ca România să continue lupta”¹. Ceea ce s-a și întâmplat: Ion I. C. Brătianu și-a depus mandatul, iar regele Ferdinand I-a desemnat pe generalul Averescu cu formarea noului Cabinet, instalat la 29 ianuarie 1918. Se deschidea astfel calea preparatorie a negocierilor de pace de către un militar și nu de un om politic!

Peste Ocean, dr. Angelescu sesiza o nuanțare a atitudinii SUA în problema naționalităților în discursul președintelui Wilson din 12 februarie 1918, care proclama pentru prima dată drepturile și aspirațiile naționalităților. El afirmase „Necesitatea de a acorda cea mai deplină satisfacție aspirațiilor naționale bine definite” dar, continua „**fără introducerea elementelor de discordie și nici perpetuarea vechilor elemente antagonice** (subl. ns. I. I. S.) care ar distruge pacea Europei. Atâta vreme cât acestea nu vor fi rezolvate în spiritul just și imparțial, ținând cont de dorințe, legături naturale, rasă, va fi imposibil ca popoarele să aibă o pace durabilă”². În prima parte a aserțiunii, președintele Wilson formula un principiu dătător de speranțe României, anihilat însă în partea a doua a afirmației, de vreme ce era imposibil ca realizarea acestuia să nu producă „**discordie**” ceea ce evoluția ulterioară a politicii europene a și demonstrat.

Din telegrama către Brătianu, în afară de aprecierea că „discursul Președintelui [...] a făcut mare senzație” nu avem un alt comentariu al diplomatului român. Să fi înțeles Angelescu din mesajul lui Wilson o recunoaștere implicită a cauzei naționale a românilor ? Răspunsul nu-l aflăm nici din următoarea telegramă a lui Angelescu din aceeași zi de 12 februarie, expediată „cu rugămintea de a se transmite ministrului de Externe”, în fapt prim-ministrului Averescu, care deținea și portofoliul Externelor, că „Acceptând misiunea specială din partea d-lui Brătianu”, se spunea în telegramă „Vă rog să mă derobați de ea și să dați dispoziții pentru o nouă conducere a Legației. Secretarul Lahovary va putea conduce Legația până la sosirea titularului”³. **Solicitarea surprinde și presupune fie că Angelescu aprecia că misiunea sa a fost îndeplinită, fie că, dimpotrivă și, atunci, dezamăgit, considera prezența lui pe mai departe în fruntea Legației ca fiind inutilă !**

¹ Ion Stanciu, *op. cit.*, p. 117.

² Telegrama din 12 februarie 1918, pentru Ion I. C. Brătianu, prin Victor Antonescu, *BAR, Manuscrise*, Fond, dr. C. Angelescu, Ds. XIX, Varia 9, nepaginat.

³ *Ibidem*.

perpetuating any old antagonisms (emphasis added I. I. S.) that would destroy the European peace. As long as these issues are not solved in a just and impartial manner, taking into consideration the national desires, natural connections and race, it will be impossible for all nations to ensure a lasting peace"¹. In the first part of his assertion, President Wilson formulated a principle that gave Romania a glimmer of hope, yet the second part annihilated it, as it was virtually impossible for this principle to be carried out without causing any "**discord**", fact which was to be demonstrated later by the evolution of European politics.

The telegram sent to Brătianu, besides the comment that "*the President's speech [...] caused a sensation*", offers no other addition from the Romanian diplomat. Could it be that Angelescu understood from Wilson's speech an implicit acknowledgement of the Romanian national cause? Angelescu's telegram sent on the same day, 12th February, offers no further information in that respect. The second telegram contained "*the request to be delivered to the Minister of Foreign Affairs*" in fact to Prime-minister Averescu, who was also the Minister of Foreign Affairs and read as follows: "*I accepted this special mission at Brătianu's request; I am now asking to be relieved of my duties in this position and to find a suitable replacement for the Legation. The secretary will take over my position until my replacement arrives*"². **This was a surprising request and one can assume that Angelescu either considered that his mission had been accomplished or, on the contrary, he was disappointed and believed he could be of no more service as the head of the Legation!**

2. Another objective that Dr. Angelescu sought to achieve was to inform the American public opinion on the aspirations of the Romanian people and to gain their sympathy and support. Except the Romanians and the Jews who had emigrated to the States, few American had even heard of Romania, and even fewer knew the reason for Romania's entry into the war. In an effort to gain the support of the American public opinion for the national cause, Dr. Angelescu acted on two fronts:

2.1 Informing the Romanian and the Jewish immigrants about the situation in the country;

2.2 Informing the American press about the reasons why Romania was forced to enter the war.

¹Telegram dated 12th February 1918, addressed to Ion I. C. Brătianu, care of Victor Antonescu, BAR, Manuscripts, Fund, Dr. C. Angelescu, File XIX, Varia 9, no page numbers.

²*Ibidem.*

2. Informarea și câștigarea opiniei publice americane pentru realizarea aspirațiilor românilor constituia un alt obiectiv al dr. Angelescu. Exceptând pe românii și evreii emigrați în SUA, puțini americani auziseră de România, iar dintre aceștia și mai puțini știau despre scopul intrării ei în război. În efortul câștigării opiniei publice americane pentru cauza națională două au fost direcțiile de acțiune ale ministrului Angelescu:

2.1 Informarea românilor și a evreilor emigrați din România despre situația din țară;

2.2 Informarea presei din SUA privind legitimitatea intrării României în război.

2.1 Informarea românilor și a evreilor emigrați din România despre situația din țară.

Guvernul de la Iași a conștientizat relativ târziu inexistența propagandei pentru cauza românească „*fie în țările aliate, fie în cele neutre*” fapt dovedit de circulara din 2 mai 1917 a lui Tache Ionescu către misiunile diplomatice a căror tăcere în problema națională „*devenise primejdioasă*”. După experiența americană însuși dr. Angelescu constata cu îndreptățire, dar și tardiv, că „*On dit malheureusement trop chez nous qu'un pays comme le notre, presque inconnu, doit se faire connaitre à l'étranger qu'il ne faut pas négliger d'influencer non seulement les hommes politiques, mais aussi l'opinion publique par la presse, qui constitue aujourd'hui l'un des facteurs les plus importants pour diriger cette opinion. Or, à notre grand regret, nous sommes obligés de constater que le gouvernement roumain n'a rien fait ou presque rien, pour rendre favorable à notre cause la presse étrangère et organiser cette propagande que nos ennemis emploient sur une si grande échelle à notre detriment*”¹.

La sosirea în America a ministrului Angelescu terenul fusese pregătit de Misiunea Patriotică, un rol important avându-l sublocotenentul Vasile Stoica. Misiunea realizase numeroase întâlniri cu grupurile de români americani, merite recunoscute ulterior de dr. Angelescu². La 8 februarie 1918 acesta solicita acordul de a se numi urgent consuli onorifici în principalele orașe americane pentru propaganda românească, sub rezerva ratificării ulterioare a acestora indicând, totodată, și criteriile alegerii acestora³. Cum răspunsul de la Iași întârzia, doctorul

¹„Or, spre regretul nostru, suntem obligați să constatăm că guvernul român nu a făcut nimic sau aproape nimic pentru a susține favorabil cauza noastră în presa străină și să organizeze propaganda pe care inamicii noștri o practică pe scară largă, în detrimentul nostru” cf. *Raportul dr. Angelescu din 28.III.1918 la încheierea misiunii diplomatice*, cf. *Arhiva MAE, Fond, 71/1914, E 2, partea a II-a, Dosar 302, fila 2203 f-v. Vezi și Anexa.*

²*Ibidem*, fila 205 v. Vezi și Anexa.

³„Urgent nommer consuls honoraires principales villes Amerique pour propagande roumaine. Si autorise nomination sous réserve ratification, nomerai personnages riches ayant grande situation politique” cf. *BAR, Manuscrite, Fond, dr. C. Angelescu, Ds. XIX, Varia 9, nepaginat.*

2.1 Informing the Romanian and Jewish immigrants about the situation in the country.

The Government from Iași realised quite late the lack of propaganda for the Romanian cause “*both in the allied countries and the neutral ones*”, fact proven by the circular sent on 2nd May 1917 by Tache Ionescu to all the diplomatic missions whose silence on the matter of the national problem “*had become dangerous*”. After the American experience, Dr. Angelescu himself duly noted, albeit a little late, that “*On dit malheureusement trop chez nous qu'un pays comme le notre, presque inconnu, doit se faire connaître à l'étranger qu'il ne faut pas négliger d'influencer non seulement les hommes politiques, mais aussi l'opinion publique par la presse, qui constitue aujourd'hui l'un des facteurs les plus importants pour diriger cette opinion. Or, à notre grand regret, nous sommes obligés de constater que le gouvernement roumain n'a rien fait ou presque rien, pour rendre favorable à notre cause la presse étrangère et organiser cette propagande que nos ennemis emploient sur une si grande échelle à notre detriment*”¹.

Sublieutenant Vasile Stoica, a member of the Patriotic mission, had an important role to play in paving the way for Minister Angelescu, before his arrival in America. Dr. Angelescu gave due credit to the mission for organizing numerous meetings with the Romanian communities in America². On 8th February 1918, he requested permission for the urgent appointment of honorary consuls charged with the Romanian propaganda in the major American cities, also mentioning the criteria for their selection and the fact that the appointments were to be ratified at a later date³. As the reply from Iași delayed, on 22nd February Dr. Angelescu sent a new telegram insisting “*Suite mes telegraphes vous prie repondre d'urgence questions consuls Amerique..*”⁴. The report submitted by Dr. Angelescu at the end of his term in office reveals the fact that the expected reply never arrived⁵.

¹ “*It is said, unfortunately much too often in our country, that a country such as ours, almost unknown, has to make herself known abroad, that it must not neglect to influence not only the political class but also the public opinion through the press, which represents today one of the most important factors in shaping this opinion. However, to our regret, we are forced to conclude that our Government has done nothing or almost nothing to favourably support our cause in the foreign press and to organize the propaganda that our enemies seem to engage in on such a large scale to our detriment*” cf. Dr. Angelescu’s report from 28.03.1918 on the completion of his diplomatic mission, cf. MAE Archive, Fund, 71/1914, E 2, part II, File 302, Sheet 2203 front and back.

² *Ibidem*, file 205, back, See Appendix.

³ “*Urgent nommer consuls honoraires principales villes Amerique pour propagande roumaine. Si autorise nomination sous réserve ratification, nomerai personnages riches ayant grande situation politique*” cf. BAR, Manuscripts, Fund, Dr. C. Angelescu, File. XIX, Varia 9, no page numbers.

⁴ “*Following my telegrams, please send urgent reply on the matter of consuls in America..*”, *ibidem*.

⁵ “*Malheureusement, je n'ai pas reçu de réponse à nos demandes*”, Cf. MAE Archive, Fund 71/1914, E 2, part II, File 302, Dr. Angelescu’s report of 28.03.1918, sheets 199 front – 200 back. See Appendix.

Angelescu expedia, la 22 februarie, o nouă telegramă insistând „*Suite mes telegrames vous prie repondre d'urgence questions consuls Amerique..*”¹. Din raportul depus de dr. Angelescu la încheierea misiunii deducem că răspunsul din țară nu a mai sosit². Cum Bulgaria și Serbia aveau astfel de consuli onorifici, Angelescu și-a asumat răspunderea numirii provizorie a unor asemenea consuli la New York, Chicago și Washington-Philadelphia, sub rezerva confirmării ulterioare din țară.

Fondul Angelescu de la **BAR** păstrează copiile a trei discursuri susținute în fața românilor. Doar unul singur precizează că se adresa românilor din Chicago, celelalte două presupunem, pe temeiul raportului său, au fost prezentate coloniilor românești de la Indiana-Harbour, Kleveland și Youngstown. Pretutindeni, dr. Angelescu, după ce elogia efortul națiunii americane și al președintelui Wilson pentru victoria finală, evoca imensele sacrificii și suferințe ale poporului român și argumenta legitimitatea realizării idealului național:

„*De un an și jumătate suportăm cele mai teribile suferințe, am ajuns în unul din cele mai dramatice puncte ale existenței noastre, fără îmbrăcăminte, fără hrană, trădați de cei care până mai ieri ne-au fost prieteni, nu mai supraviețuim decât prin puterea morală care insuflă unui popor credința de nezdruccinat în triumful dreptății*”³.

Dintre numeroase întâlniri ale dr. Angelescu cu diaspora română din State, cea mai importantă a avut loc duminică, 17 februarie 1918, la Chicago, în sala Auditorium-ului, în prezența a 6.000 de români emigranți, pregătită îndeaproape de Paul Negulescu⁴. Aici, mărturisirea dr. Angelescu „*într-o conferință ținută de noi, d-l avocat Flesener⁵, d-l profesor universitar Wells, împreună cu președintele*

¹ „*În urma telegramelor mele, vă rog să-mi răspundeți de urgență la chestiunea consulilor în America..*”, *ibidem*.

² „*Malheureusement, je n'ai pas reçu de réponse à nos demande*”, Cf. Arhiva MAE, Fond 71/1914, E 2, partea a II-a, Dosar 302, *Raportul dr. Angelescu din 28.III.1918*, filele 199 v – 200 f. Vezi și Anexa.

³ cf. *BAR, Manuscrise, Fond, dr. C. Angelescu, Ds. XIX, Varia 9, nepaginat*.

⁴ Pentru că dr. Angelescu intenționa să amâne adunarea din Auditorium Hall pentru data de 24 februarie, Paul Negulescu îi telegrafia la 6 februarie 1918 ministrului Angelescu, la Washington, următoarele: „*Primit telegrama. Încercat amânarea. Rea impresie din motive că 24 februarie rău, căci vine după aniversarea lui Washington, mare sărbare. A pune în martie înseamnă că România nu grăbește. Rog pleacă vineri, 15 dimineața sau joi, 14, seara. Vei fi găzduit Chicago Club. Răspunde urgent pentru a plăti sala. La 16, ZI ROMÂNEASCĂ, la Alliance Francaise prezidată de mine, cu conferința D-nei Stănculeanu. Paul Negulescu*”, *ibidem*.

⁵ Acesta vizitase România, ca membru al Misiunii americane a Crucii Roșii, în septembrie-octombrie 1917, condusă de colonelul Anderson. I. G. Duca îl evocă astfel în memoriile sale: „*Printre cei din jurul său, cel mai interesant era un evreu din Chicago [...] Flexner*” la care memorialistul a prețuit „*tactul său desăvârșit, precum și subtilitatea semită a lucidei lui inteligențe*”, cf. I. G. Duca, *op.cit*, vol.II, p. 229-230.

As Bulgaria and Serbia had such honorary consuls, Angelescu took it upon himself to appoint temporary consuls in New York, Chicago and Washington-Philadelphia, who were to receive ratification from the country at a later date.

Angelescu fund at **BAR** preserves the copies of three speeches held in front of the Romanians in America. Only one of them contains information about the venue - it was addressed to the Romanian community in Chicago -, while the other two, according to Angelescu's report, are believed to have been presented in front of the Romanian colonies in Indiana-Harbour, Cleveland and Youngstown. Everywhere he went, after praising the efforts of the American nation and her president for the final victory, Dr. Angelescu evoked the immense sacrifice and sufferance of the Romanian people and explained the legitimacy of the national ideal:

*"For the last year and a half we have had to put up with the most terrible sufferance and we have reached one of the most dramatic points of our existence, with no clothes, no food, betrayed by all those who had been our friends, we only survive through the moral power that infuses a nation with the unwavering belief in the triumph of justice"*¹.

The most important of all the meetings Dr. Angelescu had with the Romanian diaspora in the States took place on Sunday, 17th February 1918, in Chicago, in the Auditorium Hall, in the presence of 6,000 Romanian immigrants, and was carefully prepared by Paul Negulescu². Here, confessed Dr. Angelescu *"during a conference held by us, Lawyer Flesener³, Professor Wells, together with President Ynid, the manager of all the electricity factories in Ohio, imbued the entire audience with emotion, sharing with them the sufferance and the martyrdom the Romanians had to endure"*⁴.

¹ cf. *BAR, Manuscripts, Fund, Dr. C. Angelescu, File XIX, Varia 9, no page numbers.*

² As Dr. Angelescu intended to postpone the meeting in the Auditorium Hall for the 24th February, on 6th February Paul Negulescu sent the following telegram to Minister Angelescu in Washington: *"Got telegram. Attempted postponement. Bad impression, 24th February not good, as it comes after Washington's celebration, big holiday. Rescheduling it to March means that Romania is in no hurry. Please, leave on Friday morning, 15th or Thursday evening, 14th. The Chicago Club will host you. Reply urgently to book the hall. ROMANIAN DAY on 16th, at the Alliance Francaise, presided by myself, with Mrs Stănculeanu's conference. Paul Negulescu", ibidem.*

³ He had visited Romania in September-October 1917, as a member of the American Red Cross Mission, run by Colonel Anderson. I. G. Duca evoked him in his memoirs: *"A certain Jew from Chicago [...] Flexner, was the most interesting person among those in his entourage"* appreciating *"his flawless tact, as well as the semitic subtlety of his lucid intelligence"*, cf. I. G. Duca, works cited vol.II, p. 229-230.

⁴ *"America on Romania. Interview with Professor Dr. Angelescu"* by Emil Nicolau, in *"Universul"*, year XXXVI, issue no. 39, Saturday 8th/21st December 1918.

Wells was a university professor in Chicago and had been a member of the American Red Cross Delegation, which had visited Romania bringing valuable supplies, cf. *Dr. Angelescu's Report of 28.03.1918, MAE Archive, Fund, 71/1914, E 2, part II, File 302, sheet 198 back – 199 front.* See Appendix.

Ynid, directorul tuturor fabricilor de electricitate din Ohio, au zguduit de emoțiune sala, arătând suferințele și martirologul românilor”¹.

Întrunirea a fost precedată de defilarea pe străzile din Chicago a peste 3.000 de români transilvăneni, purtând drapelele României și ale Statelor Unite și „*cu o fanfară în frunte*”. La manifestare au participat românii din Chicago și împrejurimi, dar și numeroși americani. Coloniile de români din Detroit Michigan au adresat Adunării românești din „**Auditorium Hall Chicago**” telegrame de încurajare și aderare „*pentru eliberarea românilor de sub jugurile străinilor barbari și pentru libertatea, civilizația și democrația popoarelor*”².

În activitatea de propagandă desfășurată în rândul românilor din SUA o prezență activă și benefică a fost Episcopia Română Ortodoxă. Aceasta păstora pe imigranții români din Transilvania, Banat și Bucovina. În februarie 1918, dr. Angelescu informa pe Brătianu asupra posibilității trecerii celor 150.000 de români americani ortodocși, fie sub autoritatea mitropoliei de la București, fie a celei de la Iași, în care sens solicita instrucțiuni³.

¹„*America despre România. Interviu cu dl prof. dr. Angelescu*” de Emil Nicolau, în „*Universul*”, anul XXXVI, nr. 39, sâmbătă 8/21 decembrie 1918.

Wells era profesor universitar din Ghicago și făcuse parte din delegația Crucii Roșii a SUA, care vizitase România, cu importante ajutoare materiale, cf. *Raportul dr. Angelescu din 28.III.1918*, Arhiva MAE, Fond, 71/1914, E 2, partea a II-a, Dosar 302, fila 198 v – 199 f. Vezi și Anexa.

² Iată telegramele: „*Comitetele parohiale și ale Societăților de ajutor și cultură ale românilor din Detroit Mich[igan]: În conferință, venim cu tot caldul inimii noastre românești să salutăm Marea Adunare Națională Românească a fraților din Chicago, exprimându-ne bucuria că participă la acea importantă adunare și excelența sa domnul ministru plenipotențiar al iubitei noastre României, care pentru eliberarea românilor de sub jugurile străinilor barbari și pentru libertatea, civilizația și democrația popoarelor în Statele Unite pentru toți românii, să trăiți vrednici frați români din Chicago și [din] jur*”. Pr[eot] Constantin Lucaciu, paroh; George N. Bârsan, preș[edintele] Soc[ietății] „*Hora Unirii*”; Tănase Rotar, preș[edintele] Soc[ietății] „*Bucovineana și Sătmăreana*”; Avram Barbu, vicepreș[edinte] al parohiei „*St. George*”, cf. *BAR, Manuscrise*, Fond, dr. C. Angelescu, Ds. XIX, Varia 9, nepaginat.

O altă telegramă, cu nr. 514. „*Atâta vitejie și antica virtute română și-a scos sabia. Suntem mândri de manifestațiunea voastră frumoasă și importantă. Sperăm că va aduce roadele contemplate și ne asociem și pe calea aceasta la rezoluțiunile ce le veți lua spre binele neamului întreg și al României viitoare. Vrem pace și noi, la fel. Trăiască România integrală [întregită]. Trăiască iubitul și viteazul rege al tuturor românilor. Trăiască eroica armată română. Trăiască Woodrow Wilson, marele prezident al glorioasei federațiuni a Statelor Unite din America și puternica națiune americană, apărătoarea neînfricată a libertăților, civilizațiunii și democrației națiunilor. Trăiască excelența sa, domnul ministru C. Angelescu, primul ambasador*”.

În telegrama cu nr. 533, expediată tot din Detroit Mich[igan], se arăta: „*Roumanian Ambassador Constantin Angelescu Auditorium Hall, Chicago. Felicităm Adunarea Națională. Dorim înaintarea intereselor românilor americani. Dorim succese admirabile primului nostru ambasador în Statele Unite, Const[antin] Angelescu. Succes națiunii române americane*”. Soc[ietatea] „*Deșteaptă-te Române*”, cf. *ibidem*.

³La 22 februarie 1918, dr. Angelescu trimitea lui Victor Antonescu, la Paris, telegrama nr. 8 pentru Ministerul Afacerilor Străine de la Iași cu următorul conținut:

The meeting was preceded by a procession on the streets of Chicago of over 3,000 Romanian immigrants coming from Transylvania, carrying the Romanian and the American flags, with “*a military band at the front*”. The meeting was attended by the Romanian immigrants from Chicago and the surrounding areas as well as by numerous Americans. The Romanian colonies from Detroit Michigan addressed to the Romanian meeting that took place in “**Auditorium Hall Chicago**” telegrams of support “*for the liberation of all Romanians from the oppression of the barbaric foreigners and for the freedom, civilization and democracy of all the nations*”¹.

„Suite mes télégrammes vous prie répondre d'urgense questions consuls Amerique et passage églises orthodoxes à la Métropole Roumanie car Roumains Amerique veulent proclamer union 10 Mars.

Prière me donner instructions ordre politique dont j'ai absolu-besoin avant mon départ.

Opinion publique et monde politique Amerique commencent avoir grande sympathie cause Roumaine. Meetings organisés différentes villes faveur revendications Roumaines. À Chicago plus de 6.000 personnes acclamèrent Roumanie.

Commission Danielopol vous prie instamment donner instructions”,(Urmarea telegramelor mele vă rog să răspundeți de urgență asupra chestiunilor consulilor din America și a trecerii bisericilor ortodoxe la Mitropolia României, căci românii din America vor să proclame unirea la 10 martie. Vă rog să-mi dați instrucțiuni de ordin politic absolut necesare înaintea plecării mele. Opinia publică și lumea politică americană au început să aibă o mare simpatie pentru cauza română. Adunări organizate în diferite orașe în favoarea revendicărilor românilor. La Chicago, mai mult de 6.000 de persoane au aclamat România. Rog instrucțiuni privind Comisia Danielopol”), cf. ibidem.

¹The telegrams read: “*The committees of the parishes and the Aid and Culture Society of the Romanians in Detroit, Mich[igan]: We come to the conference with all the warmth of our Romanian hearts to salute the Great National Romanian Assembly of our brothers in Chicago, expressing our joy that his Excellency the Minister Plenipotentiary of our beloved Romania is also attending the meeting for the liberation of all Romanian from the oppression of the barbaric foreigners and for the freedom, civilization and democracy of all the peoples, may you, Romanian brothers from Chicago and the surrounding areas, live a worthy life*”. Parish Priest Constantin Lucaciu; George N. Bârsan, pres[ident] of the Soc[iety] “*Hora Unirii*” (the Union Round, tr. note); Tănase Rotar, pres[ident] of the Soc[iety] “*Bucovineana and Sătmăreana*”; Avram Barbu, vicepre[sident] of “*St. George*” Parish, cf. BAR, Manuscripts, Fund, Dr. C. Angelescu, File. XIX, Varia 9, no page numbers.

Another telegram, no. 514. “*All this valour and the ancient Romanian virtue pulled out their sword. We are proud of your beautiful and meaningful assembly. We hope it will come to fruition and we hereby subscribe to all future resolutions made for the benefit of the entire nation and of future Romania. We also want peace. Long live united [unified] Romania. Long live the beloved and valiant King of all Romanians. Long live the heroic Romanian army. Long live Woodrow Wilson, great President of the glorious federation of the United States of America and the powerful American nation, fearless defender of the freedom, civilization and democracy of all nations. Long live his Excellency Minister Angelescu, first Ambassador*”.

Telegram no. 533, also sent from Detroit Mich[igan], read: “*Romanian Ambassador Constantin Angelescu Auditorium Hall, Chicago. We congratulate the National Assembly. We want fair representation of the interests of the American Romanians. We wish Const[antin] Angelescu, our*

Demersul inițiat de preoții români stabiliți în SUA era finalizat prin impunătoarea adunare de la Cleveland, din 10 martie 1918, la care s-a adoptat **Hrisovul de închinare și supunere a românilor ortodocși din Statele Unite ale Americii de Nord către Sfânta Mitropolie a Ungro-Vlahiei** „*prin care Episcopia Română Ortodoxă din Statele Unite trecea sub autoritatea bisericii din România*”¹. La eveniment au participat dr. C. Angelescu; Vasile Stoica, autorul **Hrisovului** și N. H. Lahovary, care l-a tradus în limba engleză. Prin **Hrisov**, românii ortodocși din State își asociau la demersul lor „și milioanele de frați rămași sub stăpânirea ungurească, al căror glas a fost întotdeauna și este și astăzi, mai mult decât oricând înăbușit de silnicii și prigoane și cu care împreună de veacuri întregi ne-am străduit și ne-am jertfit pentru unirea într-o libertate cu Regatul Românesc”².

Cealaltă direcție a activității de propagandă întreprinsă de dr. Angelescu în rândul emigraților din România privea pe evrei. Aceștia erau departe de fi favorabili țării de unde plecase de-a lungul anilor. Nemulțumirea lor, justificată în parte, era dată de lipsa drepturilor politice a coreligionarilor din România. Dr. Angelescu s-a angajat într-o serie de întâlniri cu fruntașii evreilor români emigrați, constituiți în **American Union of Roumanian Jews**, cu filiale în câteva mari orașe. În acest sens, documentele păstrate înregistrează trei demersuri ale dr. Angelescu: două întâlniri cu reprezentanții Uniunii Americane a Evreilor Români și un lung interviu acordat ziarului *Cronicle Ouvrieres*. Cea dintâi întâlnire cu liderii Uniunii a avut loc la 12 ianuarie 1918, la hotelul *Shoreham* din Washington³, iar cea de a doua, la 17 februarie 1918, la Chicago, la invitația lui B. J. Braunstein, președintele filialei *Illinois Branch of the American Union of Roumanian Jews*.

Reprezentanții Uniunii erau interesați dacă „*într-adevăr, chestiunea evreiască în România este pe cale de a se rezolva, așa cum au declarat-o conducătorii României în ultimul timp și, în particular, președintele Consiliului*

first ambassador in the United States all the best. All the best to the American Romanian nation”. Soc[iety] “*Deșteaptă-te Române*”, cf. *ibidem*.

¹ I. Stanciu, *op. cit.* p. 148.

² Boris Rangheț, *Relațiile româno-americane în perioada primului Război Mondial (1916-1920)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca., 1975, 84. Textul integral al **Hrisovului** era reluat de ziarul „*Universul*” cu prilejul interviului acordat de dr. C. Angelescu sub titlul „*Un admirabil act de solidaritate națională. În vreme ce România era ocupată, 150.000 români transilvăneni din America rupeau legătura cu Ungaria. Convorbire cu d-l profesor dr. C. Angelescu, fost ministru la Washington*”, cf. „*Universul*”, an XXXVI, nr. 35, p. 1.

Ministerul Afacerilor Străine trimitea copiile *Hrisovului*, în limbile română și engleză, Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, la 28 iunie 1919, cf. *Arhiva MAE*, Fond 71/1914, E 2, partea a II-a, Dosar 302, fila 208.

O copie a *Hrisovului* este publicată de Ioana Angelescu Monteoru, *op.cit.* p. 112. Autoarea oferă o relatare extinsă a pregătirii întrunirii parohiilor ortodoxe ale românilor din America, a atmosferei care a dominat evenimentul, dar și relativă la personalităților implicate etc., *ibidem*, p. 102-106.

³ cf. *BAR, Manuscrise*, Fond, *dr. Angelescu*, Ds. XIX, Varia 9, nepaginat.

The Romanian Orthodox Episcopate represented an active and beneficial presence in the propaganda deployed among the Romanians in the United States of America. It governed over the Romanian immigrants from Transylvania, Banat and Bukovina. In February 1918, Dr. Angelescu informed Brătianu about the possibility of transferring the 150,000 Romanian-American orthodox under the authority of the Metropolitan Church in Bucharest or in Iași, requesting clear instructions in that respect¹.

The action initiated by the Romanian priests settled in the USA was completed through the impressive assembly in Cleveland, on 10th March 1918, where **The Charter of Allegiance and Submission to the Holy Metropolitan Church of Hungro-Walachia of the Orthodox Romanians in the United States of Northern America** was signed, document through which “*the Orthodox Romanian Episcopal Church in the United States transferred under the authority of the church in Romania*”². The event was attended by Dr. C. Angelescu; Vasile Stoica, author of **The Charter** and N. H. Lahovary, who translated the document in English. **The Charter** of the Orthodox Romanians in the U.S.A. also made clear reference to “*the millions of brothers under the Hungarian rule, whose voices have always been stifled and now are even more so through abuse and oppression, who fought with us and made sacrifices for the common ideal of freedom and unification with the Romanian Kingdom*”³.

¹ On 22nd February 1918, Dr. Angelescu sent to Victor Antonescu in Paris, telegram no. 8 for the Minister of Foreign Affairs in Iași, which read: „*Suite mes télégrammes vous prie répondre d'urgence questions consuls Amerique et passage églises orthodoxes à la Métropole Roumanie car Roumains Amerique veulent proclamer union 10 Mars. Prière me donner instructions ordre politique dont j'ai absolu-besoin avant mon départ. Opinion publique et monde politique Amerique commencent avoir grande sympathie cause Roumaine. Meetings organisés différentes villes faveur revendications Roumaines. À Chicago plus de 6.000 personnes acclamèrent Roumanie. Commission Danielopol vous prie instamment donner instructions*”.

(*Following my telegrams, please reply urgently with reference to the matter of the consuls in America and the transfer of the Orthodox Romanian churches in America under the authority of the Metropolitan Church in Romania, as the Romanians in America wish to proclaim the union on the 10th March. Please advise me with political instructions of the utmost importance before my departure. The public opinion and the American political circles have started to express deep sympathy for the Romanian cause. Meetings organized in various cities in favour of the Romanians' demands. In Chicago, more than 6,000 people cheered for Romania. Please advise me on the Danielopol Commission*”), cf. *ibidem*.

² I. Stanciu, *works cited* p. 148.

³ Boris Rangheț, *Relațiile româno-americane în perioada primului Război Mondial (1916-1920)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca., 1975, 84.

The complete text of **The Charter** was later published in “*Universul*”, together with the interview Dr. C. Angelescu gave to the newspaper, which was entitled “*An admirable act of national solidarity. While Romania was being occupied, 150,000 Romanians from Transylvania living in America had severed their connections with Hungary. Conversation with Professor Dr. C. Angelescu, former Minister in Washington*”, cf. “*Universul*”, year XXXVI, issue no. 35, p. 1.

[de Miniștri]”¹. Vorbind despre drepturile evreilor din România dr. Angelescu i-a informat că „*À cette heure, je puis vous le dire, on ne fait aucune distinction entre les cretiens et les juifs; tous les enfants de la patrie sont égaux ses yeus; tous avec une égale abnégation versant leur sang pour la réalisation de l'idéal national*”. De asemenea, îi asigura că „*La question juivre en Roumanie est donc resolue. Il y a, à ce sujet, des déclarations formelles faite au Parlement par le chef du gouvernement, Mr. I. I. Brătianu, par le chef du Parti Conservateur, Mr. T[ake] Ionescu, et en dernier lieu par S[a] M[ajeste] le Roi de Roumanie*”².

Informând auditoriul că în România „*nu au existat niciodată lupte religioase [...], România fiind una dintre cele mai tolerante în această privință*” dr. Angelescu preciza că „*Sunt însă, două importante chestiuni de rezolvat: una, chestiunea agrară; alta, chestiunea ovreiască, care de fapt era nerezolvată numai în ceea ce privește drepturile politice [...] pe care noi o considerăm ca și rezolvată, dar pentru a cărei rezolvare definitivă trebuie o modificare a Constituției*”. În sensul celor afirmate, diplomatul român argumenta că „*Un început s-a făcut chiar acum. M[ajestatea] S[a] Regele a înaintat la gradul de ofițer pe toți plutonierii ovrei care luptă pe frontul român*”³.

B. J. Braunstein, președintele filialei *Illinois Branch of the American Union of Roumanian Jews*, îl informa pe diplomatul român că deși „*organizați numai de trei luni am predat la Societatea Centrală 1.700 de dolari pentru a ajuta evreii români din România*”⁴.

În esență, Dr. Angelescu asigura pe evreii români stabiliți în State că chestiunea evreiască „*est tranchée*” și că „*La protection de la loi a été assurée d'une façon égale à tous les habitants de pays. Les juifs ont d'ailleurs acquis une place considérable dans le commerce, dans l'industrie, les arts, la presse, les finances etc. Aujourd'hui il ne reste plus qu'à les introduire dans cette politique, et*

The Minister of the Foreign Affairs sent two copies of *The Charter*, in both Romanian and English, to the Minister of Cults and Public Instruction on the 28th June 1919, cf. *MAE Archive*, Fund 71/1914, E 2, part a II-a, File 302, sheet 208.

Another copy of *The Charter* is also published by Ioana Angelescu Monteoru, *works cited*, p. 112. The author offers an extensive account of the preparations for the meeting of the Romanian Orthodox parishes in America, of the atmosphere surrounding the event, as well as information about the personalities who were involved etc. , *ibidem*, pp. 102-106.

¹ *Ibidem*.

² „*La această oră, eu vă pot spune, că nu se face nici o deosebire între creștini și evrei; toți copii țării sunt egali în ochii ei; toți, cu egală abnegație, își varsă sângele pentru realizarea idealului național*” și „*În România, chestiunea evreiască e însă rezolvată. Sunt, pe acest subiect, declarațiile formale făcute în Parlament de șeful Guvernului, d-l I.I. Brătianu, de șeful partidului Conservator, d-l Take Ionescu și, în ultimul rând, de Majestatea Sa, Regele României*” cf. *BAR, Manuscrise*, Fond, dr. Angelescu, Ds. XIX, Varia 9, nepaginat.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*.

The other direction of the propaganda undertaken by Dr. Angelescu among the Romanian immigrants in America concerned the Jews whose opinion about the country they had left over the years was not in the least favourable. Their discontent was justified to a certain extent and derived from the lack of political rights of their co-religionists back in Romania. Dr. Angelescu engaged in a series of meetings with the leaders of the Romanian Jewish immigrants, who had founded the **American Union of Romanian Jews**, with branches in several major cities. The documents that have been preserved record three such meetings organized by Dr. Angelescu: two meetings with the representatives of the American Union of Romanian Jews and a long interview offered to the *Cronicle Ouvrieres* newspaper. The first meeting with the leaders of the Union took place on 12th January, at *The Shoreham Hotel* in Washington¹, and the second, on 17th February 1918, in Chicago, at B. J. Braunstein's invitation, president of the *Illinois Branch of the American Union of Romanian Jews*.

The representatives of the Union were keen to know whether “*the Jewish matter was indeed about to be solved, as the Romanian leaders, especially the president of the Council [of ministers] had stated lately*”². Talking about the rights of the Jews in Romania, Dr. Angelescu informed them that “*À cette heure, je puis vous le dire, on ne fait aucune distinction entre les cretiens et les juifs; tous les enfants de la patrie sont égaux dans ses yeus; tous avec une égale abnégation versant leur sang pour la réalisation de l'idéal national*”. He also assured them that “*La question juivre en Roumanie est donc resolue. Il y a, à ce sujet, des déclarations formelles faite au Parlement par le chef du gouvernement, Mr. I. I. Brătianu, par le chef du Parti Conservateur, Mr. T[ake] Ionescu, et en dernier lieu par S[a] M[ajeste] le Roi de Roumanie*”³.

Informing the audience that “*there have never been any religious fights in Romania [...], our country being one of the most tolerant nations in this respect*”, Dr. Angelescu specified that “*There are two important issues to solve: the agrarian issue; and the Jewish matter, which was actually unresolved only in what concerns the political rights [...] and which we consider as already resolved even if it still requires a change in the Constitution to become permanent and final*”. To support his statements, the Romanian diplomat argued that “*A first step in that direction has already been made right now. H[is] R[oyal] H[ighness]*

¹ cf. BAR, Manuscripts, Fund, Dr. Angelescu, File XIX, Varia 9, no page numbers.

² *Ibidem*.

³ “*Right now, I can honestly say that there is no difference between the Christians and the Jews; all the children of the country are regarded as equal; all of them shed their blood with equal abnegation for the realization of the national ideal*” and “*In Romania, the Jewish matter is already solved. The formal statements made in Parliament by the head of the Government, Mr. I.I. Brătianu, by the leader of the Conservative Party, Mr. Take Ionescu, and, last but not least by HRH the King of Romania stand proof of that*”. cf. BAR, Manuscripts, Fund, Dr. Angelescu, File XIX, Varia 9, no page numbers.

ce sera fait”¹. În raportul său final, ministrul nostru la Washington aprecia laudativ activitatea depusă de Asociațiile evreilor români stabiliți în America pentru sprijinirea cauzei naționale (Vezi Anexa).

2.2. Informarea presei din SUA privind legitimitatea intrării României în război.

Din documentele păstrate rezultă că dr. Angelescu a organizat conferințe de presă și interviuri pentru a informa opinia publică americană despre: **1.** cauzele intrării României în război; **2.** eforturile și sacrificiile imense depuse de poporul român pe durata desfășurării acestuia și **3.** dificultățile produse de revoluția bolșevică din Rusia care, din aliat, a devenit agresor.

După propria mărturie, dr. C. Angelescu era invitat să acorde un prim interviu *Asociației Presei, la Washington „în fața a peste 150 de reprezentanți ai ziarelor din America și a peste 100 de membri ai Congresului am arătat ce a făcut România pentru cauza Aliaților și drepturile noastre seculare asupra ținuturilor locuite de români. Filmele cinematografice ce le-am adus din țară – 4000 metri – au arătat asistenței luptele și greutățile fără de seamă pe care armata română le-a avut de întâmpinat [...]*. Și, din acea zi, întreaga presă din America a susținut cu căldură cauza românească”², concluziona interviuevatul.

Într-o altă conferință de presă, susținută la scurtă vreme după prezentarea scrisorilor de acreditare, dr. Angelescu explica „*Pourquoi nous intervenus ?*”³.

La Chicago, cu prilejul manifestației românilor din Auditorium Hall, din 17 februarie 1918, organiza o altă întâlnire cu presa ⁴. Textul *România și războiul actual*⁵, redactat în limba română și tradus apoi în franceză, a fost susținut în cadrul unei conferințe de presă neprecizându-se, însă, locul și data acesteia. În toate aceste interviuri/conferințe de presă dr. Angelescu a expus motivele intrării României în război, de unde rezulta și legitimitatea cauzei naționale: „*La Roumanie s'est associée à l'action des Alliés, car elle voyait dans cette action, en premier lieu, la libération des peuples opprimés; notre unification ethnique comprenant les Roumains de Transylvanie, en d'autre termes notre unité nationale, était pour nous une condition d'existence*”⁶.

¹„Protecția legii este asigurată de o manieră egală tuturor locuitorilor țării. De altfel, evreii ocupă un loc considerabil în comerț, în industrie, în arte, în presă, în finanțe etc. Azi nu ne rămâne decât să introducem drepturile politice, ceea ce se va face”, *ibidem*.

²„America despre România. Interviu cu d-l prof. dr. Angelescu” de Emil Nicolau, în „Universul”, anul XXXVI, nr.39, sâmbătă 8/21 decembrie 1918.

³ BAR, Manuscrise, Fond, dr. C. Angelescu, Ds.I, Mss. 12, filele 1-5.

⁴ Idem, Ds. I, Mss. 14; I. Stanciu, *op. cit.*, p. 148.

⁵ BAR, Manuscrise, Fond, dr. C. Angelescu, Ds. I. Mss. 9.

⁶„România este asociată acțiunii Aliaților, dorind prin această acțiune, în primul rând, libertatea popoarelor oprimate; unificarea noastră etnică, înglobând pe Românii din Transilvania, altfel

promoted all the Jewish sergeants fighting on the Romanian front to the rank of officers"¹.

B. J. Braunstein, president of the *Illinois Branch of the American Union of Romanian Jews*, informed the Romanian diplomat that although "*we have only functioned as an organization for three months, we have managed to collect \$ 1,700, which we donated to the Central Society in order to help the Romanian Jews back home*"².

In essence, Dr. Angelescu assured the Romanian Jews in the States that the Jewish matter "*est tranchée*" and that "*La protection de la loi a été assurée d'une façon égale à tous les habitants du pays. Les juifs ont d'ailleurs acquis une place considérable dans le commerce, dans l'industrie, les arts, la presse, les finances etc. Aujourd'hui il ne reste plus qu'à les introduire dans cette politique, et ce sera fait*"³. In his final report, our minister in Washington praised the activity of the Associations of the Romanian Jews in the States who pulled out all the stops to support the Romanian national cause (See Appendix).

2.2. Informing the American press about the legitimacy of Romania's entry into the war.

The archived documents reveal the fact that Dr. Angelescu organized press conferences and interviews to inform the American public opinion about the following: **1.** the causes of Romania's entry into the war; **2.** the immense efforts and sacrifices made by the Romanian people throughout the war and **3.** the difficulties that arose after the Bolshevik revolution in Russia, who from a former ally became an aggressor.

By his own account, Dr. C. Angelescu was invited to give a first interview to *The Press Association* in Washington "*in front of over 150 representatives of the American newspapers and over 100 members of Congress. I talked about what Romania had done for the cause of the Allies and our secular rights over the territories inhabited by Romanians. The films we brought with us from Romania – 4000 metres – showed the audience the fights and the hardships the Romanian army had to endure [...]. And from that day, the entire American press has been warmly supporting the Romanian cause*"⁴, concluded Angelescu.

spus, unitatea noastră națională este pentru noi însăși condiția existenței", idem, Ds. I. Mss 12, filele 1-2

¹ *Ibidem.*

² *Ibidem.*

³ "*All the Romanian citizens benefit from the equal protection of the law. Actually, the Jews play a considerable role in commerce, industry, arts, press, finances, etc. The only thing left to do is the introduction of their political rights, which is already underway*", *ibidem.*

⁴ "*America about Romania. Interview with Professor Dr. Angelescu*" by Emil Nicolau, in "*Universul*", year XXXVI, issue no. 39, Saturday 8th/21st December 1918.

La conferința cu reprezentanții presei din Chicago dr. Angelescu afirma în esență, același lucru: „*We have entered the war, because four millions of our kinsmen are arbitrarily submitted to Austro-Hungarian domination. They are subjected to the worst insults and the gravest outrages. The voices of these compact masses of kinsmen in Transylvania and Bucovina, insisting on their right to be rumanians in the face of their oppressors, have called us through the centuries with heroic pertinacity. To accomplish this ideal we have accepted unflinchingly every sacrifice*”¹.

Prezentând situația României de după intrarea în război, dr. Angelescu distingea trei etape; **prima**, de până la ocuparea capitalei, datorată imenselor forțe ale dușmanului și neonorării ajutorului promis de către Aliți²; **a doua**, marcată de retragerea Administrației Centrale, a Parlamentului și a Casei Regale în Moldova, la Iași, supraaglomerându-l, retragere folosită pentru reorganizarea și dotarea Armatei române, cu ajutorul Misiunii franceze a generalului Berthelot; **a treia**, care a debutat cu ofensiva și rezistența Armatei Române pe aliniamentul Oituz – Mărăști -Mărășești în lunile iulie-august 1917 când „*L'elan du soldat roumain a été admirable. Des régiments ont jeté bas leurs tuniques et leurs casques et se sont lancés sur l'ennemi dans une ruée sublime. A tel point qu'un ordre du jour du Commandement Supérieur Allemand a recommandé aux troupes allemandes d'éviter les combats à la baïonnette avec les soldats roumain*”³. În această etapă s-a

¹„Am intrat în război, deoarece patru milioane dintre semenii noștri sunt încadrați arbitrar sub stăpânirea austro-ungară. Ei sunt supuși celor mai crunte insulte și atrocități de nedescris. Vocile acestor mase compacte de semeni din Transilvania și Bucovina, care insistă să le fie respectat dreptul de a fi român în fața opresorilor ne-au chemat de-a lungul secolelor cu insistență plină de eroism. Pentru a atinge acest ideal am acceptat fără șovăială orice sacrificiu”, *ibidem*.

² Înfrângerea Armatei Române în prima fază a războiului, în Dobrogea și Muntenia, era explicată de dr. C. Angelescu astfel: „La Roumanie entrain en action suivant un plan de guerre approuvé par les États Majors des Alliés. Tandis que nous franchissions les Carpathes, l'armée du général Broussiloff qui se trouvait en Bucovine devait se mettre en mouvement pour faire sa jonction avec l'Armée Roumaine en Transylvanie, et en même temps l'armée d'Orient devait commencer une offensive vigoureuse à Salonique. L'Armée Roumaine entrain en Transylvanie où elle avançait environ de 200 milles. Mais l'armée de Broussiloff ne bougea pas et nous restions seuls en présence de l'armée de Falkenhain. Dans le plan de l'état major allemand une partie de cette armée devait être dirigée contre Broussiloff et l'autre partie contre Salonique. Mais en présence de l'inaction des Alliés toutes masses furent jetées contre l'Armée Roumaine. Celle-ci dut par conséquence se replier devant des forces supérieures et elle eût à défendre des frontières de 1300 kilomètres de longueur, sont environ 750 milles”, cf. *idem*, Ds. I, Mss. 15, filele 2-3.

³ „Entuziasmul soldatului român a fost admirabil. Regimentele și-au dat jos cămășile și căștile și s-au aruncat asupra dușmanului cu un avânt excepțional, încât Comandamentul Superior German a recomandat trupelor germane să evite luptele la baionetă cu soldații români”, *ibidem*, fila 4.

Ideea superiorității soldatului român în lupta corp la corp o întâlnim și la ambasadorul SUA în România care nota în memoriile sale că „în lupta corp la corp ei erau aceia care, invariabil, îi determinau pe inamici să se retragă” cf. Charles Vopicka, *Secretele Balcanilor. Șapte ani din viața unui diplomat în centrul furtunos al Europei*, Iași, Editura Institutului European, 2012, p. 100.

In another press conference, which took place shortly after the presentation of his letters of credence, Dr Angelescu explained “*Pourquoi nous avons intervenus? (Why did we intervene?)*”¹.

On 17th February 1918 he also organized another meeting with the press in Chicago, with the occasion of the Romanian assembly that took place at Auditorium Hall². The text *Romania and the current war*³, written in French and then translated into English was delivered as a speech during a press conference whose date and place is not mentioned. In all these interviews/press conferences Dr. Angelescu exposed the reasons why Romania had entered the war, which made the legitimacy of the national cause obvious: “*La Roumanie s'est associée à l'action des Alliés, car elle voyait dans cette action, en premier lieu, la libération des peuples opprimés; notre unification ethnique comprenant les Roumains de Transylvanie, en d'autres termes notre unité nationale, était pour nous une condition d'existence*”⁴.

In the conference held with the representatives of the American press in Chicago, Dr. Angelescu stated the same thing, essentially: “*We have entered the war, because four million of our kinsmen are arbitrarily submitted to Austro-Hungarian domination. They are subjected to the worst insults and the gravest outrages. The voices of these compact masses of kinsmen in Transylvania and Bucovina, insisting on their right to be Romanians in the face of their oppressors, have called us through the centuries with heroic pertinacity. To accomplish this ideal we have accepted unfalteringly every sacrifice*”⁵.

Presenting our country's situation after her entry into the war, Dr. Angelescu distinguished three stages; **the first**, until the occupation of the capital, which resulted from the overwhelming forces of the enemy and the Allies' failure to fulfill their obligations to us⁶; **the second**, marked by the retreat of the Central

¹ BAR, Manuscripts, Fund, Dr. C. Angelescu, File I, Mss. 12, sheets 1-5.

² Idem, File I, Mss. 14; I. Stanciu, *works cited*, p. 148.

³ BAR, Manuscripts, Fund, Dr. C. Angelescu, File. I, Mss. 9.

⁴ “*Romania joined the action of the Allies, thus expressing their desire for the freedom of the oppressed nations; our ethnic unification, including the Romanians from Transylvania, in other words, our national union represents for us the reason of our existence*”, idem, File I, Mss 12, sheets 1-2

⁵ “*We have entered the war, because four million of our kinsmen are arbitrarily submitted to Austro-Hungarian domination. They are subjected to the worst insults and the gravest outrages. The voices of these compact masses of kinsmen in Transylvania and Bucovina, insisting on their right to be Romanians in the face of their oppressors, have called us through the centuries with heroic pertinacity. To accomplish this ideal we have accepted unfalteringly every sacrifice*”, *ibidem*.

⁶ Dr. C. Angelescu gave the following explanation for the defeat of the Romanian Army during the first stage of the war, in Dobrogea and Walachia: “*La Roumanie entrait en action suivant un plan de guerre approuvé par les États Majors des Alliés. Tandis que nous franchissions les Carpathes, l'armée du général Broussiloff qui se trouvait en Bucovine devait se mettre en mouvement pour*

produs și revoluția bolșevică din Rusia, urmată de instalarea anarhiei în armata rusă și părăsirea frontului român, despre care Angelescu informa și presa americană.

3. Demersuri pentru obținerea unui împrumut financiar

Se impune o scurtă incursiune asupra acestei chestiuni de până la sosirea dr. Angelescu la Washington. România, redusă din noiembrie 1916 doar la teritoriul Moldovei, se găsea în imposibilitatea asigurării resurselor materiale necesare armatei și populației civile. Împrumuturile contractate de la Aliați erau insuficiente. Chiar și aceștia aveau nevoie de noi căi de finanțare a războiului, iar SUA dispuneau de un asemenea potențial. Odată cu intrarea lor în război, România își îndreaptă speranțele spre acestea. La 3 mai 1917, N. Lahovari semna de la Paris că România riscă să fie ultimul solicitant deoarece „*Anglia s-a îngrijit de asta, Franța și Italia o vor face în curând, Belgia e pe cale să obțină 750 milioane dolari , iar Serbia cere un împrumut*”¹. În aceeași lună, la 21, reprezentantul României la Londra, N. Mișu, intervenea în același sens pe lângă ambasadorul SUA. La Washington, colonelul Miculescu, care contractase furnituri de război de 4.000. 000 dolari, îndemnat de colonelul Rudeanu de la Paris, începe demersuri pe lângă autoritățile SUA. În urma întrevederii acordată de R. Lansing la 25 aprilie/7 mai 1917 Miculescu este primit de Mc Adoo, ministru de Finanțe și recomandat secretarului general al ministerului, O. Crosby. Acesta i-a confirmat hotărârea SUA de a acorda împrumut României pentru care însă „*est absolument nécessaire que Gouvernement roumain autorise urgence officielement quelqu'un traiter et signer ici emprunt*”².

Urmare a discuțiilor avute cu același O. Crosby, Miculescu primea la 6/19 mai 1917 o copie a telegramei pe care acesta o trimisese ambasadorului american la Petrograd, David R. Francis, informându-l că: „*Secretary of the treasury requests information concerning the possibilities of delivery of goods destined for Roumanian Government if sent to Archanghelsk; also requests your opinion as to advisability from the point of view of aiding generally in the conduct of war, of loaning the Roumanian Government approximately four million dollars for the*

faire sa jonction avec l'Armée Roumaine en Transylvanie, et en même temps l'armée d'Orient devait commencer une offensive vigoureuse à Salonique. L'Armée Roumaine entrait en Transylvanie où elle avançait environ de 200 milles. Mais l'armée de Broussiloff ne bougea pas et nous restions seuls en présence de l'armée de Falkenhain. Dans le plan de l'état major allemand une partie de cette armée devait être dirigée contre Broussiloff et l'autre partie contre Salonique. Mais en présence de l'inaction des Alliés toutes masses furent jetées contre l'Armée Roumaine. Celle-ci dut par conséquence se replier devant des forces supérieures et elle eût à défendre des frontières de 1300 kilomètres de longueur, sont environ 750 milles”, cf. idem, File I, Mss. 15, sheets 2-3.

¹ I. Stanciu, *op. cit.* p. 83.

² „este absolut necesar ca Guvernul român să autorizeze de urgență un oficial care să trateze și să semneze aici împrumutul”, BAR, Manuscrise, Fond dr. Angelescu, Ds. I, Mss. 9, nenumărat.

present. This amount asked for by colonel Adrian Miculescu acting here as President of the Roumanian Trade Commission in the United States"¹. Administration, of the Parliament and of the Royal House to Iași, Moldova, thus overcrowding it, retreat that was used to reorganize and supply the Romanian Army, with the help of the French Mission run by General Berthelot; **the third**, which started with the offensive and the resistance of the Romanian army along the line Oituz - Mărăști - Mărășești in July - August 1917 when "*L'elan du soldat roumain a été admirable. Des régiments ont jeté bas leurs tuniques et leurs casques et se sont lancés sur l'ennemi dans une ruée sublime. A tel point qu'un ordre du jour du Commandement Supérieur Allemand a recommandé aux troupes allemandes d'éviter les combats à la baïonnette avec les soldats roumains*"². It is during this stage that the Bolshevik revolution took place in Russia, followed by a period of anarchy in the Russian army and their retreat from the Romanian front, which Angelescu informed the American press about.

3. Steps taken in order to obtain a financial loan

It is necessary to look into this matter before Dr. Angelescu's arrival in Washington. Romania, reduced to the territory of Moldova since November 1916, found it impossible to provide the material resources necessary for the army and the civilians. The loans Romania managed to contract from the Allies proved to be insufficient. The Allies themselves needed to find new ways of financing the war, and the U.S.A. had such potential. Once Romania entered the war, all her hopes were channelled towards America. On 3rd May 1917, N. Lahovari warned that Romania might be the last to request such a loan, as "*England had already done it, France and Italy are about to make this request, Belgium is about to obtain 750 million dollars and Serbia is asking for a loan*"³. In the same month, on 21st, N. Mișu, the Romanian representative in London, approached the American ambassador on this matter. In Washington, Colonel Miculescu, who had contracted

¹ „Ministrul de Finanțe cere informații relativ la posibilitatea de a preda mărfuri destinate pentru Guvernul Român, dacă se trimit la Arhanghelsk; de asemenea, cere opinia Dvs. relativă la folosul din punct de vedere al ajutorării, în genere, a conducerii războiului, al împrumutării Guvernului român cu 4 milioane dolari, deocamdată. Această sumă e cerută de colonelul Miculescu, care lucrează ca președinte al Comisiei române de comerț din Statele Unite”, *ibidem*.

² *The enthusiasm of the Romanian soldiers was remarkable. Entire regiments took off their shirts and helmets and charged the enemy with such exceptional valour that the German Commander-in-chief recommended the German troops to avoid the bayonet fights with the Romanian soldiers”, ibidem, sheet 4.*

The idea of the superiority of the Romanian soldiers in close combat is also mentioned by the American ambassador in Romania who wrote in his memoirs that "*in close combat, the Romanian soldiers invariably forced the enemy to retreat*" cf. Charles Vopicka, *Secretele Balcanilor. Șapte ani din viața unui diplomat în centrul furtunos al Europei*, Iași, Editura Institutului European, 2012, p. 100.

³ I. Stanciu, *works cited*, p. 83.

Andrews transmitea din Iași, la Washington, solicitarea unui împrumut de 200.000.000 dolari pentru Guvernul României, prin mijlocirea Londrei. Îngrijorată însă de perspectiva unei „*implantări financiare americane în România*”¹, Londra tergiversa obținerea acestuia sub diverse motive. Dovadă stă și telegrama ministrului de finanțe, N. Titulescu trimisă lui Victor Antonescu, N. Mișu și C. Angelescu (acestuia din perspectiva plecării lui la Washington) informându-i, între altele, că „*le Gouvernement anglais favorise l'idée du concours financier pour la Roumanie de la part des États Unis il pense qu'à cette période de la guerre la somme de 200.000.000 dollars est plus élevée que les besoins de la Roumanie ne demandent d'autant plus qu'il serait impossible de transporter les marchandises que comporte une pareille somme. Son Gouvernement pense donc que pour le moment et pour encore quelque temps une somme de 25.000.000 dollars devrait suffire*”². Împrumutul de 5.000.000 dolari acordat de SUA la 24 octombrie 1917 nu a fost acceptat de România datorită condiției riscante de a fi efectuat prin intermediul Guvernului Provizoriu al Rusiei³.

Constrâns de gravele lipsuri de alimente și îmbrăcăminte pentru populația civilă, de refuzul SUA de a recunoaște legitimitatea aspirațiilor naționale, de declanșarea negocierilor de pace de către Soviete, Guvernul României a fost nevoit să încheie armistițiul cu Puterile Centrale. Dr. C. Angelescu, aflat la Washington, era informat, la 21 ianuarie 1918, de către Leffingwell, asistentul secretarului de stat, de stadiul împrumutului, precizând, între altele că, Statele Unite avansase guvernului englez, pentru România, la 5 decembrie 1917, suma de 5.000.000 dolari pentru cumpărarea de alimente în Rusia meridională, dar că „... *that it was found impracticable to place this advance effectively at the disposal of your Government*”⁴.

Prin același document Leffingwell îl mai informa pe dr. Angelescu că acelui moment i-a urmat Conferința de la Paris care a hotărât ca guvernele Angliei, Franței și Statelor Unite să contribuie în mod egal la un împrumut de 20.000.000 dolari, fără mijlocirea Rusiei. Ca urmare a acestui aranjament, abia la sfârșitul lui decembrie 1917, N. Titulescu, ministrul de finanțe al României, primea cinci

¹ I. Stanciu, *op. cit.* p. 84, 100-101.

² „Guvernul englez favorizează ideea unui ajutor financiar pentru România din partea Statelor Unite, dar el consideră că în această perioadă a războiului suma de 200.000.000 de dolari este peste nevoile României, fiind imposibil de a asigura transportul mărfurilor pe care le comportă o asemenea sumă. Guvernul său crede că pe moment și pentru încă un timp suma de 25.000.000 dolari ar fi suficientă” cf. „*Ministère royal des Finances de Roumanie, Direction de la comptabilité générale de l'état*”, telegramă cifrată, nr. 114870/18 august 1917, cf. *BAR, Manuscrise, Fond, Angelescu, Ds. XIX varia 9, p. 9-10.*

³ Scrisoarea lui Leffingwel, paginată, primită de dr. Angelescu la 21 ianuarie 1918, cf. *ibidem*, p. 1.

⁴ „...*s-a dovedit imposibil ca acest avans să fie pus la dispoziția Guvernului Domniei Voastre*”, cf. *ibidem*.

war supplies worth 4 million dollars, began a campaign near the American authorities, as urged by Colonel Rudeanu in Paris. Following the interview with R. Lansing on 25th April/7th May 1917, Miculescu was received by Mc Adoo, the Minister of Finances, and was recommended to O. Crosby, the Secretary General of the Minister. The latter confirmed to him the decision made by the U.S.A. to offer a loan to Romania, but demanded that “*est absolument nécessaire que Gouvernement roumain autorise urgence officiellement quelqu'un traiter et signer ici emprunt*”¹.

As a result of the discussions with the same O. Crosby, Miculescu received on 6th/19th May 1917 a copy of the telegram that he had sent to David R. Francis, the American ambassador in Petrograd, informing him that: “*Secretary of the treasury requests information concerning the possibilities of delivery of goods destined for Romanian Government if sent to Archanghelsk; also requests your opinion as to advisability from the point of view of aiding generally in the conduct of war, of loaning the Romanian Government approximately four million dollars for the present. This amount asked for by colonel Adrian Miculescu acting here as President of the Romanian Trade Commission in the United States*”².

Andrews sent from Iași to Washington the request for a loan of 200 million dollars on behalf of the Romanian Government, with London as intermediary. However, as London was worried about the perspective of an “*American financial implantation in Romania*”³, they came up with various excuses to stall the loan. The telegram sent by N. Titulescu, the Minister of Finance, to Victor Antonescu, N. Mișu and C. Angelescu (in view of his departure to Washington) stands proof of that. It informed the recipients, among other things, that “*le Gouvernement anglais favorise l'idée du concours financier pour la Roumanie de la part des États Unis il pense qu'à cette période de la guerre la somme de 200.000.000 dollars est plus élevée que les besoins de la Roumanie ne demandent d'autant plus qu'il serait impossible de transporter les marchandises que comporte une pareille somme. Son Gouvernement pense donc que pour le moment et pour encore quelque temps une somme de 25.000.000 dollars devrait suffire*”⁴. Romania did not accept the 5-million-dollar loan offered by the U.S.A. on 24th October 1917

¹ “*it is imperative for the Romanian Government to urgently authorize an official who would negotiate and sign for the loan here*”, BAR, Manuscripts, Fund Dr. Angelescu, File I, Mss. 9, no page numbers.

² “*Ministrul de Finanțe cere informații relativ la posibilitatea de a preda mărfuri destinate pentru Guvernul Român, dacă se trimit la Arhanghelsk; de asemenea, cere opinia Dvs. Cu privire la folosul din punct de vedere al ajutorării, în genere, a conducerii războiului, al împrumutării Guvernului român cu 4 milioane dolari, deocamdată. Această sumă e cerută de colonelul Miculescu, care lucrează ca președinte al Comisiei române de comerț din Statele Unite*”, *ibidem*.

³ I. Stanciu, *cited works*, pp. 84, 100-101

⁴ “*The English government supports the idea of a financial aid for Romania from the United States, but considers that at this point in the war 200,000,000 million dollars is above their needs,*

cecuri a câte 1.000.000 dolari. Charles Vopicka, diplomatul SUA la Iași, nota în memoriile sale, la 27 decembrie 1917, că ”*Am aranjat cu ministrul Finanțelor obținerea unui credit de 20.000.000 de dolari [...]. Azi am pus la dispoziția guvernului României 5.000.000 de dolari*”¹. Drept consecință, Dr. Angelescu, aflat deja în State, era invitat să semneze la Trezoreria Satelor Unite obligațiunea de 5.000.000 dolari, spre a înlocui chitanța parafată de ministrul României la Paris, preciza Leffingwel în amintitul document, în care era detaliat și stadiul împrumutului până la acea dată. Față de nevoile României suma era cu totul insuficientă și acordată cu mare întârziere !

Dintr-o telegramă către Victor Antonescu, aflăm că un demers al lui Angelescu pentru deschiderea unui credit necesar achiziționării de materiale de război, a fost refuzat de Guvernul SUA în luna ianuarie². Din Paris, colonelul Rudeanu solicita la 2 februarie 1918 intervenția Legației pe lângă guvernul SUA pentru contractarea unor noi împrumuturi necesare achitării furniturilor deja achiziționate, pentru depozitare, transport și asigurarea lor pe durata transportului maritim. Angelescu refuza să întreprindă un asemenea demers „*sans autorisation Gouvernement Roumain*”³.

În documentele Legației române la Washington, o altă informație de ordin financiar datează din 11 martie 1918 când dr. C. Angelescu era invitat la trezoreria Statelor Unite „*pentru a Vă plăti o anumită sumă de bani*”⁴ fără a preciza nici cuantumul și nici destinația acesteia. Putea fi contravaloarea unor mărfuri achiziționate de colonelul Miculescu și preluate apoi de guvernul SUA.

Guvernul de la Iași încuviința în martie 1918 ca Angelescu să întreprindă noi demersuri pe lângă Guvernul SUA pentru deschiderea de credite necesare achiziționării de materiale pentru Armată, fapt comunicat de Legație colonelului Miculescu la 31 martie 1918 cu precizarea că „*până azi nu s-a primit nici un răspuns*”⁵.

4. Relațiile cu fostul aliat de la est, Rusia, aflată în plină anarhie, ca urmare a Revoluției bolșevice.

Încă din primăvara anului 1917 în rândul trupelor ruse de pe frontul român, a căror cifră se ridica la cca. 1.000.000, intrase morbul bolșevismului. Ritmul

as it was impossible to ensure a safe transportation of the merchandise such a sum could entail. His Government judged that for the time being, 25,000,000 dollars would be enough” cf. “*Ministère royal des Finances de Roumanie, Direction de la comptabilité générale de l'état*”, encoded telegram, no. 114870/18 August 1917, cf. *BAR, Manuscripts, Fund, Angelescu, File. XIX*, varia 9, pp. 9-10.

¹ Charles Vopicka, *op. cit.*, p. 163.

² Telegramă din 25.III.1918, cf. *BAR, Manuscrise, Fond, Angelescu, Ds. XIX* varia 9, nepaginat.

³ „*fără autorizarea Guvernului român*”, telegramă din 4 .II.1918. Un al doilea refuz telegrafiat la 7.II.1918, cf. *ibidem*.

⁴*Ibidem*.

⁵*Ibidem*.

due to the risky stipulation that the loan had to be made through the Interim Russian Government¹.

Forced by the huge shortage of food and clothes for the civilians, by the Americans' refusal to acknowledge the legitimacy of the national aspirations, by the initiation of the peace negotiations by the Soviets, the Romanian Government had to agree to a truce with the Central Powers. On 21st January, Leffingwell, the assistant to the secretary of state, informed Dr. C. Angelescu, who was in Washington at the time, that, on 5th December 1917, the U.S.A. had already paid an advance of 5 million dollars to the English Government for Romania, to be used for the purchase of food supplies in Southern Russia, adding that "... *it was found impracticable to place this advance effectively at the disposal of your Government*"², though.

In the same document, Leffingwell also informed Dr. Angelescu that that moment was followed by the Paris conference which decided that the English, French and American Governments should contribute equally to a 20-million-dollar loan for Romania, without Russia as an intermediary. Following this agreement, N. Titulescu, the Romanian Minister of Finance, received five checks worth 1 million dollars each only at the end of December. Charles Vopicka, the American diplomat in Iași, wrote in his memoirs, on 27th of December 1917, that "*We discussed with the Minister of Finance and agreed on a credit of 20,000,000 dollars [...]. Today we forwarded 5,000,000 dollars to the Romanian Government*"³.

As a consequence, Dr. Angelescu, who was in the U.S.A. at the time, was invited to the United States Treasury to sign the 5-million-dollar bond, in order to replace the receipt stamped by the Minister of Romania in Paris, as Leffingwell mentioned in the aforementioned document, which also contained a detailed description of the stages of the loan until that moment. However, this sum was not only insufficient for the needs of Romania but it was also long delayed!

A telegram sent to Victor Antonescu informs us about Angelescu's attempt to obtain another loan necessary for the acquisition of war supplies which was met with the refusal of the American Government in January⁴. From Paris, Colonel Rudeanu requested on 2nd February the intervention of the Legation near the American Government with a view to contracting new loans necessary in order to pay for the supplies that had already been acquired, to store them, to transport them and to insure them for the maritime journey. Angelescu declined this request "*sans autorisation Gouvernement Roumain*"⁵.

¹ Leffingwell's letter, page numbers inserted, received by Dr. Angelescu on 21st January 1918, cf. *ibidem*, p. 1.

² "...*it proved impossible to place this advance at your Government's disposal*", cf. *ibidem*.

³ Charles Vopicka, *works cited*, p. 163.

⁴ Telegram, 25.03.1918, cf. *BAR, Manuscripts*, Fund, *Angelescu*, File. XIX varia 9.

⁵ "*without the authorization of the Romanian Government*", telegram / 4 .02.1918. The second refusal was sent on 7.02.1918, cf. *ibidem*.

dezagregării acestora s-a accelerat în toamna anului odată cu constituirea sovietelor. Drept urmare parte din trupele ruse părăsesc frontul român. Dezorganizarea se generalizează. Din țară curg telegrame prin care dr. Angelescu este informat că în retragerea lor spre Rusia, trupele bolșevizate și anarhizate, lipsite de ritmicitatea aprovizionării cu alimente și cu nutreț pentru numărul imens al cailor de tracțiune, deturnează trenurile, jefuiesc populația civilă de bruma de alimente și vite, violează șiucid¹. Corpuri întregi ale Armatei ruse bolșevizate trec înarmate în Basarabia unde continuă terorizarea populației, pun în pericol căile de comunicație și aprovizionarea cu alimente și muniții a trupelor ruse rămase pe frontul român. Dr. Angelescu informa pe Robert Lansing, la 24 ianuarie 1918, despre toate acestea: „*Mon gouvernement me charge de communiquer à votre Excellence que d'accord avec le gouvernement à la Republique Moldave de Bessarabie et le general Tcherbatcheff, commandant-en-chef de l'armée russe sur le front roumain, il a mis à la disposition du gouvernement des troupes roumaines [...]. En outre, fait d'une extrême gravité, les revolutionnaires se sont emparés des trains qui transportaient des approvisionnements à l'armée russe du front roumain*”².

Pe măsura receptării informațiilor din țară, dr. Angelescu înștiința pe secretarul de stat Lansing, la 2 februarie 1918, de gravitatea situației din România datorată faptului că „...*les bolcheviki se considérant en état de guerre avec la Roumanie, ont, avant toute déclaration de guerre, donné l'ordre à leurs troupes d'attaquer les troupes roumaines .. à Pashcani, à Galatz, à Dorohoi. La ville de Fălticeni qui avait jusque-là abrité les troupes russes a été bombardée par celles-ci. Nos troupes ont résisté heroiquement et désarmé une partie des maximalistes, tandis que l'autre se refugiant dans les lignes allemandes [...]. Les Commissaires du Peuple ont meme décrété l'arrestation de Sa Majesté, le Roi*”³. Totodată era

¹ Telegrammele, expediate din Paris, ajung la Washington în zilele de 24, 26 și 29 ianuarie și 1 februarie 1918, și sunt numerotate de la 3 la 7, *ibidem*.

² „Guvernul meu mă însărcinează să comunic Excelenței voastre că, de acord cu guvernul Republicii Moldova din Basarabia și a generalului Șerbacev, comandantul șef al Armatei ruse de pe frontul român, el a pus la dispoziția zisului guvern trupele române. Totodată, fapt de extremă gravitate, revoluționarii deturnează trenurile care asigură aprovizionarea destinată trupelor ruse de pe frontul român”, *ibidem*.

³ „...bolșevicii se consideră în stare de război cu România când, înainte de declarația de război, a dat ordin trupelor lor de a ataca trupele române ... la Pașcani, Galați, Dorohoi. Orașul Fălticeni, care a adăpostit trupele ruse, a fost bombardat de acestea. Trupele noastre au rezistat eroic și au dezarmat o parte a maximaliștilor, pe când altele s-au refugiat peste liniile germane”, *ibidem*.

Pentru conflictele armate inter-aliat româno-ruse bolșevizate vezi: Ion I. Solcanu, *Armed conflicts and captures of Roumanian military units in the Mihăileni-Dorohoi area during the retreat of the Russian troops from the front (December 1917-January 1918)* în: *Annals, series on History and Archeology*, vol. 10, 2018, number 2, p. 5-23; Adrian Vițalaru, Adrian-Bogdan Ceobanu, *The Dissolution of the Romanian-Russian Military Alliance: The Battles of Galați, Pașcani, Spătărești (January, 1918)*, *ibidem*, p. 42-69.

The documents of the Romanian Legation in Washington also contain information about another financial interaction from 11th March 1918 when Dr. C. Angelescu was invited to the United States Treasury “to advance you a certain sum of money”¹ whose amount or destination was not mentioned. It could have been the price of some merchandise purchased by Colonel Miculescu whose payment was taken over by the American Government.

In March 1918, the Government of Iași granted Angelescu permission to make new attempts near the American Government for new loans necessary for the acquisition of materials for the Army, decision that the Legation communicated to Colonel Miculescu on 31st March 1918 together with the information that “no reply has been given to us”².

5. Romania’s relations with the former Eastern ally, Russia, now descended into anarchy after the Bolshevik Revolution.

The Russian troops on the Romanian front, who counted around 1,000,000 soldiers started to succumb to bolshevism as early as the spring of 1917. In the autumn of the same year, as the soviets were created, the troops seemed to disintegrate at an accelerated pace. As a result, a part of the Russian troops left the Romanian front and chaos was generalized. In America, Dr. Angelescu was flooded with telegrams coming from Romania, informing him that on their retreat to Russia, the anarchic bolshevized troops, deprived of the constant supply with provisions for the soldiers and the huge number of draft horses, highjacked trains, robbed the civilians, stealing whatever scarce supplies they had, raped and killed them³. Entire corps of the bolshevized Russian army crossed into Bessarabia where they continued to terrorize the population, endanger the means of communication and cut the food and the ammunition supplies for the Russian troops left on the Romanian front. On 24th February, Dr. Angelescu informed Robert Lansing about all these events: “*Mon gouvernement me charge de communiquer à votre Excellence que d'accord avec le gouvernement à la République Moldave de Bessarabie et le general Tcherbatcheff, commandant-en-chef de l'armée russe sur le front roumain, il a mis à la disposition du gouvernement des troupes roumaines [...]. En outre, fait d'une extrême gravité, les révolutionnaires se sont emparés des trains qui transportaient des approvisionnements à l'armée russe du front roumain*”⁴.

¹*Ibidem.*

²*Ibidem.*

³ The telegrams, sent from Paris, arrive in Washington on 24th, 26th and 29th January and 1st February 1918 and are numbered from 3 to 7, *ibidem*.

⁴ “*My government entrusted me to inform your Excellency that, following the agreement with the Government of the Moldavian Republic of Bessarabia and General Tcherbatcheff, commander-in-chief of the Russian Army on the Romanian front, our Government placed our troops at the disposal of the Bessarabian Government. [...] At the same time, the Russian revolutionaries*

autorizat să atenționeze SUA că toate aceste acte ostile ale Sovietelor erau „une consequence des mesures militaires que Gouvernement Roumain avait prises en faveur du Commandement Uckrainien, mesures qui avaient été demandées par écrit et d'une manière pressante par les representants de tous nos alliés y compris le représentants des Etats Unis”¹.

În răspunsul său din 5 februarie 1918, Departamentul de stat nu face nici o aluzie la acest aspect ci, doar, că „...to assure you that this Government does not fail to appreciate the difficult situation created by Roumania's resistance to the Bolshevik authorities and the consequent declaration of hostility by the Bolschevik Government”².

Actele de ostilitate ale Sovietelor față de România se înmulțesc și se diversifică. Bolșevicii arestează la Odessa parlamentari, ofițeri și funcționari români din Comisia inter-aliată. Și acestea sunt aduse la cunoștința secretarului de stat Lansing. Mai gravă era apreciată sechestrarea tezaurului și depozitelor române transportate în 1917 în Rusia. La 4 februarie 1918 dr. Angelescu invita guvernul statelor Unite să analizeze împreună mai multe probleme, dar „en première ligne celle de notre trésor et de nos dépôts envoyés à Moscou après entente préalable avec les représentants des puissances Alliées et après leur garantie verbale” în virtutea căreia „Le Gouvernement Roumain estime que la déclaration de garantie des Alliés a aujourd'hui une importance toute particuliere vu le danger auquel sont exposés ce trésor et ces dépôts”³.

În memoriile sale, Joseph Noulens, ambasadorul Franței la Petrograd, consemna că „la 8 februarie 1918, Gentil, primul secretar al Ambasadei Franței, a prezentat Protestul nostru lui Cicerin, care a luat notă, fără a răspunde. Guvernele englez și francez au invocat interesele speciale pe care le aveau în ceea ce privește respectarea Tezaurului, dat fiind că el servea drept garanție împrumuturilor făcute României”⁴. Deducem de aici că Statele Unite nu se aliașe protestului. De altfel, faptul rezultă și din răspunsul lui Lansing din 26 februarie

hijacked the trains transporting supplies for the Russian troops on the Romanian front, which is an extremely serious transgression”, ibidem.

¹ „consecința măsurilor militare pe care Guvernul Român le-a luat în favoarea Comandamentului Ucrainean, măsură care a fost cerută în scris și într-o manieră presantă de reprezentanții tuturor aliaților noștri, inclusiv de reprezentantul Statelor Unite”, cf. BAR, Manuscrise, Fond, Angelescu, Ds. XIX varia 9, nepaginat.

² „...Vă asigur că acest Guvern recunoaște și înțelege situația dificilă creată de rezistența românească în fața autorităților bolșevice care a avut drept consecință declarația de ostilitate a Guvernului Bolșevic”, ibidem.

³ „în primul rând aceea a tezaurului nostru și a depozitelor trimise la Moscova, după o înțelegere prealabilă cu reprezentanții Puterilor Aliate și după garantarea verbală a acestora ”...„Guvernul român apreciază că declarația de garantare a Aliaților are în prezent o importanță deosebită având în vedere pericolul la care sunt expuse acum tezaurul și depozitele”, ibidem.

⁴ Joseph Noulens, *Mon ambassade en Russie Soviétique, 1917-1919*, Tome II, Plon, Paris, 1933, p. 194, apud, Viorica Moisuc, *România și politica externă rusească. Un secol din istoria tezaurului românesc „păstrat” la Moscova (Studiu și documente)*, Casa editorială Demiurg, Iași, 2013, p. 341.

As Dr. Angelescu kept on receiving such disturbing messages from back home, on 2nd February, he informed the American Secretary of State about the gravity of the situation in Romania, due to the fact that “...*les bolcheviks se considérant en état de guerre avec la Roumanie, ont, avant toute déclaration de guerre, donné l'ordre à leurs troupes d'attaquer les troupes roumaines .. à Pașcani, à Galați, à Dorohoi. La ville de Fălticeni qui avait jusque-là abrité les troupes russes a été bombardée par celles-ci. Nos troupes ont résisté héroïquement et désarmé une partie des maximalistes, tandis que l'autre se réfugiant dans les lignes allemandes [...]. Les Commissaires du Peuple ont même décrété l'arrestation de Sa Majesté, le Roi*”¹.

He was also authorized to draw the United States' attention to the fact that the Soviets' hostile acts were “*une consequence des mesures militaires que Gouvernement Roumain avait prises en faveur du Commandement Ukrainien, mesures qui avaient été demandées par écrit et d'une manière pressante par les représentants de tous nos alliés y compris le représentants des Etats Unis*”².

In their reply from 5th February 1918, the State Department makes no reference to this situation and only “...*want to assure you that this Government does not fail to appreciate the difficult situation created by Romania's resistance to the Bolshevik authorities and the consequent declaration of hostility by the Bolshevik Government*”³.

The Soviets' hostile acts towards Romania become more intense and varied. In Odessa the Bolsheviks arrest members of Parliament, officers and Romanian officials from the inter-allied Commission. These acts are also brought to the attention of State Secretary Lansing. The sequestration of the national treasure and of the Romanian deposits transported in 1917 to Russia was seen as an extremely

¹ “*The Bolsheviks believed they were at war with Romania and consequently ordered their troops to attack the Romanian troops even before the declaration of war in ... Pașcani, Galați, Dorohoi. The town of Fălticeni, where the Russian troops were stationed, was bombed by them. Our troops put up a heroic resistance and disarmed a part of the maximalists, while others took refuge across the German lines*”, *ibidem*.

For an account of the inter-allied bolshevized Romanian-Russian armed conflicts, see: Ion I. Solcanu, *Armed conflicts and captures of Romanian military units in the Mihăileni-Dorohoi area during the retreat of the Russian troops from the front (December 1917-January 1918)* in: *Annals, series on History and Archeology*, vol. 10, 2018, number 2, p. 5-23; Adrian Vițalaru, Adrian-Bogdan Ceobanu, *The Dissolution of the Romanian-Russian Military Alliance: The Battles of Galați, Pașcani, Spătărești (January, 1918)*, *ibidem*, p. 42-69.

² “*a consequence of the military measures taken by the Romanian Government in favour of the Ukrainean Commandment, measure requested in writing and in a pressing manner by the representatives of all our allies, including the American representative*”, cf. BAR, Manuscripts, Fund, Angelescu, File XIX varia 9, no page numbers.

³ “...*Vă asigur că acest Guvern recunoaște și înțelege situația dificilă creată de rezistența românească în fața autorităților bolșevice care a avut drept consecință declarația de ostilitate a Guvernului Bolșevic*”, *ibidem*.

1918, prin care comunica lui Angelescu că guvernul SUA nu se poate solidariza unui protest colectiv al Alianților contra proiectului Sovietelor de a sechestra fondurile și depozitele României depuse la Moscova deoarece, „*that when the original arrangement was made regarding the Roumanian funds and deposits the United States had not entered the war*” dar că „*The Ambassador [at Petrograd, n.ns. I.I.S.] was authorized, however, to instruct the Consul General at Moscow to bring the matter to the attention of the Soviet authorities, and point out that the proposed sequestration of these funds is an act of injustice to a friendly government which has been recognized and supported by its people against the military imperialism of the Central Powers*”¹.

Statele Unite ale Americii nu și-au modificat poziția nici ulterior deși, printr-o altă notă diplomatică, din 6 martie 1918, dr. Angelescu preciza că „*les dépôts et les fonds des banques roumaines on été envoyés à Moscou quelques mois après l'entrée en action de États Unis et après entente préalable avec les représentants des Puissances Alliées et leur garantie verbale*”. Totodată, mai atrăgea atenția secretarului de stat Lansing că sechestrarea acestora de către bolșevici „*n'a été que consequence de l'attitude prise par le gouvernement roumain envers les Ukrainiens, attitude exigée de lui, par écrit, par tous les représentants des Puissances Alliées, le représentant des États Unis y compris, et bien que le Président du Conseil Roumain ait attiré leur attention sur les conséquences graves qui pouvaient en découler*”².

6. Lichidarea stocurilor de materiale contractate de Comisia militară a colonelului Miculescu

La plecarea din țară, ministrul Materialului de Război, Vintilă Brătianu, i-a înmânat dr. Angelescu „*spre știință, nota transporturilor, remisă și Legației Statelor Unite ale Americii, rugându-Vă să binevoiți a urmări executarea ei*”. Întemeiată pe faptul că „*la France et l'Angletrre se sont obligée, par la Convention conclue par nous avec les Alliéé, à notre entrée en guerre, de nos transporter mensuellement jusqu` à Arhangelsk, 11.000 tonnes de munitions et*

¹ „*atunci când au fost luate dispozițiile inițiale în privința fondurilor și depozitelor României, Statele Unite nu interveniseră încă în război*” dar „*Ambasadorul nostru [de la Petrograd, n.ns.I.I.S.] a primit autorizația să roage pe consulul general de la Moscova, de a atrage atenția autorităților sovietice asupra acestui subiect și de a sublinia că sechestrarea acestor fonduri ar fi o nedreptate comisă contra unui guvern prieten, recunoscut și susținut în ciuda militarismului imperialist al Puterilor Centrale*”, cf. BAR, Manuscrise, Fond, Angelescu, Ds. XIX varia 9, nepaginat.

² „*depozitele și fondurile bancare românești au fost trimise la Moscova la câteva luni după intrarea în vigoare a înțelegerii cu Statele Unite și reprezentanții Puterilor Aliate și după garantarea lor verbală*” ; „*nu a fost decât consecința atitudinii Guvernului român față de ucrainenii, atitudine cerută în scris de către reprezentanții Puterilor Aliate și a Statelor Unite, deși președintele Consiliului de miniștri român a atras atenția asupra consecințelor grave care ar putea decurge de aici*”, cf. *ibidem*.

grave matter. On 4th February 1918 Dr. Angelescu invited the United States Government to analyse several issues together, but “*en première ligne celle de notre trésor et de nos dépôts envoyés à Moscou après entente préalable avec les représentants des puissances Alliées et après leur garantie verbale*” according to which “*Le Gouvernement Roumain estime que la déclaration de garantie des Alliés a aujourd'hui une importance toute particuliere vu le danger auquel sont exposés ce tresor et ces dépôts*”¹.

In his memoirs, Joseph Noulens, the French ambassador in Petrograd, wrote that “*on 8th February 1918, Gentil, first secretary of the French Embassy, presented our Protest to Cicerin, who acknowledged it yet did not reply to it. The English and French Government invoked their special interests in what concerned the Romanian Treasure, given the fact that it served as guarantee for the loans granted to Romania*”². We can infer thus that the United States had not joined the protest. This is also evident from Lansing’s response from 26th February 1918, informing Angelescu that The United States Government could not express their solidarity with the collective protest of the Allies against the Soviets’ project to seize the Romanian funds and deposits stored in Moscow due to the fact “*that when the original arrangement was made regarding the Romanian funds and deposits the United States had not entered the war*” but that “*The Ambassador [in Petrograd, n.ns. I.I.S.] was authorized, however, to instruct the Consul General in Moscow to bring the matter to the attention of the Soviet authorities, and point out that the proposed sequestration of these funds is an act of injustice to a friendly government which has been recognized and supported by its people against the military imperialism of the Central Powers*”³.

The United States of America maintained this position even after Dr. Angelescu sent another diplomatic note, dated 6th March 1918, informing them that “*les dépôts et les fonds des banques roumaines on été envoyés à Moscou quelques mois après l’entrée en action de États Unis et après entente préalable*

¹ “*mainly the matter of the treasure and the deposits sent to Moscow, after a previous agreement with the representatives of the Allied Powers and their verbal guarantee*”. “*The Romanian Government believes that the guarantee offered by the Allies is of the utmost importance, considering the danger the treasure and the deposits are now exposed to*”, *ibidem*.

² Joseph Noulens, *Mon ambassade en Union Sovietique, 1917-1919*, Volume 2, Paris, 1933, p. 94, apud, Viorica Moisuc, *România și politica externă rusească. Un secol din istoria tezaurului românesc “păstrat” la Moscova (Studiu și documente)*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2013, p.341 ³ „atunci când au fost luate dispozițiile inițiale în privința fondurilor și depozitelor României, Statele Unite nu interveniseră încă în război” dar „Ambasadorul nostru [de la Petrograd, n.ns.I.I.S.] a primit autorizația să roage pe consulul general de la Moscova, de a atrage atenția autorităților sovietice asupra acestui subiect și de a sublinia că sechestrarea acestor fonduri ar fi o nedreptate comisă contra unui guvern prieten, recunoscut și susținut în ciuda militarismului imperialist al Puterilor Centrale”, cf. BAR, Manuscripts, Fund, Angelescu, File XIX varia 9, no page numbers.

d'armement, tandis que Russie s'obligeait à effectuer, par voie ferrée, le transport de ce tonnage jusqu' à Iassy” nota preciza că în condițiile lunii septembrie 1917 tonajul devenise insuficient, fapt pentru care „*Nous jugeons qu'il est absolument nécessaire [...] Que le Gouvernement Américain veuille bien prévoir l'organisation d'un Service de transports régulier par eau, d'Amérique à Vladivostok, pour un tonnage mensuel de 12.000 tonnes, correspondant à la quantité normale des produits, que les Etats-Unis devraient nos procurer mensuellement*”¹. Comisia Rudeanu de la Paris fiind în subordinea ministerului condus de Vintilă Brătianu este de presupus, fără teama de a greși, că dr. Angelescu era la curent și cu obiectivele Comisiei militare a colonelului Miclescu de la New York.

Aceasta contractase, până la sosirea dr. Angelescu, importante cantități de materiale pentru Armata română, care se cereau plătite². Pe lângă acestea, la solicitarea generalului Rudeanu, colonelul Miclescu angajase discuții pentru achiziționarea a 6.000.000 cutii de conserve cu carne și legume, în greutate de 600 gr. fiecare, necesare oștirii³. Demersurile colonelului Miclescu, începute încă din septembrie 1917, se justificau prin dificultatea și durata operațiilor pe care le presupunea contractarea respectivei cantități de conserve: obținerea creditelor, realizarea contractelor, emiterea ordinelor de comandă, fabricarea conservelor, transportul pe apă și pe uscat până în România. La 5 ianuarie 1918, secretarul de stat Lansing informa pe Miclescu că „*This Government is very much concerned with assisting Roumania in every possible way and has recently arranged for certain credits of money for the special purpose of purchasing supplies in Roumania or Southern Russia for provisioning the Roumanian army*”⁴. Ministrul

¹ Traducerea: „*Franța și Anglia se obligau prin Convenția încheiată de Aliați cu noi, la intrarea noastră în război, să ne transporte lunar până la Arhangelsk, 11.000 tone de muniții și armament, iar Rusia se obliga să efectueze, pe calea ferată, transportul acestui tonaj până la Iași*”. „*Noi apreciem că este absolut necesar ..Guvernul American să prevadă organizarea unui serviciu de transport regulat pe apă, din America la Vladivostok, pentru un tonaj lunar de 12.000 ton, corespunzând cantității normale de produse pe care Statele Unite s-au îndatorat să le procure lunar*” cf. Ministerul Materialului de Război, nr. 91530 din 14/27 septembrie 1917, Secret, cf. *ibidem*.

² Raportul nr. 2574 al colonelului Miclescu din 5/18 ianuarie 1918 conform căruia Comisia semnase contracte cu diferiți producători pentru 5.240.000 discuri alamă pentru infanterie; 3.787.680 discuri alamă pentru artilerie; 440.000 discuri aramă și nichel; 3.400 tone de oțel rotund și 200 tone de rășini. Parte din aceste cantități erau recepționate și depozitate deja, fie pe docul Flotei Voluntare Ruse, fie la producător. Suma de achitat de 773.524,75 \$ era indicată doar pentru 4.140.000 discuri alamă pentru infanterie, cf. *ibidem*.

³ Telegrama nr. 7408 / 15.IX.1917 și nr. 10.030 din 1/14.XII.1917 trimise de Rudeanu către Miclescu, cf. *ibidem*.

⁴ „*Guvernul acesta este foarte interesat în sprijinirea României pe cât este posibil și a aranjat acum de curând și oarecare credite pentru scopul de a cumpăra cele necesare aprovizionării Armatei române, fie în România, fie prin sudul Rusiei*”, cf. *ibidem*.

avec les représentants des Puissances Alliées et leur garantie verbale". He also drew Lansing's attention to the fact that the sequestration of the Romanian treasure by the Bolscheviks "*n'a été que consequence de l'attitude prise par le gouvernement roumain envers les Ukrainiens, attitude exigée de lui, par écrit, par tous les représentants des Puissances Alliées, le représentant des États Unis y compris, et bien que le Président du Conseil Roumain ait attiré leur attention sur les conséquences graves qui pouvaient en découler*"¹.

1. The liquidation of the material stocks contracted by Colonel Miclescu's military Commission

Upon his departure to the United States, Vintilă Brătianu, the Minister of War Material, handed to Dr. Angelescu "*to his acknowledgement, the transport note, also submitted to the United States Legation, asking you to kindly see to its execution*". The note had been founded on the fact that "*la France et l'Angleterre se sont obligée, par la Convention conclue par nous avec les Alliées, à notre entrée en guerre, de nos transporter mensuellement jusqu'à Arhangelsk, 11.000 tonnes de munitions et d'armement, tandis que Russie s'obligeait à effectuer, par voie ferrée, le transport de ce tonnage jusqu'à Iassy*" and specified the fact that in September 1917, the tonnage had become insufficient for the current needs, and, as a result, "*Nous jugeons qu'il est absolument nécessaire [...] Que le Gouvernement Américain veuille bien prévoir l'organisation d'un Service de transports régulier par eau, d'Amerique à Vladivostok, pour un tonnage mensuel de 12.000 tonnes, correspondant à la quantité normale des produits, que les Etats-Unis devraient nous procurer mensuellement*"². Taking into consideration the fact that Rudeanu's Commission in Paris was subordinated to Vintilă Brătianu's Ministry, we can logically assume that Dr. Angelescu was up-to-date with the objectives of Colonel Miclescu's Military Commission in New York.

¹ "*the Romanian bank deposits and funds were sent to Moscow a few months after the United States entered the war and after the agreement between the United States and the Allied Powers and their verbal guarantee*"; "*was only the mere result of the Romanian Government's attitude towards the Ukraineans, position which was requested in writing by the representatives of the Allied Powers and the United States, despite the fact that the President of the Romanian Council of Ministers warned against such a decision for fear of the serious repercussions it might entail*", cf. *ibidem*.

²Translation: *As a result of the Convention Romania signed with the Allies at our entry into the war, France and England were under the obligation to transport 11,000 tons of ammunition and armament to Arhangelsk every month, while Russia was under the obligation to transport this cargo to Iași by railway*". "*We feel that this is absolutely necessary...the American Government should organize regular transportation on water, from America to Vladivostok, for a monthly cargo of 12,000 tons, the equivalent of the amount of materials The United States had engaged to procure on a monthly basis*" cf. The Minister of War Material, no. 91530 of 14th/27th September 1917, Secret, cf. *ibidem*.

Angelescu aprecia însă ca riscantă o asemenea comandă date fiind condițiile nesigure de transport spre România când „toate căile către țară fiind acum închise”¹. Chiar și în aceste împrejurări potrivnice colonelul Miclescu insista pentru realizarea comenzii argumentând că, dacă transportul conservelor nu ar putea trece prin Rusia sau prin altă parte, acestea „ar putea fi cedate Alișilor, care au nevoie și prin urmare banii statului tot nu s-ar cheltui inutil, banii fiindu-ne dați tot de Aliși, care ne vor da alte materiale pentru valoarea conservelor”². Cum în imensul dosar al furniturilor pentru Armata Română nu există alte informații relative la chestiunea conservelor, putem concluziona că ideea de a le comanda a fost abandonată. În schimb dr. Angelescu s-a implicat în dificila problemă a lichidării stocurilor de materiale achiziționate și recepționate de Comisia colonel Miclescu. Toate acestea erau depozitate pe cheiul 6, Docul Bush, Brooklyn, New York. La 28 ianuarie 1918 Departamentul de Stat, printr-o corespondență către dr. Angelescu, se arăta interesat să cumpere discurile de oțel și aramă, barele de oțel etc. depozitate pe Docul Bush, încheind corespondența astfel: „I shall be very glad know whether you are in a position to consider the requisition and purchase of these supplies by this Government”³.

Angelescu informa pe Lansing că vânzarea materialelor depozitate pe Docul Bush, către Guvernul SUA, va fi posibilă după ce va primi și acordul Guvernului României⁴. Cum la 18 februarie/3 martie 1918 se semnase pacea de la Brest-Litovsk între Rusia Sovietică și Puterile Centrale, eliminându-se astfel posibilitatea oricărui transport pe teritoriul rus, iar România s-a văzut nevoită să înceapă negocierile de pace (28 ianuarie/10 februarie 1918), Guvernul român comunica Legației de la Washington acordul pentru cedarea acestor materiale către SUA, fie la prețul de achiziție, fie în schimbul unor obiecte de metal pe care le-ar solicita ulterior, în caz de necesitate⁵. Între timp și Înaltul Comisariat Francez, prin Serviciul său new-yorkez, era interesat de cumpărarea discurilor de oțel de 82 mm. Aranjamentul comercial se realizase la Paris, între generalul Rudeanu și partea franceză, iar rezultatul era comunicat lui Miclescu, la New York. Colonelul Miclescu urma să pună la dispoziția Înaltului Comisariat Francez, prin reprezentării acestuia la New York, cantitatea de 1182,5 tone de oțel de 82mm⁶. Reprezentantul Înaltului Comisariat Francez din Statele Unite confirma la 15 martie 1918 preluarea a 1182,5 tone discuri de oțel de 82 mm necesare fabricării

¹ Scrisoarea dr. Angelescu către Miclescu din 25.I./7.II.1918, cf. *ibidem*.

² Corespondența din 26.I./8.II.1918 către dr. Angelescu, cf. *ibidem*.

³ cf. *ibidem*.

⁴ Corespondență din 31.I.1918, *ibidem*.

⁵ Telegrama nr. 1111/28.II.1918 a generalului Rudeanu către dr. Angelescu, la Washington, cf. *ibidem*.

⁶ Corespondența cu nr. 2692 din 11.III.1918 și 2697 din 2/15.III. 1918 a colonelului Miclescu către Angelescu, , cf. *ibidem*

Before Dr. Angelescu's arrival in New York, he had contracted important amounts of materials for the Romanian Army that had to be paid¹. Besides that, at General Rudeanu's request, Colonel Miculescu had also engaged in discussions for the acquisition of 6,000,000 cans of meat and vegetables, weighing 600 gr. each, also necessary for the army². Colonel Miculescu's undertakings started in September 1917 and were entirely justified due to the difficulty and the length of time required for such an enterprise: credits needed to be obtained, contracts signed, orders issued, the cans of food had to be manufactured and then transported on sea and land all the way to Romania. On 5th January 1918, State Secretary Lansing informed Miculescu that "*This Government is very much concerned with assisting Romania in every possible way and has recently arranged for certain credits of money for the special purpose of purchasing supplies in Romania or Southern Russia for provisioning the Romanian army*"³. Minister Angelescu viewed such an order as rather risky, given the unsafe transport conditions towards Romania, now that "*all the routes to our country are closed*"⁴. Even under these harsh circumstances, Colonel Miculescu insisted on the order to be completed, arguing that if the merchandise could not be transported through Russia or any other route, the canned food "*could be given to the Allies who need such supplies. In this way, the money is not wasted, as it is the Allies who give it to us and who could give us other materials/supplies instead*"⁵. Taking into consideration the fact that there is no other reference to the matter of the canned food in the huge file of the Romanian Army supplies, we can conclude that the plan to order them fell through. Instead, Dr. Angelescu got involved in the difficult process of liquidating the material stocks acquired and received by Colonel Miculescu's Commission. All the merchandise was stored on quay 6, Bush Dock, Brooklyn, New York. In a letter sent to Dr Angelescu on 28th January 1918, the American State Department expressed their interest in the purchase of the steel and brass disks, the steel bars, etc which were stored on Bush Dock, concluding

¹ Colonel Miculescu's report no. 2574 from 5th/18th January 1918 according to which the Commission had signed various contracts with several manufacturers for the production of 5,240,000 brass disks for the infantry; 3,787,680 brass disks for the artillery; 440,000 brass and nickel disks; 3,400 tons of round steel and 200 tons of resins. A part of this amount had already been manufactured and stored on the docks of the Voluntary Russian Fleet or by the manufacturers. \$ 773,524.75 was the stipulated sum that had to be paid only for 4,140,000 brass disks for the infantry, cf. *ibidem*.

² Telegrams no. 7408/15.09.1917 and no 10.03/14.12.1917 sent by Rudeanu to Miculescu, cf. *ibidem*.

³ „Guvernul acesta este foarte interesat în sprijinirea României pe cât este posibil și a aranjat acum de curând și oarecare credite pentru scopul de a cumpăra cele necesare aprovizionării Armatei române, fie în România, fie prin sudul Rusiei”, cf. *ibidem*.

⁴ Dr. Angelescu's letter/telegram to Miculescu - 25.01./7.02.1918, cf. *ibidem*.

⁵ Correspondence dated 26.01./8.02.1918 addressed to Dr. Angelescu, cf. *ibidem*.

proiectilelor de artilerie de 75mm¹. Cum 200 tone rășini fuseseră vândute anterior, la 22 februarie/7 martie 1918, contra sumei de 8400,85 \$², din materialul achiziționat de Comisia colonel Miclescu mai rămânea în portul New York doar cantitatea de 144 tone și 72/100 oțel de 115mm³, necesare fabricării proiectilelor de artilerie de 105mm. De acestea, precum și de alte materiale folosite de industria de război, comandate de Comisia Miclescu și aflate în diferite stadii de execuție, era interesat Departamentul de stat. În acest scop Departamentul a purtat o insistență corespunzătoare cu Legația României din Washington⁴. În același timp, dr. Angelescu făcea demersuri pentru obținerea unor credite de la Guvernul SUA pentru achitarea comenzilor aflate în curs de execuție. Despre acestea informa pe Victor Antonescu la 31 martie 1918. Este și ultima corespondență-telegramă trimisă de dr. Angelescu, din Washington.

Cât a rămas în SUA, dr. C. Angelescu, în calitate sa de oficial al guvernului României, s-a pus la curent cu demersurile întreprinse de **Misiunea patriotică** a dr. V. Lucaciu și sublocotenent Vasile Stoica, apreciind că „*Cette commission, qui a rendu incontestablement des services à notre pays*”⁵.

Referitor la Comisia militară a colonelului Miclescu, dr. C. Angelescu nota, cu alt prilej, că „*această misiune [...] era departe de a-și îndeplini însărcinarea ce avea, așa cum trebuia, deși era condusă de un om cinstit, însă cu totul inferior ca inteligență și activitate*”⁶. Credem că aprecierea din urmă i-a fost sugerată lui

¹Discurile de oțel de 82mm erau necesare fabricării proiectilelor de artilerie de 75mm. Corespondența subintendentului Laporte, șeful Serviciului de Transport, din 15.III.1918, către colonelul Miclescu, cf. *ibidem*.

²La 30 martie 1918, dr. Angelescu informa pe colonelul Miclescu că „The Commercial National Bank” din Washington a pus la dispoziția Legației României respectiva sumă, cf. *ibidem*.

³Corespondența cu nr. 2697 din 2/15.III. 1918 a colonelului Miclescu către Angelescu, cf. *ibidem*.

⁴La dosar sunt două scrisori din 25.III; una din 26.III și o alta din 27. III.1918. În corespondența din 27 martie 1918, în copie și tradusă în limba română, Departamentul de stat afirmă că: „*Ministerul este informat că în afară de materialul românesc aflat pe cheiul 6, Bush Dock, Brooklyn, New York, se mai găsesc pe la diferite fabrici alte materiale care au fost comandate de Guvernul Român [...] Binevoii a înștiința Departamentul de datele când s-au făcut comenzile, condițiile de plată, totalul plăților de făcut.*” cf. *ibidem*.

⁵cf. Arhiva MAE, Fond 71/1914, E 2, partea a II-a, Dosar 302, Raportul dr. Angelescu din 28.III.1918, fila 205 v. (Vezi Anexa).

⁶Ion I.Solcanu, *Dr. C. Angelescu, Impresii new-yorkeze* în volumul: *Doctorul Constantin Angelescu, personalitate de prestigiu a științei, educației și civilizației românești. 150 de ani de la naștere*, București, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, 2019, p. 116.

O opinie laudativă despre colonelul Miclescu o găsim însă la generalul Rudeanu, care nota în Memoriile sale: „*Pe colonelul Adrian Miclescu, ofițer superior de artilerie, destoinic, activ, cinstit, bun român, l-am rugat, fiind mai vechi în grad ca mine, să plece imediat la New York și i-am dat o listă de materiale de război, fel și cantități, ce trebuiau căutate și comandate în America. Pulberea de infanterie trebuia să o găsească mai întâi, fiindcă Franța, după ce încărcase pentru noi aproape 2.000.000 cartușe de infanterie, ne sfătuiă să o căutăm în America*” cf. Vasile Rudeanu, general de armată, *op. cit.*, p. 185.

that: “*I shall be very glad to know whether you are in a position to consider the requisition and purchase of these supplies by this Government*”¹.

Angelescu informed Lansing that the purchase of the materials stored on Bush Dock by the United States Government can be carried out provided he received authorization to do so from the Romanian Government². In the aftermath of the Brest-Litovsk peace agreement signed on 18th February/3rd March 1918 between Soviet Russia and the Central Powers, which eliminated any possibility of transport on Russian territory, Romania was forced to start the peace negotiations (28th January/10th February 1918). Consequently, the Romanian Government granted the Romanian Legation in Washington permission to hand those materials over to the U.S.A. in exchange for either the acquisition costs or some other metal objects Romania might need at a later date³. In the meantime, the French High Commission, through their branch in New York, had also expressed an interest in the purchase of the 82mm steel disks. The commercial agreement had been concluded in Paris between General Rudeanu and the French part, and Miculescu was informed about it in New York. Colonel Miculescu was to hand over to the representatives of the French High Commission 1181.5 tons of 82 mm steel⁴. On 15th March 1918, the representative of the French High Commission in the United States confirmed the reception of 1181.5 tons of 82 mm steel disks necessary for the manufacture of 75 mm artillery projectiles⁵. As 200 tons of resins had been previously sold on 22nd February/7th March 1918 for the sum of \$ 8400.85⁶, all that was left of all the materials acquired by Colonel Miculescu’s Commission in New York Harbour was 144 tons and 72/100 115 mm steel⁷, necessary for the manufacture of 105 mm artillery projectiles. The American State Department was interested in these, as well as in other materials commonly used in the war industry, which Colonel Miculescu’s Commission had already ordered and were in various stages of their manufacture. The State Department exchanged numerous letters with the Romanian Legation in Washington insisting on the requisition of these materials. Meanwhile, Dr. Angelescu lobbied the American Government for some credits that would have

¹Translation: “*Aștept cu nerăbdare să-mi confirmați dacă sunteți în postura de a accepta rechiziționarea și achiziția acestor bunuri de către Guvernul nostru, cf. ibidem.*”

² Correspondence / 31.01.1918, *ibidem*.

³ General Rudeanu’s telegram, no. 1111/28.02.1918 addressed to Dr. Angelescu, in Washington, cf. *ibidem*.

⁴ Colonel Miculescu’s correspondence no. 2692/11.03.1918 and 2697/2/15.03.1918 with Angelescu, cf. *ibidem*

⁵The 82 mm steel disks were necessary for the manufacture of 75 mm artillery projectiles. Subintendant Laporte’s correspondence, chief of the Transport Service, 15.03.1918, addressed to Colonel Miculescu, cf. *ibidem*.

⁶On 30th March 1918, Dr. Angelescu informed Colonel Miculescu that “*The Commercial National Bank*” of Washington had advanced the respective sum to the Romanian Legation, cf. *ibidem*.

⁷ Correspondence no 2697 / 2/15.03.2018, Colonel Miculescu to Angelescu

Angelescu de insistența cu care colonelul Miclescu urmărea ordinele primite de la Paris, de la superiorul său, generalul Vasile Rudeanu. Amândoi fiind militari puneau mai presus de orice executarea ordinelor și plasau în plan secundar opiniile civililor, fie ei și oameni politici importanți. Cazul comenzii celor 6.000.000 de conserve, cerută de Rudeanu, poate fi un exemplu. Referindu-se la demersurile întreprinse de Miclescu pentru achiziționarea acestora, Angelescu îi comunica la 7 februarie 1918: „*Sunt foarte mirat că-mi scrieți că voiți a cumpăra conserve. Pe unde aveți să treceți [când] toate căile către țară fiind acum închise? Mă tem că s-ar cheltui banii Statului, în mod inutil, în momentul de față*”¹. Deși generalul Rudeanu a colaborat cu dr. Angelescu pe durata misiunii acestuia la Washington, mărturie fiind telegramele pe care i le-a adresat direct sau prin intermediul colonelului Miclescu, în *Memoriile* sale nu-l amintește decât o singură dată, dar tangențial, fără a-l numi și aceasta cu patru ani mai înainte față de perioada evocată aici².

Încheierea Misiunii diplomatice a dr. C. Angelescu la Washington

Am văzut mai sus că încă de la 12 februarie 1918 dr. Angelescu solicita înlocuirea sa din post. În România, Guvernul de sub președinția lui Alexandru Marghiloman este constrâns de împrejurările politice externe să accepte, la 9/22 martie 1918, începerea tratativelor cu Puterile Centrale pentru încheierea păcii. Dr. C. Angelescu informa Departamentul de Stat³ și, totodată, demara formalitățile de plecare în Europa. Astfel, la 16 martie 1918 îl înștiința pe Robert Lansing despre iminenta sa retragere și îl recomanda pe N. H. Lahovary, secretarul Legației, să gireze afacerile pe durata absenței sale. Cu aceeași dată, Secretariatul de Stat al SUA îi elibera un document prin care autoritățile vamale erau înștiințate că *Dr Constantin Angelescu, Trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al*

¹BAR, *Manuscrise*, Fond, dr. C. Angelescu, Ds. XIX, varia 9, nepaginat.

² Rememorând prima sa audiență la Ion I. C. Brătianu, din 9.XI.1914, introdus în biroul acestuia plin „*cu miniștri și înalți funcționari liberali*” a asistat involuntar la rapoartele lor auzind pe „*Unul care spunea că a pregătit serviciul sanitar pentru război*”. Când i-a venit rândul, colonelul Rudeanu, pe atunci Directorul superior al armamentului în Ministerul de Război, i-a zis lui Ionel Brătianu: „*Armata noastră e departe de a fi pregătită pentru război [...]. Las la o parte, domnule președinte de Consiliu, chestiunea serviciului nostru sanitar, de care am auzit că vi s-a spus că ar fi gata de război; nu-l cunosc, nu mă pot pronunța...*”. Trimiterea era evidentă, la dr. Angelescu, deținătorul portofoliului de la Lucrări Publice, cf. Vasile Rudeanu, *op. cit.*, p. 120-121.

³ În nota de răspuns către Angelescu, din 15 martie 1918, Departamentul de Stat îl informa că „*This Government understands the circumstances which have forced Roumania to negotiate with the Central Powers and has already telegraphed to the American Minister at Iassy and the same time communicated to the French Government the assurances which it desired to have conveyed to the Roumanian Government*” („*Acest Guvern înțelege circumstanțele care au forțat România să negocieze cu Puterile Centrale și a trimis deja note informative Ambasadorului Statelor Unite de la Iași și Guvernului Francez pentru a le transmite asigurările care dorim să ajungă la Guvernul României*”), cf. BAR, *Manuscrise*, Fond, dr. C. Angelescu, Ds. XIX, varia 9, nepaginat.

been used to pay for the orders that had already been placed and were still being manufactured. Victor Antonescu was informed about these on 31st March 1918. This is in fact the last correspondence-telegram sent by Dr. Angelescu from Washington.¹

During his stay in the U.S.A., Dr. C. Angelescu, in his official position of representative of the Romanian Government, got acquainted with the missions undertaken by Dr. V. Lucaciu and sublieutenant Vasile Stoica's **Patriotic Mission**, praising their efforts: "*Cette commission, qui a rendu incontestablement des services à notre pays*"².

Regarding Colonel Miclescu's Military Commission, Dr. C. Angelescu wrote, on another occasion that "*this mission [...] was far from fulfilling its duties properly, as it was run by a man who, despite being honest, was of inferior intellect and performance*"³. We believe that Angelescu may have arrived at this conclusion based on Colonel Miclescu's obstinacy in following the orders he received from Vasile Rudeanu, his superior in Paris. Both military men, they treasured obedience and the execution of orders above anything else and did not take into consideration the civilians' opinions, regardless of their political status. The case of the 6,000,000 cans of food ordered by Rudeanu can be such an example. Referring to the efforts made by Miclescu to purchase them, Angelescu wrote to him on 7th February 1918: "*I'm extremely surprised to find out that you want to purchase canned food. How do you intend to transport them back home now [when] all the routes to the countries are closed? I am afraid that, at the moment, this would represent a huge waste of the State's money*"⁴. Despite their collaboration during his mission in Washington, as proven by the telegrams he sent to Angelescu directly or care of Colonel Miclescu, Rudeanu's *Memoirs* makes

¹ The file contains two letters dated 25.03; one dated 26.03 and another dated 27.03.1918. The copy of the letter sent by the State Department on 27th March 1918, reads in its Romanian translation that: "*It has been brought to our attention that, apart from the Romanian materials stored on Quay 6, Bush Dock, Brooklyn, New York, other war materials ordered by the Romanian Government are currently being manufactured in various factories [...] Please advise the State Department of the dates the orders were placed, the payment conditions and the total costs.*" cf. *ibidem*.

² cf. MAE Archive, Fund 71/1914, E 2, part II, File 302, Dr. Angelescu's report/28.03.1918, sheet 205 back. (See Appendix).

³ Ion I. Solcanu, *Dr. C. Angelescu, Impresii new-yorkeze* in the volume: *Doctorul Constantin Angelescu, personalitate de prestigiu a științei, educației și civilizației românești. 150 de ani de la naștere*, București, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, 2019, p. 116.

However, in his *Memoirs*, General Rudeanu praises Colonel Miclescu: "*I asked Colonel Adrian Miclescu, artillery superior officer, a worthy, active and honest Romanian, to leave for New York at once and I entrusted him with a list of war materials that needed to be found and ordered in America. He first needed to find infantry powder, as France, after having loaded for us almost 2,000,000 infantry cartridges, advised us to find it in America*" cf. Vasile Rudeanu, *Army General, cited works*, p. 185.

⁴ BAR, *Manuscripts*, Fund, Dr. C. Angelescu, File XIX, varia 9, no page numbers.

României în Statele Unite, urmează să plece din portul New York, acompaniat de D-l Alexander Rubin, atașat al Legației. Totodată, erau rugate să permită libera trecere a sus-numiților fără vreun impediment sau întârziere, iar la nevoie să le ofere asistență și protecție (Vezi Anexa).

Pentru autoritățile vamale franceze, ambasadorul Franței la Washington, Jusserand, îi înmâna colegului Angelescu un document similar¹. Nu știm data la care Angelescu și Al. Rubin s-au îmbarcat pentru traversarea oceanului spre Europa. Oricum, la 30 martie era încă la Washington, de unde îl informa pe colonelul Miculescu că „The Commercial National Bank” i-a pus la dispoziție contravaloarea celor 200 tone de rășini – 8400 \$ – iar a doua zi, pe 31 martie, expedia la Paris o telegramă lui Victor Antonescu. Faptul că raportul către Ministrul de Externe poartă data de 28 martie 1918, putem presupune că în jurul acestei date și-a încheiat misiunea diplomatică. Credem, însă, că redactarea efectivă a raportului a realizat-o după plecarea din America, pe durata traversării Atlanticului. Firește, raportul nu putea să cuprindă bogăția, diversitatea și dificultatea acțiunilor și activităților depuse de Ministrul României pe durata celor trei luni de ședere în State. Bilanțul activității sale la Washington rezultă din cele expuse mai sus. Indiscutabil, a fost unul rodnic, efectul unui efort susținut, perseverent și bine organizat. Coagulând eforturile depuse de **Misiunea patriotică**, de organizațiile românilor emigranți, inclusiv ale evreilor români, ale parohiilor ortodoxe și ale diverselor personalități științifice din țară sau chiar locale, dr. Constantin Angelescu a reușit să schimbe percepția opiniei publice din Statele Unite ale Americii despre cauza națională. A reușit acest lucru printr-o activitate asiduă de popularizare, utilizând cele mai diferite mijloace de propagandă – zeci de conferințe publice, mii de broșuri, prin nenumăratele articole în cele mai influente ziare *New York Times*, *New York American*, *New York* etc. prin zeci și zeci de întâlniri directe cu oficialii americani dar și ai Aliaților. Cu majoritatea acestora a rămas în relații de amicitie. **Mai mult de cât toate acestea, dr. Angelescu a susținut din fondurile proprii toate cheltuielile de întreținere a Legației, de propagandă, de expediere a telegramelor etc. care s-au ridicat la frumoasa sumă de 60.000 franci, cum singur afirma în raportul său din 28 martie 1918².**

Tot pe durata traversării Atlanticului a așternut pe hârtie și amintitele *Impresii new-yorkeze*, cum le-am numit noi. Știind că traversarea Oceanului la venirea în State a durat 11-12 zile, presupunem că plecarea din New York spre Europa s-a produs, cel mai probabil la 1-2 aprilie 1918 de vreme ce „*una din ștampilele din pașaportul său diplomatic ne arată că pe data de 13 aprilie*

¹*Ibidem.*

². *Arhiva MAE*, Fond 71/1914, E 2, partea a II-a, Dosar 302, Raportul dr. Angelescu din 28.III.1918, fila 201 f-v (Vezi și Anexa).

a singular tangential reference to Angelescu, which is never named, and even then it is in connection to an episode that had occurred four years before the period in question in this paper¹.

The end of Dr. C. Angelescu's Military Mission in Washington

We have already seen that on 12th February 1918 Dr. Angelescu demanded to be replaced from his position. Back in Romania, The Government run now by Alexandru Marghiloman was constrained by the external political situation to accept on 9th/22nd March the initiation of the peace negotiations with the Central Powers. Dr. C. Angelescu informed the State Department about this situation² and also initiated the formalities for his departure to Europe. Consequently, on 16th March 1918 he informed Robert Lansing about his imminent retreat and recommended N. H. Lahovary, secretary of the Legation, to take over the Legation during his absence. On the same date, the United States Secretary issued a document informing the customs authorities that *Dr. Constantin Angelescu, Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Romania in the United States is about to leave from the Port of New York, accompanied by Mr. Alexander Rubin, Attaché of the Legation*. At the same time, the document stipulated their right of free passage without any impediment or delay and the right to assistance and protection if necessary. (See Appendix).

Jusserand, the French Ambassador in Washington, handed to Angelescu a similar document for the French customs authorities³. The date Angelescu and Al. Rubin embarked for the crossing of the ocean to Europe is unknown. Anyway, on 30th March they were still in Washington, as proven by the telegram sent to Colonel Miculescu, informing him that "The Commercial National Bank" had put

¹ Reminiscing on his first audience with Ion I. C. Brătianu, on 9.11.1914, as he was introduced into the office full of "Liberal ministers and high officials", he witnessed their reports. First, there was "One who said that he had prepared the sanitary service for war". When his turn came, Colonel Rudeanu, back then Superior Director of Arms in the Ministry of War, replied to Ionel Brătianu: "Our army is far from being prepared for war [...]. I do not want to talk about the matter of our sanitary service which I understood you were informed that was ready for war; I do not know it, I cannot express my opinion on it.." Rudeanu clearly referred to Dr. Angelescu, the Minister of Public Works, cf. Vasile Rudeanu, *works cited*, p. 120-121.

² In his reply to Angelescu, dated 15th March 1918, The State Department informed him that "This Government understands the circumstances which have forced Romania to negotiate with the Central Powers and has already telegraphed to the American Minister at Iassy and the same time communicated to the French Government the assurances which it desired to have conveyed to the Romanian Government" („Acest Guvern înțelege circumstanțele care au forțat România să negocieze cu Puterile Centrale și a trimis deja note informative Ambasadorului Statelor Unite de la Iași și Guvernului Francez pentru a le transmite asigurările care dorim să ajungă la Guvernul României”), cf. BAR, *Manuscripts*, Fund, Dr. C. Angelescu, File. XIX, varia 9, no page numbers.

³*Ibidem*.

*debarcase deja la Bordeaux*¹. De aici s-a deplasat la Paris pentru a informa în detaliu pe oficialii români despre o serie de lucruri constatate la Washington. Abia târziu a plecat spre Nisa, să-și vadă cei șase copii, pe soacra sa, Elena Monteoru, care îi avusese în grijă. Deducem aceasta din adresa Ministerului Lucrărilor Publice și Transporturilor al Republicii Franceze, din 1 iulie 1918, către șeful de gară din Paris, îi facilita transportul a 150 kg. bagaje până la Nisa, de unde, la 19 februarie 1918, fusese informat telegrafic de rujeola copiilor. Dar, adăuga expeditorul – Joanidre – „*nimic alarmant*” ! Când, la 20 sept./3 oct. 1918, la Paris se constituia „*Consiliul Național al Unității Românești*” sub președinția lui Take Ionescu, între cei patru vicepreședinți îl aflăm, nu întâmplător, și pe fostul ministru plenipotențiar al României la Washington, dr. Constantin Angelescu. Era deja rodat în ale diplomației și bine cunoscut de politicienii americani, cu un cuvânt greu în negocierile care se anunțau.

¹ Afirmatia aparține distinsei sale nepoate, Ioana Angelescu Monteoru, care deține în arhiva proprie zisul pașaport, cf. *op. cit.* p. 107.

the sum of 8,400 dollars at his disposal, as payment for 200 tons of resins and the next day, on 31st March, he sent a telegram to Victor Antonescu in Paris. Taking into consideration the fact that the report addressed to the Minister of Foreign Affairs is dated 28th March 1918, we can assume that Angelescu concluded his diplomatic mission around this date. However, we consider that he actually wrote the report after he departed from America, during the journey across the Atlantic. It is only natural that the report could not encompass the richness, the diversity and the difficulty of the actions and activities the Romanian minister had carried out during his 3-month stay in the United States of America. The real scope of his mission in Washington can be understood by looking at all the facts presented in this paper. It was, undoubtedly, a fruitful one, the result of a sustained effort, perseverance and thorough organization. Combining the efforts of the **Patriotic Mission**, the organizations of the Romanian immigrants, including the Romanian Jewish, of the orthodox parishes and of the various scientific personalities from both Romania and America, Dr. Constantin Angelescu managed to change the American public opinion regarding the Romanian national cause. He succeeded in doing that through consistent awareness campaigns and various forms of propaganda: various public conferences, thousands of brochures, numerous articles published in the most influential newspapers like *The New York Times*, *The New York American*, *The New York* etc., through countless face to face meeting with the American and the Allies officials, most of whom he remained friends with. **More than that, Dr. Angelescu used his personal private funds to support all the expenses for the maintenance of the Legation , for the propaganda he deployed, for the telegrams etc, which amounted to the pretty sum of 60,000 francs, as he himself stated in his report from 28th March 1918¹.**

It was also during his voyage across the Atlantic that he put down on paper his *New York Impressions*, as we called them. Keeping in mind that it took them 11-12 days to cross the Ocean on their way to New York, we can infer that he most likely departed from New York to Europe on 1st-2nd April 1918, since “*one of the stamps in his diplomatic passport shows us that on 13th April he had already arrived in Bordeaux*”². From here he left for Paris to inform the Romanian officials about several things he had noticed while in Washington. Only after that did he leave for Nice to see his six children and Elena Monteoru, his mother-in-law, who had looked after the children in his absence. We can draw this conclusion from an address sent on 1st July 1918 by the Minister of Civil Works and Transport of the French Republic to the station chief in Paris, facilitating him

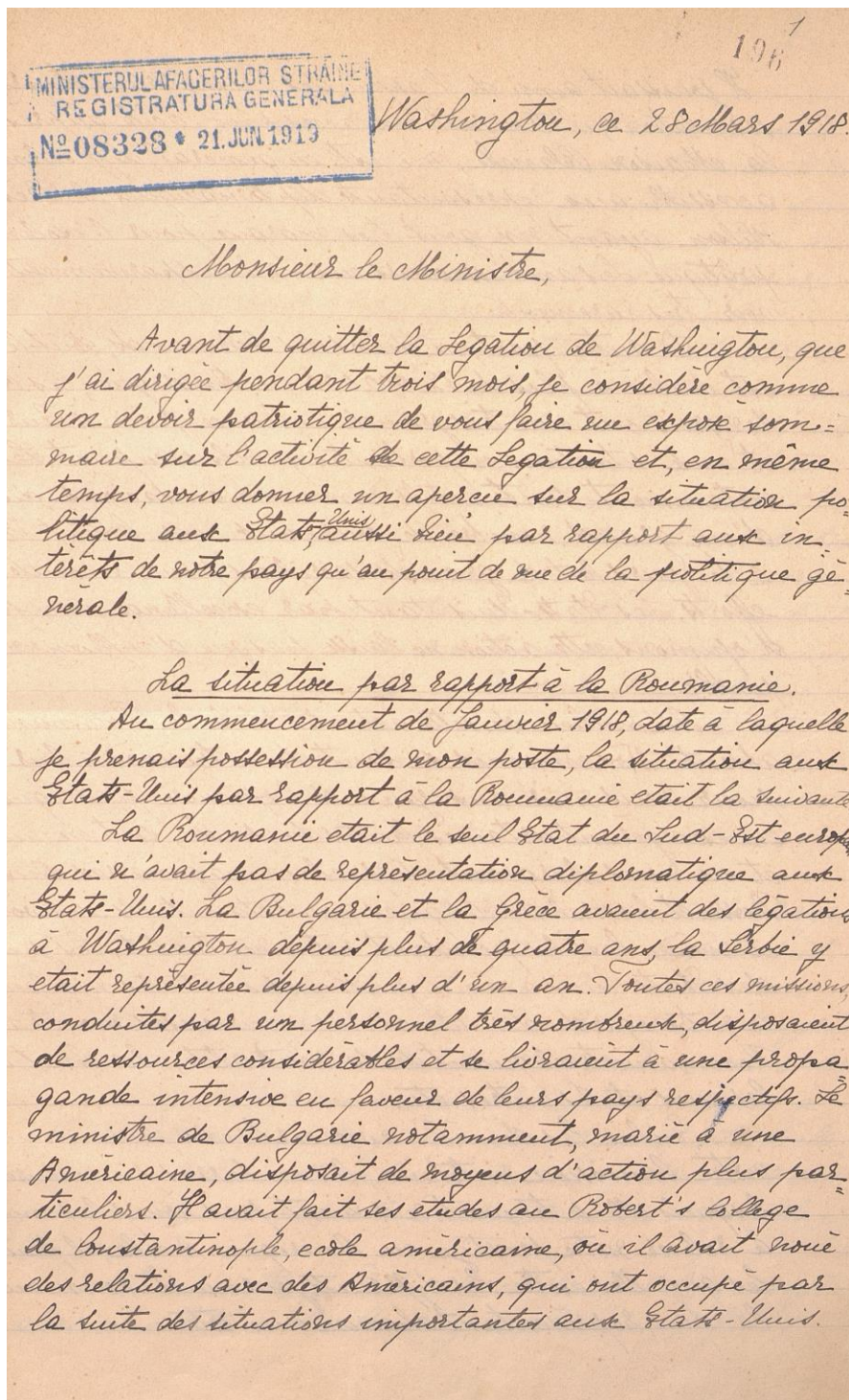
¹ MAE Archive, Fund 71/1914, E 2, part II, File 302, Dr. Angelescu’s Report/28.03.1918, sheet 201 front and back (See Appendix).

² The statement belongs to his distinguished granddaughter, Ioana Angelescu Monteoru, who has the passport in her personal archive, cf. *Works cited*, p. 107.

the transport of 150 kg of luggage to Nice, from where a telegram had been sent to him on 19th February, informing him that his children had the measles. However, the sender - Joanidre - added "*nothing to be alarmed about*"!

On 20th September/3rd October 1918 Take Ionescu constituted the "*National Council of the Romamian Unity*" in Paris. It came as no surprise then that dr. Angelescu, former Minister Plenipotentiary of Romania in Washington, was one of the four vice-presidents. By then, he was already well-versed in diplomacy and well known by the American politicians, a heavyweight in the negotiations that were to come.

Anexă

Il jouissait ainsi de l'appui des Presbytériens et grâce à ses relations, il trouvait un accès plus facile auprès de la Maison Blanche, qui est, en général, difficilement accessible aux représentants diplomatiques, le Président Wilson ayant un goût très marqué pour l'isolement politique. Les ambassadeurs eux-mêmes parviennent à le voir très rarement.

D'autre part, en dehors des Allemands, dont le nombre est évalué à plus de 12.000.000. en Amérique, les Austro-Hongrois ont une très grande influence grâce à leur nombre et aux situations importantes qu'ils occupent. Les Hongrois, notamment sont actifs, remuants, audacieux, disposant d'un grand nombre de journaux, car l'Etat Hongrois a toujours fait de grands sacrifices pour secourir leurs efforts. Les Etats-Unis étant par excellence un pays d'opinions, cette action ne laisse pas que d'influencer l'esprit public.

Au milieu de cette activité, seule la Roumanie était absente. Nos ennemis se sont donc trouvés à leur aise pour nous nuire aux yeux de l'opinion publique, soit en exagérant certaines fautes du passé, soit en inventant et en nous chargeant de péchés imaginaires. Aussi la Presse et les cercles politiques nous étaient-ils défavorables et même hostiles pendant notre neutralité. Les journaux des Etats-Unis avaient publié des articles malveillants à notre égard, des caricatures injurieuses montraient la Roumanie trafiquant de sa neutralité, cherchant à tromper les uns et les autres etc.

Enfin les démêlés avec certains fournisseurs de notre Commission militaire, les embarras financiers dans lesquels elle se trouvait, n'avaient pas non plus contribué à relever notre prestige en Amérique. A cela, il faut ajouter les querelles entre les différents journaux roumains de là-bas, représentant chacun une coterie

217

Notre entrée en guerre n'a pas fait cesser du coup l'atmosphère malveillante que nous avaient produite nos ennemis. On ne nous témoignait ni estime, ni sympathie. C'est seulement après l'entrée en action des Etats-Unis qu'on a commencé à nous témoigner quelque intérêt et les regards ont été à un allié.

Cependant, si, politiquement parlant, notre situation s'était un peu améliorée après l'entrée en guerre de l'Amérique, elle était pourtant bien d'être satisfaisante.

D'une façon générale, on ignorait aux Etats-Unis la question balkanique et on connaissait très imparfaitement la question des nationalités d'Autriche-Hongrie, les cercles politiques américains ayant réservé et concentré toute leur attention aux affaires d'Occident.

Les constatations personnelles en ont été confirmées par le ministre de Serbie à Paris, Mr. Tesnich, qui était arrivé quelques semaines avant moi à la tête d'une nombreuse mission serbe. Il avait pris à tâche d'éclairer l'esprit public des Etats-Unis dans des entretiens avec le Président, les hommes d'Etat, les membres du Congrès, la presse etc.

La question des nationalités d'Autriche-Hongrie était si peu prise en considération que le Président, dans son message du 4 Janvier 1918 adressé au Congrès, envisageait l'intégrité de l'Autriche-Hongrie dans les arrangements internationaux, après-guerre.

Mon télégramme du 19 Janvier, adressé à Mr. Brătianu, montre jusqu'à quel point cette déclaration a été la consternation parmi les représentants des pays intéressés à la question des nationalités d'Autriche-Hongrie.

Le ministre de Serbie, Mr. Obichavitch, a envoyé alors une lettre à Mr. Lansing, secrétaire aux Affaires

Étrangères, disant toute sa déception au sujet de ce message.
 N'ayant pas encore présenté à ce moment mes lettres
 de créance - ma réception étant fixée au 14 Janvier - je
 n'avais pas qualité pour faire une démarche officielle dans
 ce sens. Je me mis cependant en rapport avec l'ambas-
 sadeur de France, M. Jusserand et avec l'ambassadeur
 d'Italie, auxquels j'attirais l'attention sur l'effet
 désastreux que ferait le message en Roumanie, le mes-
 sage ne tenant compte ni des sacrifices faits par la
 Roumanie, ni des engagements des Alliés envers nous.
 M. Jusserand m'a répondu que nous ne devions pas
 nous en inquiéter, car la France et l'Angleterre sou-
 tiendront nos revendications au moment décisif.

Ces assurances vagues ne m'ayant pas satisfait,
 j'ai prié les deux Ambassadeurs d'intervenir personnellement
 en notre faveur auprès du Président, lui expliquant
 la situation des Roumains de Transylvanie et de
 Bucovine et nos justes revendications.

J'ai attiré en même temps leur attention sur la
 situation anormale de la Bulgarie à laquelle les
 États-Unis n'ont pas déclaré la guerre, ce qui permet
 tant au ministre de Bulgarie de continuer à exercer
 ses fonctions, qui ne pourraient être que nuisibles à tous
 les Alliés.

Par suite de toutes ces circonstances, j'ai pensé
 que je devais insister tout particulièrement, dans
 mon allocution au Président, sur les espérances que
 la Roumanie mettait dans l'intervention américaine
 appelée à établir un nouvel ordre de choses fondé
 sur la Liberté des Peuples et l'équité internationale.
 Dans cette allocution, j'ai insisté tout particulièrement
 sur les souffrances et les sacrifices de la Roumanie,
 qui est restée debout dans l'adversité, forte de sa

199

conscience de lutter pour assurer son existence nationale, intimement liée à la préservation des quatre millions de frères, qui, au-delà des Carpates, ont affirmé, à travers les siècles, leur solidarité de race et d'idéal avec la Roumanie.

Dans sa réponse, le Président Wilson, qui s'est montré très bienveillant, en reconnaissant les grands services que la Roumanie a rendus à la cause des Alliés et les souffrances qu'elle a eues à subir, en a assuré que les Etats-Unis sont heureux de pouvoir combattre pour la liberté des Peuples et de soutenir notre pays et il a exprimé sa confiance dans le triomphe final de la Justice.

Par mon télégramme du 16 Janvier 1918, j'ai mis notre Ministre des Affaires étrangères au courant des sentiments exprimés par le Président Wilson à l'égard de notre pays.

Une fois mes lettres de créance présentées, j'ai cherché à dissiper l'ignorance, dans laquelle on se trouvait, en Amérique, au sujet de la Roumanie; par un télégramme antérieur, j'avais demandé à Mr. Bortiano de remettre au Président un mémoire sur la cause roumaine immédiatement après la présentation des lettres de créance et, en même temps, d'envoyer une brochure à tous les hommes politiques et aux journaux américains pour expliquer notre rôle dans l'Orient européen, notre situation historique, économique et morale et nos justes revendications.

Dans le même but, pour dissiper l'atmosphère d'indifférence et même d'hostilité, que certains journaux avaient produite contre nous, j'ai chargé Mr. A. Rubini, qui m'avait accompagné en Amérique, d'organiser un service régulier de presse, auquel je voulais donner une extension de plus en plus grande.

En me mettant en contact avec les hommes politiques et les membres du Congrès, j'ai pu arriver, au bout de très peu de temps, à les intéresser à notre pays et à faire de quelques-uns parmi eux des défenseurs convaincus de notre cause. Plusieurs m'ont demandé des mémoires sur la Roumanie et ses revendications et ils ont soutenu notre cause dans les réunions publiques et les Assemblées des membres du Congrès.

J'ai vu les directeurs des principaux journaux et, dans une grande réunion, qui a eu lieu à l'Association de la Presse, à Washington, à laquelle ont pris part plus de 100 représentants des principaux journaux d'Amérique et un grand nombre de membres du Congrès, j'ai expliqué les causes de l'intervention roumaine, les sacrifices de la Roumanie et les grands services qu'elle a rendus à la cause des Alliés. Le Président de l'Association, dans une allocution très chaleureuse et vivement applaudie par les assistants, nous a assuré du concours dévoué de toute la Presse américaine et, effectivement, à partir de ce moment, toute la Presse nous a été favorable. Des centaines d'articles, très bienveillants à notre égard, ont paru dans tous les journaux d'Amérique et un revirement profond s'est fait à partir de ce moment dans l'opinion publique américaine, en ce qui nous concernait.

De toutes les villes d'Amérique, la Légation recevait l'invitation de venir expliquer la cause roumaine. A Chicago, plus de 6.000 personnes, dans une grande réunion tenue à l'Auditorium, le plus important théâtre de la ville, ont acclamé la Roumanie et les discours de l'avocat Flexner, de Chicago et du professeur universitaire Wells, de la même ville, qui avait fait partie de la Croix-Rouge

1994

américaine en Roumanie, ont enthousiasmé l'assistance. Les obédiens, montrant la vaillance du soldat roumain à Mărășești, la résistance du pays malgré la famine et le typhus exantématique, qui le ravageaient, ont produit dans la salle une impression indescriptible.

Les films du front roumain que j'avais apportés à Chicago ont aidé à la réussite de cette grande réunion.

Dans la matinée, plus de 3000 Roumains de Transylvanie, unanime en tête et portant chacun un drapeau roumain ou américain, ont défilé dans les principales rues de Chicago.

Quelques jours après, de pareilles manifestations de sympathie pour la Roumanie ont eu lieu à Gordians-Harbor, à Youngstown et dans d'autres localités.

Un revirement profond s'était produit dans l'opinion publique et la Roumanie était arrivée à être sympathisée au même titre et dans la même mesure que la Belgique et la Serbie.

Par mon télégramme du 12 Février j'ai mis le Ministre des Affaires Étrangères au courant de ce revirement dans l'opinion publique en ce qui concernait la cause roumaine.

Il est certain que l'installation d'une Légation roumaine à Washington et une action de propagande systématique ont beaucoup contribué à amener ce grand changement dans l'opinion publique américaine; mais il est incontestable que ce changement et la grande sympathie qu'on nous montrait étaient dus également à deux autres causes: au fait que les membres de la Croix-Rouge américaine venant de Roumanie, qui avaient assisté aux combats mémorables de Mărășești et apprécié la grandeur de nos souffrances et de nos sacrifices, se faisaient les apôtres de la cause roumaine; et à la situation tragique, dans

laquelle se trouvait à ce moment la Roumanie, prise entre les Allemands et les Bolchevitch.

Le revirement dans l'opinion publique américaine a eu son écho dans le message du 11 Février 1918, dans lequel pour la première fois, le Président Wilson a proclamé catégoriquement les droits et les aspirations des nationalités, en déclarant que "la guerre continuera jusqu'à la pleine satisfaction de ces principes." Il soutient "qu'il faut accorder la plus grande satisfaction à toutes les aspirations nationales bien définies sans introduire de nouveaux éléments de discord ou perpétuer les anciens éléments d'antagonisme, qui détournent la paix de l'Europe et du monde, laquelle dépend de la juste solution de ces problèmes, qui intéressent le monde tout entier." Le Président affirme que "tant que ces aspirations ne seront pas résolues dans un esprit de justice impartiale, tenant compte des vœux, des liens naturels, des aspirations de racines, dormant en même temps la sécurité et la paix de la conscience des peuples, il sera impossible d'avoir une paix durable."

Le 12 Février, j'ai télégraphié à notre ministre des Affaires Étrangères le discours du Président et la grande sensation qu'il avait produit.

Pour soutenir la propagande en faveur de la Roumanie j'avais demandé au ministre des Affaires Étrangères par les télégrammes du 8 et du 22 Février de se faire autoriser à nommer des consuls honoraires dans les principales villes d'Amérique à l'instar des autres pays et particulièrement de la Serbie et de la Bulgarie, qui ont des consuls dans toutes les grandes villes américaines; ces consuls contribuent, dans une large mesure, à la propagande en faveur des pays qu'ils représentent. Malheureusement, je n'ai pas reçu de réponse à mes demandes.

Pourtant, comme l'intérêt du pays l'exigeait, j'ai cru

200 5^e

de mes devoirs, étant du reste autorisé en principe à mon départ de Roumanie par M^r. Brătianu, de nommer trois consuls honoraires à New-York, à Chicago et à Washington-Philadelphie. Les consuls ont été nommés provisoirement, en attendant la confirmation du gouvernement; ils ont rendu et ~~ont~~ rendent de grands services à votre cause car ils sont à la tête du mouvement de propagande en faveur de la Roumanie.

En résumé donc, la situation de la Roumanie en Amérique, à la fin de Février 1918, était excellente. L'opinion américaine semblait avoir à cœur de réparer l'injustice avec laquelle elle nous avait traités au début. Le peuple si démocratique, si loyal et, en même temps, si compatissant pour les nations opprimées, voyait dans la lutte sans précédent que le peuple roumain soutenait, à ce moment-là, contre l'ennemi et contre l'allié d'hier, un exemple unique dans l'histoire.

Les sentiments de grande sympathie qu'on témoignait à la Roumanie, partout où nous allions, étaient partagés par le gouvernement américain, qui, par les notes du 5 et du 12 Février, en réponse aux communications que je lui avais transmises d'ordre du gouvernement roumain, non seulement nous assurait de toute sa sympathie dans la lutte que les troupes roumaines soutenaient contre le mouvement bolchevick, mais encore nous exprimait toute son admiration pour notre vaillante résistance en nous assurant de tout le concours des États-Unis dans l'avenir.

L'entrée, au mois de Janvier, des troupes roumaines en Bessarabie a été très bien accueillie par le gouvernement américain, auquel j'avais fait une communication à ce sujet, d'ordre du gouvernement roumain, le 15 Janvier. Les hommes politiques, avec lesquels j'ai eu des entretiens à ce moment-là, reconnaissent votre droit non seulement de prendre des mesures contre l'anarchie, dans laquelle

se trouvait alors la Bessarabie, menaçant gravement le ravitaillement et les lignes de communications des ~~front~~ armées du front roumain, mais notre légitime droit d'annexer cette province, qui avait été arrachée à la mère-patrie en 1812.

Du reste, je n'avais pas manqué de préparer, en ce sens l'opinion publique américaine, par des entretiens accordés aux principaux journaux et de présenter, dans mes communications au gouvernement américain, l'occupation de la Bessarabie comme la conséquence logique du grand principe des nationalités, si chaleureusement défendue par le Président Wilson et les Alliés.

Malheureusement, au moment, où je voulais donner une extension plus grande à la propagande roumaine, la nouvelle des négociations entre la Roumanie et les Puissances Centrales est parvenue aux États-Unis.

Par son télégramme du 4 mars 1918, notre ministre des Affaires Étrangères me priait d'informer le gouvernement américain sur la situation extrêmement grave dans laquelle se trouvait, à ce moment, la Roumanie et l'obligation pour le gouvernement d'entamer des négociations de paix avec l'ennemi; le 7 mars, j'ai fait cette communication à Mr. Lansing, secrétaire des Affaires Étrangères.

À cette communication, Mr. Bell, secrétaire général aux Affaires Étrangères, m'a répondu par la note du 15 mars 1918, dans laquelle, au nom du gouvernement américain, il reconnaît la situation grave dans laquelle se trouve la Roumanie, situation, qui force le gouvernement roumain d'entrer en négociations avec les Puissances Centrales. Le gouvernement américain nous assure de toute sa sympathie et il nous fait savoir qu'il a télégraphié au ministre d'Amérique en Roumanie

la Légation, car j'ai dépensé en Amérique près de 60000 francs de mon argent à cet effet, à mon grand regret, je me vois dans l'obligation de suspendre la propagande, qui a donné de si bons résultats.

Par mes télégrammes du 12 janvier et du 8 mars, j'ai attiré l'attention du ministre des Affaires Étrangères sur la situation financière plus qu'embarrassée de la Légation et, quoique il se soit passé près de trois mois depuis le premier télégramme, on n'a pris jusqu'ici aucune mesure pour remédier à cette situation.

La situation au point de vue de la politique générale

En arrivant en Amérique, dans les premiers jours de janvier 1918, j'ai trouvé à ses débuts la préparation des États-Unis en vue de la guerre. Quoique l'Amérique eut déclaré la guerre en avril 1917 et qu'il se fut passé près de neuf mois depuis, elle avait à peine commencé son organisation en vue de cette guerre. Elle avait envoyé seulement 150.000 hommes sur le front occidental au commencement de Février.

Dans mon télégramme du 6 Février, adressé à notre ministre des Affaires Étrangères, je montrais que la préparation de l'Amérique à la guerre laissait à désirer et qu'il y avait une certaine désorganisation dans les transports par voie ferrée. Quoique l'Amérique eut les mines de charbon les plus vastes du monde, avec une production énorme, au commencement de janvier 1918 plus de cent cinquante bateaux n'ont pas pu quitter le port de New-York faute de charbon. Cette désorganisation était due au fait que les Allemands établis aux États-Unis cherchaient à empêcher les transports et que les Compagnies de chemin de fer, parmi lesquelles plusieurs étaient dirigées par des Allemands, ne prenaient aucune mesure sérieuse pour remédier à cette situation. Voyez

2027

à cause des espions allemands, qui infestaient à ce moment les États-Unis, il ne se passait pas de jour sans que des fabriques ou des dépôts fussent détruits. Enfin, les États-Unis manquaient de fabriques de canons et de mitrailleuses.

Cet état de choses a donné lieu à de grands débats parlementaires au sein du Congrès. Le sénateur Chamberlain, ayant attaqué vivement le ministre de la Guerre, Baker, a été soutenu dans cette action par l'autorité de l'ancien Président de la République, Roosevelt, et par une grande partie de la Presse américaine. Cette campagne a eu des résultats extraordinaires; l'État a pris sous sa direction tous les chemins de fer et tous les transports; les espions allemands ont été pourchassés avec un acharnement sans pareil et, au commencement de l'été, il y avait un changement complet en ce qui concernait l'organisation et la préparation de la guerre.

On a mis en construction plus de mille bateaux pour le transport des troupes et des approvisionnements; on a commencé la construction de fabriques de fusils, de mitrailleuses et d'aéronefs, et une activité fébrile s'est répandue dans toute l'Amérique.

Dans mon télégramme du 6 Février, à la suite de l'enquête faite par notre attaché militaire et des renseignements que j'avais pu recueillir aux meilleures sources, j'ai annoncé à votre ministre des Affaires Étrangères qu'il y avait dans les camps d'instruction 1.200.000 soldats et 180.000 officiers; que le gouvernement américain espérait avoir en France, en automne 1918, 1.500.000 soldats; mais que l'Amérique ne serait prête pour la grande offensive qu'au printemps 1919.

Sur ces chiffres, que j'ai transmis au gouvernement roumain au début de Février, je dois ajouter actuellement, à la fin de l'été 1918, qu'au fur et à mesure que les troupes américaines s'embarquent pour l'Europe, de nouvelles recrues sont appelées dans les camps d'instruction, de telle sorte qu'il y a

en permanence, actuellement, dans ces camps d'instruction,
de 1.200.000. à 1.500.000. soldats.

Le transport des troupes en Europe, qui était très restreint au début, à cause du manque de tonnage et du peu de troupes suffisamment instruites, a pris, ces derniers temps, un essor extraordinaire. C'est par dizaines et centaines de milliers que ces soldats sont transportés chaque mois en Europe.

Pour commencer, l'Amérique a appelé sous les drapeaux les hommes de 17 à 28 ans, soit un total de 3000.000. de soldats, mais, étant données les moyens considérables, dont elle dispose, sa richesse immense, son abondance en matières premières, son inépuisable réservoir d'hommes, l'Amérique pouvant mettre en ligne de 8 à 10.000.000. de soldats, tous des éléments de premier ordre, avec une éducation morale et physique incomparables, étant données les immenses fabriques, qui, jour et nuit, travaillent et s'organisent en vue de la guerre, l'Amérique deviendra, en peu de temps, le pays le plus formidable en ce qui concerne sa puissance militaire; c'est elle, qui décidera de la victoire.

Du reste, dans les entretiens que j'ai eus avec les hommes politiques, partout j'ai constaté la décision inébranlable de continuer la guerre jusqu'à la victoire finale; l'Amérique est décidée à faire tous les sacrifices nécessaires pour l'obtenir et pour tout esprit exécutif, il est incontestable qu'elle y arrivera. En dehors de son attachement et de sa reconnaissance pour la France, du danger économique qu'elle voit se dresser du côté de l'Allemagne, son amour des libertés et son esprit démocratique la poussent dans cette voie. Les peuples opprimés et les petites nations tout spécialement trouveront toujours auprès de la grande démocratie américaine un appui dans leur lutte d'émancipation et d'existence nationale.

De loin, nous se'avons vu jusqu'ici de l'Amérique que les trusts et l'esprit pratique des affaires et on se fait en général

213 8

une fautive idée de la grandeur et des qualités morales de ce peuple quand on le regarde de loin. En l'étudiant de près, on constate qu'il n'y a pas un peuple plus idéaliste et plus imbu d'idées généreuses et démocratiques et c'est justement ce qui nous paraît trop idéaliste dans les discours du Président Wilson qui répond en réalité à l'âme du peuple américain et à son esprit de bonté et de justice.

Si j'insiste sur ces qualités du peuple américain c'est pour vous donner la conviction que ce peuple, armé pour la lutte, avec les grandes qualités qu'il possède, ne faillira pas à sa tâche et ne recuera devant aucun sacrifice pour obtenir la victoire de la démocratie contre l'impérialisme, de la liberté contre l'oppression.

Pour ce qui est de la Roumanie, il ya pour elle un intérêt vital incontestable à gagner la sympathie et l'appui moral des États-Unis. Si le présent est sombre et si de tragiques circonstances nous obligent à le subir, ce serait un crime pour un peuple de désespérer de l'avenir et de ne pas user de tous les moyens possibles pour son relèvement et pour l'accomplissement de ses aspirations. L'amitié et l'intérêt de l'Amérique pour nous peuvent être non seulement d'un grand secours économique, mais aussi politique. Il faut que nous ayons dans l'Amérique un appui décisif au moment de la paix générale et cet appui, nous pouvons l'avoir si nous savons nous y prendre. On oublie malheureusement trop chez nous qu'un pays comme le nôtre, presque inconnu, doit se faire connaître à l'étranger, qu'il ne faut pas négliger d'y influencer non seulement les hommes politiques, mais aussi l'opinion publique par la Presse, qui constitue aujourd'hui l'un des facteurs les plus importants pour diriger cette opinion.

Or, à notre grand regret, nous sommes obligés de constater que le gouvernement roumain n'a rien fait ou

presque rien, pour rendre favorable à notre cause la presse étrangère et organiser cette propagande que nos ennemis emploient sur une si grande échelle à notre détriment. Tout, ou presque tout ce qui a été fait pour intéresser la presse et l'opinion publique étrangères à notre cause est dû plutôt aux initiatives individuelles qu'à une organisation systématique partie du centre.

Il est donc nécessaire d'organiser le plus tôt possible cette propagande à l'étranger pour profiter de la surveillance qu'on exerce partout aux revendications roumaines.

En ce qui concerne la Légation de Washington, la laisser longtemps sans titulaire et sans le personnel nécessaire serait non seulement diminuer notre prestige mais compromettre gravement et ce que nous avons acquis avec tant de difficultés et nos intérêts vitaux au moment de la paix générale.

En Amérique, la mission roumaine a un champ d'action très vaste, car, en dehors de l'action qu'elle doit exercer sur la presse et les hommes politiques, elle doit s'occuper des Roumains de Transylvanie établis en Amérique.

Les Roumains de Transylvanie établis en Amérique.

Le nombre des Roumains de Transylvanie établis en Amérique est évalué à environ 200.000. Presque tous sont des ouvriers occupés dans les fabriques ou ils gagnent largement leur vie (en terme moyen, entre 3 et 4 dollars par jour); très peu parmi eux sont arrivés à des situations plus élevées.

Je suis allé visiter plusieurs centres roumains et partout j'ai trouvé le plus chaleureux accueil, les Roumains de Transylvanie considérant votre légation comme la leur.

Leur patriotisme et leur attachement à la cause roumaine sont si vifs, si prononcés, qu'ils peuvent constituer un appui d'une importance capitale pour soutenir nos revendications.

devant l'opinion publique américaine.

En effet, en dehors de la propagande que ces Roumains font pour notre cause dans les nombreux journaux qu'ils publient en Amérique, par le fait même qu'ils sont électeurs dans plusieurs États, leur action sur les membres du Congrès peut rendre de grands services à notre cause. Cette influence est réelle et j'ai pu la constater de vive à Indiana - Harbors, à Youngstown, à Chicago et dans d'autres régions, où les représentants des autorités locales, les maires, les préfets, les sénateurs et les députés, ont pris la parole dans les réunions publiques pour soutenir la Roumanie et ses justes revendications. Conduits par leurs prêtres, qui sont admirables de patriotisme et d'attachement à la cause nationale, ces Roumains sont capables de tous les sacrifices si on sait les diriger et les organiser.

Dans mon télégramme du 1er Février, j'ai informé votre ministre des Affaires Étrangères qu'à la suite des entretiens que j'avais eus avec les prêtres et les représentants des églises orthodoxes des Roumains de Transylvanie établis en Amérique, ^(à la Métropole de Bucarest ou de Ladys) je pouvais faire passer toutes les églises orthodoxes roumaines ~~au sein~~ d'Amérique, au nombre de 22, avec une fortune de 3.000.000 et représentant 150.000 Roumains orthodoxes d'Autriche-Hongrie. Le passage des Églises devait se faire dans un congrès de tous les prêtres et les délégués des paroisses. Ensuite, dans une grande réunion, à laquelle auraient pris part les députés et les sénateurs américains avec les autorités des États américains où se trouvaient ces paroisses, on devait me remettre l'acte rattachant ces églises à la Métropole de Bucarest ou de Ladys. La fortune de ces églises aurait passé à l'État roumain, les prêtres devant dépendre de la juridiction de notre Métropolitain.

Dans ce télégramme, j'attirais l'attention de votre ministre des Affaires Étrangères sur l'importance politique de l'acte résultant du passage à l'Église roumaine de

150.000 Roumains sujets austro-hongrois; j'ai insisté sur le grand retentissement qui aurait été acte dans toute l'Amérique, montrant la volonté des Roumains d'Autriche-Hongrie de s'unir à la Roumanie lorsqu'ils sont laissés libres de disposer de leur sort. En même temps, je montrais dans ce télégramme que cet acte offrait pour la Roumanie un moyen énergique d'action nationale si, par suite de l'union avec la Transylvanie ne serait pas réalisée. Par les prêtres d'Amérique, nous pourrions agir sur les 70 à 80.000 Roumains, qui, chaque année, viennent en Amérique et retournent, 2-3 ans après, en Autriche-Hongrie; ces derniers deviendraient des agents précieux et conscients de l'idée roumaine, pouvant empêcher la dénationalisation de nos frères d'Autriche-Hongrie. J'indiquais que ces églises, soutenues par les Roumains d'Amérique, n'ont besoin d'aucune aide matérielle de la Roumanie et je priais qu'on me donne une réponse urgente pour savoir ce que je devais faire.

Né recevant pas de réponse, j'ai envoyé un nouveau télégramme, le 22 Février, en insistant pour obtenir une réponse, car nous voulions proclamer l'union le 10 Mars. À ce deuxième télégramme comme au premier, je n'ai pas reçu de réponse.

La question ayant une importance capitale et considérant cet acte comme une des manifestations les plus en vue de nos frères à l'opinion publique étrangère le désir des Roumains de Transylvanie de s'unir à la mère-patrie, j'ai pris sur moi la responsabilité d'accomplir ce passage des églises et le 28 Février v. st., il a eu lieu.

Le 28 Février, je me suis rendu avec tous les membres de la Légation à Youngstown, où se trouve le Protopope Rodea, qui dirige les églises orthodoxes roumaines d'Amérique. Là, 66 délégués, représentant les 22 paroisses, se sont réunis dans l'église roumaine de l'endroit et, devant une assemblée de plusieurs milliers de Roumains, après une messe solennelle présidée par tous les prêtres, un vieux prêtre réfugié de Transylvanie a lu devant l'assemblée l'acte de passage.

205 10.

des églises orthodoxes roumaines d'Amérique à la Métropole de Bucarest. Les prêtres, les délégués des paroisses et l'assemblée toute entière, dans un élan de patriotisme indescriptible, ont juré alors de ne plus reconnaître dorénavant, tant que la Transylvanie ne sera pas réunie à la Roumanie, une autre autorité que celle de la Métropole de Bucarest. Ils ont demandé à l'État roumain de créer en Amérique un épiscopat et de leur envoyer un évêque pour diriger les 150,000 Roumains orthodoxes d'Amérique.

Le lendemain, dans la plus vaste église de Pompatown, a eu lieu une grande réunion de plusieurs milliers de Roumains, venus de tous les coins de l'Amérique et devant les députés, les sénateurs et toutes les autorités du lieu, le Protopope Bobca, après une émouvante allocution, dans laquelle il a décrit les souffrances des Roumains de Transylvanie et de Hongrie à travers les siècles et leur volonté inébranlable de s'unir à la Roumanie, m'a remis l'acte solennel signé par tous les délégués, acte que je joins à ce rapport et qui constitue une des pages les plus émouvantes et les plus admirables des souffrances et des aspirations de nos frères opprimés.

Le passage des églises roumaines a fait beaucoup de bruit en Amérique; tous les journaux en ont parlé et une délégation de Roumains est allée présenter cet acte au Président Wilson. J'avais l'intention de donner à cet événement la même publicité en Europe, mais comme le gouvernement roumain est en train de traiter la paix, j'ai cru qu'il était préférable d'apurer cette publicité pour ne pas embarrasser le gouvernement dans ces négociations.

Pour terminer, je dois attirer l'attention du gouvernement qu'on pourrait former avec les Roumains d'Amérique ou plusieurs divisions avec les Roumains d'Amérique à l'instar des divisions tchéco-slovaques et polonaises, qui se forment actuellement aux États-Unis et si, par malheur, la Roumanie signe la paix, ces divisions, organisées par des personnes qui se seraient rien d'officiel, envoyées sur le front occidental, constitueraient un grand poids pour nos revendications au moment du Congrès de la paix générale.

Je dois ajouter que tous les Roumains d'Amérique que j'ai vus m'ont déclaré que si la Roumanie signe la paix, ils considéreraient de leur devoir

de s'engager dans l'armée américaine ou de former des divisions à part si cela sera possible, afin de lutter pour l'émancipation de leurs frères d'Autriche-Hongrie.

Du reste, à mon arrivée en Amérique, j'ai trouvé une commission composée de trois membres, les Pères Iucaci et Cebote et Mr. Stoica, professeur de l'université, envoyés par le gouvernement roumain pour former une ou plusieurs divisions avec les Roumains de Transylvanie établis en Amérique. Cette commission, qui a rendu incontestablement des services à votre pays, étant arrivée en Amérique sans autorisation en règle et sans lettres d'introduction, a provoqué les attaques contre vous des journaux à la solde des Autrichiens et des Bulgares et elle s'est trouvée dans l'impossibilité de remplir sa mission par l'entrée en action des États-Unis, qui a empêché la formation de ces divisions.

Je dois ajouter que Mr. Stoica certainement a fait tout son possible pour nouer des relations avec les hommes politiques et les journalistes américains et, malgré sa situation précaire (la Commission n'avait reçu depuis six mois aucun subside du gouvernement roumain), avec une persévérance digne de tout éloge, il a fait connaître au monde américain la situation des Roumains de Transylvanie et vos justes revendications.

Dans le même ordre d'idées, Mr. Paul Regulescu, professeur à l'Université de Bucarest, s'est beaucoup employé pour la propagande roumaine, en faisant paraître à Chicago une revue très bien rédigée, "Le Roumain", qui a rendu de très grands services à votre cause.

Avant de terminer ce rapport, je dois dire quelques mots sur la question des Juifs d'origine roumaine établis en Amérique.

Il paraît qu'il y a en Amérique plus de 70.000 Juifs originaires de Roumanie. Un certain nombre d'entre eux sont arrivés à des situations assez élevées, professeurs universitaires, avocats, médecins, journalistes, grands commerçants, etc.

J'ai eu l'occasion de voir un très grand nombre d'entre eux et tous, sans exception, en ont assuré de leur attachement à la Roumanie et m'ont paru animés des meilleurs sentiments à l'égard de votre pays. Le président de toutes les sociétés de Juifs roumains d'Amérique est venu, à la tête d'une nombreuse délégation, me saluer à Washington et, dans son allocution, il m'a exprimé, au

71.
216

nom de ses coreligionnaires, leurs sentiments de dévouement à leur pays d'origine et leur désir de se mettre à votre disposition pour éclairer l'opinion publique américaine sur vos justes revendications. Cette délégation s'en a déclaré que les Juifs roumains d'Amérique considèrent comme un devoir patriotique de laisser la Roumanie trancher d'elle-même la question juive sans qu'ils cherchent à influencer, par l'étranger, sur votre décision et je dois ajouter que, pendant mon séjour en Amérique, des centaines d'articles très favorables à la cause roumaine ont été publiés par ces Juifs roumains dans les journaux des États-Unis.

En terminant ce rapport, mon devoir patriotique m'oblige d'attirer encore une fois votre attention sur la formidable préparation militaire de l'Amérique et sur sa décision inébranlable de terminer, coûte que coûte, la guerre par l'écrasement des Puissances Centrales. Le résultat est certain pour nous tous qui avons vu de près et l'organisation des États-Unis en vue de la guerre et l'esprit qui anime non seulement le monde politique, mais le peuple américain tout entier. L'Amérique continuera la guerre tant qu'il faudra et fera tous les sacrifices nécessaires pour obtenir la victoire finale.

Du reste, au Printemps de l'année 1919, lorsque les soldats américains appelés aujourd'hui sous les drapeaux auront été transportés en France, l'offensive générale se déclenchera et il est plus que probable que les Puissances Centrales ne pourront pas lui résister. C'est à la Roumanie de suivre la voie que son idéal national lui impose.

Veillez agréer, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma haute considération.

D. Angelescu
Ministre de Roumanie à Washington.